T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİDYAT / HAPİSNAS(MERCİMEKLİ) KÖYÜ ve KORUMA SORUNLARI

MEHMET ŞAKİR GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

DİYARBAKIR
Aralık 2016

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Mehmet Şakir GÜLER tarafından yapılan **"MİDYAT – HAPİSNAS KÖYÜ VE KORUMA SORUNLARI"** konulu bu çalışma, jürimiz tarafından MİMARLIK Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı	Adı Soyadı
Başkan:	Prof.Dr. Zülfü Çınar ULUCAN
Üye:	Yrd.Doç.Dr.Gülin PAYASLI OĞUZ
Üye:	Doç.Dr.Fatma Meral HALİFEOĞLU

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 16/ 12 /2016

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../20

Doç.Dr.Sevtap SÜMER EKER

ENSTİTÜ MÜDÜR V.

(MÜHÜR)

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanması süresince desteğini sürekli yanımda hissettiğim, tezimi yönlendiren, yardımcı olan danışmanım Doç.Dr.Fatma Meral HALİFEOĞLU'na ayrıca çalışmalarım sırasında yanımda olan, çalışmalarıma yardım eden eşim Melek GÜLER'e, alan çalışmalarında yanımda bulunan arkadaşlarım Kadri HALİFEOĞLU, Muhittin ORUÇ, Belda KIRAN, Evin AKMAZ, Keziban ARUKAN'a ve anket çalışmaları esnasında beraber çalıştığımız Hakan YILDIZ, Filiz BİLGEHAN, kardeşim Atilla GÜLER' e ve Hapisnas Köy halkı sakinlerinin göstermiş olduğu ilgiden ve misavirperlikten dolayı teşekkür ederim,

Gerekli belgeler konusunda arşivlerinden yararlandığım Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Midyat Belediyesi, Midyat Tapu Müdürlüğü ve köy muhtarı Bedrettin GÜL' e teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEŞEKKÜR……. I

İÇİNDEKİLER……..... II

ÖZET..... V

ABSTRACT..... VI

ÇİZELGE LİSTESİ..... VII

RESİM LİSTESİ……..... IX

TABLO LİSTESİ…...……..... XII

HARİTA LİSTESİ..... XIII

EK LİSTESİ..... XIV

1. GİRİŞ……..... 1

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR…… 5

2.1. Mardin/Midyat Hakkında Genel Bilgiler.....…….. 6

2.1.1. Konumu, Coğrafyası Tarihçesi..... 6

2.1.2. Tarihçesi..... 7

2.1.3. Sosyal Yapısı..... 8

2.1.4. Geleneksel Kent Dokusu..... 8

2.2. Midyat' a Bağlı Köyler..... 10

2.2.1. Süryani Köyleri..... 10

2.2.2. Yezidi Köyleri..... 11

2.2.3. Müslüman Köyleri(Türk, Kürt, Arap)..... 11

3. MATERYAL ve METOT…… 15

3.1. Materyal……..... 15

3.2. Metot……..... 15

3.2.1. Hapisnas Köyü' nün Genel Olarak Tanıtımı...……....…. 16

3.2.1.1. Konumu ve Coğrafik Özellikleri..... 16

3.2.1.2. Tarihçesi..... 18

3.2.1.3. Sosyal ve Demografik Yapısı..... 18
3.2.2. Geleneksel Kent Dokusunun Yerleşim Özellikleri..... 19
3.2.2.1. Sokak Dokusu..... 22
3.2.2.2. Anıtsal Yapılar..... 26
3.2.2.3. Geleneksel Evler..... 33
4. BULGULAR VE TARTIŞMA..... 47
4.1. Hapisnas Köyü Geleneksel Kent Dokusu Sosyal Yapıl Analizi..... 47
4.2. Hapisnas Köyü'nde Meydana Gelen Koruma Sorunları..... 60
4.2.1. Mimari Açıdan Meydana Gelen Koruma Sorunları..... 60
4.2.1.1. Geleneksel Kent Dokusundaki Değişimler..... 60
4.2.1.2. Geleneksel Evlerde Meydana Gelen Değişimler..... 62
4.2.1.3. Anıtsal Mimaride Meydana Gelen Değişimler..... 64
4.2.1.4. Koruma İlkelerinden Uzak, Hatalı Onarımlar..... 66
4.2.2. Sosyal Açıdan Meydana Gelen Koruma Sorunları..... 67
4.2.2.1. Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişimler..... 67
4.2.2.2. Sosyal - Kültürel Yaşamda Meydana Gelen Değişimler..... 68
4.2.2.3. Ekonomik Yapının Değişmesi..... 69
5. SONUÇ VE ÖNERİLER..... 71
5.1. Alan Çalışması İle İlgili Sonuçlar..... 72
5.1.1. Sosyal Yapı İle İlgili Sonuçlar..... 72
5.1.2. Mimari Yapı İle İlgili Sonuçlar..... 73
5.1.3. Sonuçların Değerlendirilmesi..... 75
5.2. Hapisnas Köyü'nün Korunması İçin Geleceğe Yönelik Koruma Önerileri..... 75
5.2.1. Sosyal Açıdan Öneriler..... 76
5.2.1.1. Toplumsal Yapı..... 76
5.2.1.2. Eğitim..... 77
5.2.1.3. Sağlık..... 77
5.2.1.4. Ekonomi..... 77
5.2.1.5. Turizm..... 78

5.2.2. Mimari Açıdan Koruma Önerileri..... 78

5.2.2.1. Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri..... 78

5.2.2.2. Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri..... 79

6. KAYNAKLAR……..... 81

EKLER……..... 85

ÖZGEÇMİŞ……... 117

ÖZET

MİDYAT / HAPİSNAS (MERCİMEKLİ) KÖYÜ
ve KORUMA SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Şakir GÜLER

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM

2016

1965 yılında adı Mercimekli olarak değiştirilen Hapisnas Köyü' nün günümüzde bile adı özgün haliyle anılıyor. Bu çalışmada eski adı olan Hapisnas ismini kullanmayı doğru buluyorum.

Hapisnas Köyü bulunduğu konum ve sahip olduğu değerler açısından bölgede önemli bir yere sahiptir. Bir Süryani yerleşim yeri olan Hapisnas Köyü tarihi değeri olan manastır, kilise, şapel, kaya mezarları gibi anıtsal ve birçok geleneksel yapı barındırmaktadır.

Midyat ve çevresinde, çoğunluğunu Süryanilerin oluşturduğu Hristiyan nüfus büyük şehirlere ya da yurt dışına göç etmiştir. Yaşanan bu göçlerin etkisiyle Hristiyan nüfus Müslüman nüfusa göre azınlık durumuna düşmüştür.

Hapisnas Köyü, Midyat merkez ile sosyal ve mimari yönden benzerlik göstermekte olup, tarihi 5.yy a dayanan bir Süryani Köyüdür. Bu yerleşim yerinin önemi ve sahip olduğu kültürel zenginlik üzerine toplantı ve bazı yayın çalışmaları yapılmaktadır. Ancak bunlar, bilimsel bir çalışmadan öte genel tanıtımları hedeflemektedir.

Betonarme yapılaşmanın az olduğu ve geleneksel mimarinin daha çok korunduğu Hapisnas Köyü'nün, konu edildiği bu tezde sosyal ve mimari tespit çalışmaları yapılarak, koruma sorunlarının belirlemesi ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Tescilli yapı sayısının az olduğu köyde, tez kapsamında yeni tescil önerilerinde bulunması da hedeflenmektedir.

Alan çalışmasının tamamlandığı Hapisnas köyünde, tespit edilen nitelikli geleneksel evlerin rölöve projeleri alınmışı ve köyün genel ve bireysel fotoğraflarının çekilerek tespitlerde bulunulmuştur. Bunun yanında sosyal anket soruları hazırlanmış olup, köyde ikamet eden kişiler ile yapıldı. Çıkan veriler sonucunda grafik ve tablolar hazırlanarak köydeki durumlar analiz edilerek değerlendirildi.

Anahtar Kelimeler : Mardin, Midyat, Hapisnas, Mercimekli, Süryani ve Koruma

ABSTRACT

MIDYAT / HAPISNAS (MERCIMEKLI) VILLAGE
And PROTECTION PROBLEMS

MASTER'S THESIS

Mehmet Şakir GÜLER

DICLE UNIVERSTY
SCIENCE INSTITUTE
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

2016

Hapisnas Village, which was renamed as Mercimekli in 1965, is still called by its original name even today. In this study, I find it right to use the name of the old Hapisnas.

Hapisnas Village has an important place in the region in terms of its location and the values it has. Hapisnas Village, a Syriac settlement, has monumental and many traditional buildings such as monastery, church, chapel, rock tombs, which are historical values.

The Christian population of Midyat and its vicinity, the majority of which were formed by Syriacs, migrated to major cities or abroad. Due to the influence of these immigrants, the Christian population has fallen to the minority status according to the Muslim population.

Hapisnas Village is a Syriac Village that dates back to the 5th century and shows similarity with the Midyat center in social and architectural direction. A meeting and some publications on the preciousness and cultural richness of this settlement are being made. However, they are aimed at general publicity rather than a scientific work.

It is aimed to determine the protection problems and to develop a solution proposal for these problems by making social and architectural determination studies in this thesis where Hapisnas Village, which has less concrete structure and more traditional architecture is protected. In the village where the number of registered buildings is few, it is aimed to present new registration proposals within the scope of the thesis.

In the village of Hapisnas where the field work was completed, surveillance projects of qualified traditional houses were taken and the general and individual photographs of the village were taken and detected. In addition, social survey questions have been prepared with people residing in the village. Graphs and tables were prepared as a result of the outcome data and the conditions in the country were analyzed and evaluated.

Key Words : Mardin, Midyat, Hapisnas, Mercimekli, Syrian and Protection

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge No	Sayfa
Çizelge 3.1. Abbara 2 yi gösteren plan	26
Çizelge 3.2. Mor Loozor Manastırının zemin kat planı	27
Çizelge 3.3. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi Zemin Kat Planı	29
Çizelge 3.4. Meryem Ana Kilisesi Kat Planı	30
Çizelge 3.5. Farklı girişleri gösteren plan	34
Çizelge 3.6. Çok katlı yapının fonksiyon şeması	35
Çizelge 3.7. Tek katlı yapının fonksiyon şeması	35
Çizelge 4.1. Yaş Ortalaması	47
Çizelge 4.2. Meslek	48
Çizelge 4.3. Cinsiyet	48
Çizelge 4.4. Medeni Halleri	48
Çizelge 4.5. Evde Yaşayan Birey Sayısı	49
Çizelge 4.6. Sosyal Güvence	49
Çizelge 4.7. Etnik Köken	49
Çizelge 4.8. Yaşadığın Evin Sahibi	50
Çizelge 4.9. Yaşadığın Evin Tarihçesi	51
Çizelge 4.10. Yaşadığın Evin Ustası	51
Çizelge 4.11. Sahip Olunan Başka Gayrimenkuller	52
Çizelge 4.12. Tesisat Durumu	52
Çizelge 4.13. Konfor-Oda Sayısı	53
Çizelge 4.14. Konfor-Banyo	53
Çizelge 4.15. Konfor-Mutfak	53
Çizelge 4.16. Konfor-Hela	53
Çizelge 4.17. Başlıca Geçim Kaynakları	54
Çizelge 4.18. Yurt Dışında Yaşayanların Bulunduğu Ülkeler	54
Çizelge 4.19. Hapisnas' a Gelme Sebepleri	55
Çizelge 4.20. Eski Adının Verilmesi	55
Çizelge 4.21. Tapuların Geri Verilmesi	56
Çizelge 4.22. Tartışmaların Sebebi	56

Çizelge 4.23. Köyde Yapılması İstenen Eksiklikler 57
Çizelge 4.24. Köyde Yaşanan Göçün Nedeni 58
Çizelge 4.25. Mor Loozor Manastırını Köye Kazandırılması 58
Çizelge 4.26. Midyat' a Gitme Sebepleri 59
Çizelge 4.27. Midyat' a Gitme Sıklıkları 59

RESİM LİSTESİ

Resim No	Sayfa
Resim 2. 1. Midyat'ın Genel Görüntüsü	10
Resim 2. 2. Midyat'ın Genel Görüntüsü	10
Resim 3.1. Hapisnas Köyü'nün Kuzeybatı Yönünden Çekilen Genel Görünümü	17
Resim 3.2. Hapisnas Köyü'nden Kuzeybatı Yönünden Çekilmiş Fotoğraf	19
Resim 3.3. Hapisnas Köy İçi Kuzeybatı Yönünden Çekilmiş Fotoğraf	20
Resim 3.4-5. Köy İçinde Birbiriyle Bitişik Nizamda Gelişen Yapı Örnekleri	20
Resim3.6. Sokakta bulunan bir kuyu	21
Resim 3.7. Köydeki anıtsal yapıların durumunu gösteren resim	21
Resim 3.8. Evlerin topografyaya göre şekillenmesini gösteren fotoğraf	22
Resim 3.9-10. Döşemesi kırma taş dolgulu olan sokaklar	23
Resim 3.11-12. Döşemesi sıkıştırılmış toprak olan sokaklar	23
Resim 3.13-14. Döşemesi doğal kaya olan sokaklar	23
Resim 3.15-16. Tarla-bahçe sınırlarında duvar örülmesiyle sıkıştırılmış toprak kırma taşlardan oluşan sokaklar-yollar	23
Resim 3.17-18. Mardin'den abbara örnekleri	24
Resim 3.19-20. Abbara 1'in fotoğrafları	25
Resim 3.21. Mor Loozor Manastırın Avlusundan Görünüşü	28
Resim 3.22. Mor Loozor Manastırın Avlusundan Görünüşü	28
Resim 3.23. Mor Loozor Manastırın Çevreden Görünüşü	28
Resim 3.24-27. Mor Loozor Manastırın Avlusundan Görünüşü	29
Resim 3.28-30. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi Fotoğrafları	30
Resim 3.31-33. Mor Theodute Kilisesi Fotoğrafları	31
Resim 3.34. Meryem Ana Kilisesi Fotoğrafı	31
Resim 3.35-36. Meryem Ana Kilisesinin Dıştan Çekilen Fotoğrafları	32

Resim 3.36-37. Köyün Çevresindeki Kaya Mezarları Fotoğrafları 32

Resim 3.38. Köyün Çevresindeki Kaya Mezarları Fotoğrafları 33

Resim 3.39. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evler 33

Resim 3.40-41. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evden farklı girişler 34

Resim 3.42. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evden farklı girişler 34

Resim 3.43-44. Ayrık ev tiplerini gösteren evler 35

Resim 3.45-46. Bitişik nizamda gelişen ev tipleri 35

Resim 3.47-48. Zemini kaya olan avlular 36

Resim 3.49-50. Zemini toprak-sıkıştırılmış toprak olan avlular 36

Resim 3.51-52. Kayaların kazılarak mekanların oluşturulması 36

Resim 3.53-56. Avludan terasa çıkan merdiven tipleri 37

Resim 3.57-58. Avludan dama çıkan merdiven tipleri 37

Resim 3.59-60. Dama çıkan merdiven tipleri 38

Resim 3.61-62. Abbara üzerinde buluna yapılar 38

Resim 3.63-64. Niş tipolojisini gösteren fotoğraflar 39

Resim 3.65-66. Niş tipolojisini gösteren fotoğraflar 39

Resim 3.67-69. Bahçe-Avlu ya geçiş kapı tipolojisini gösteren fotoğraflar 39

Resim 3.70-72. Zemin katlarda avludan mekanlara geçiş kapı tipolojisini gösteren fotoğraflar 39

Resim 3.73-75. Mekanlara geçiş kapı tipolojisini gösteren fotoğraflar 40

Resim 3.76-77. Nitelikli yapılarda dış cephe pencere tipolojisini gösteren fotoğraflar 40

Resim 3.78-79. Köy içi yapılarında pencere tipolojisini gösteren fotoğraflar 40

Resim 3.80-82. Farklı tiplerde pencere tipolojisini gösteren fotoğraflar 41

Resim 3.83-84. Dam bitim detay fotoğrafları 41

Resim 3.85-86. Duvarda yer alan kitabe detay fotoğrafları 41

Resim 3.87.95. Dış duvarlardaki süsleme detay fotoğrafları 42

Resim 3.96-97. İç duvarda yer alan kitabe detay fotoğrafları 42

Resim 3.98-99. Farklı zamanlarda yapıya eklenen birimleri gösteren fotoğraflar 43

Resim 3.100. Duvarlardaki farklı taş dokusunu gösteren fotoğraf 43

Resim 3.101-102. Duvarlardaki farklı taş dokusunu gösteren fotoğraflar 44

Resim 3.103. Ana taşıyıcı madde olan taşın çıkarıldığı alanlardan biri 44

Resim 3.104. Tahıl ve samanı birbirinden ayırmak için kullanılan düz kayalık zemin 45

Resim 3.105-107. Köyün çevresinde yer alan kuyular ve hemen başındaki yalaklar 45

Resim 4.1. Köyün güneyinden çekilen panoramik fotoğraf 52

Resim 4.2. Hapisnas Köyü'nde Geleneksel Kent Dokusu İle Değişimlere Neden Olan Etkenler 60

Resim 4.3. Bakımsız Kalan Evlerde Oluşan Bitkilenmeler, Yıkılmalar, Derz Boşalmaları, Üst Örtü ve Duvarlarda Meydana Gelen Çökmeler 62

Resim 4.4. Bakımsız Kalan Evlerde Oluşan Bitkilenmeler, Yıkılmalar, Derz Boşalmaları, Üst Örtü ve Duvarlarda Meydana Gelen Çökmeler 62

Resim 4.5-10. Geleneksel yapılara yapılan yanlış müdahaleleri gösteren fotoğraflar 63

Resim 4.11. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi 64

Resim 4.12-13. Meryem Ana Kilisesi 65

Resim 4.14-15. Mor Lozoor Manastırı(2011) 65

Resim 4.16-17. Mor Lozoor Manastırı(2015) 66

Resim 4.18-19. Mor Lozoor Manastırı(2015) 66

Resim 4.20-23. Yapılarda Çimento Esaslı Harç Malzemesi ve Yağlı Boya ile Yapılan Niteliksiz Onarımlar 67

Resim 5.1-4. Yapılarda Yapılan Niteliksiz Eklentiler 73

Resim 5.5-8. Yapılarda Yapılan Niteliksiz Eklentiler 73

Resim 5.5-8. Mekan İçlerinde Yapılan Yeni Kullanım Biçimleri 74

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 2.1. Midyat köylerinin etnik incelenmesi	14
Tablo 4.1. Kent Dokusunda Meydana Gelen Değişimleri Gösteren Lejant	61

HARİTA LİSTESİ

Harita No		Sayfa
Harita 2.1.	Mardin' in Türkiye'deki konumu ve ilçelerini gösteren harita	7
Harita 2.2.	Turabdin bölgesinin konumu	8
Harita 2.3.	Midyat' ın Konumu Gösteren Harita	9
Harita 2.4.	Midyat köylerinin durumunu gösteren harita	13
Harita 3.1.	Midyat-Hapisnas köyünün bölgedeki konumunu gösteren harita	16
Harita 3.2.	Midyat'ın çevresindeki komşu köyleri gösteren harita	17
Harita 3.4.	Köydeki abbaraların konumlarını gösteren harita	25

EK LİSTESİ

Ek No		Sayfa
Ek 1 :	Midyat- Hapisnas Köyü Sosyal Yapı Araştırma Anket Soruları	81
Ek 2 :	Midyat- Hapisnas Köyü Sosyal Yapı Araştırma Anket Soruları	82
Ek 3:	Hapisnas Köyü - Yapısal Tipleri Gösteren Harita	83
Ek 4:	Hapisnas Köyü - Geleneksel Evlerde Kat Düzeni	84
Ek 5:	Hapisnas Köyü - Yapısal İnceleme	85
Ek 6:	Hapisnas Köyü - Kullanıcı Yapı İlişkisi	86
Ek 7:	Hapisnas Köyü - Yapısal Tipleri Gösteren Harita	87
Ek 8:	Hapisnas Köyü - Yapıların Bozulma Durumunu Gösteren Harita	88
Ek 9:	DKVKBK'dan Alınan Tescil Fişi – Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi	89
Ek 10:	Hapisnas Köyü - DKVKBK'dan Alınan Tescil Fişi – Mor Loozor Manastırı	90
Ek 11:	DKVKBK'dan Alınan Tescil Kararları -Kaya Mezarları	91
Ek 12:	Yapı Katalogu	90

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun ilk yerleşim yerlerinden olan Mezopotamya bölgesi birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu bölgede her medeniyetten kalma taşınır ve taşınmaz birçok eserle karşılaşabiliriz. Türk, Kürt, Süryani, Arap, Ermeni ve Yezidi gibi farklı etnik kökenlere sahip insanların bir arada yaşaması zengin bir kültür mozaiğini meydana getirerek farklı değerleri ortak bir paydada buluşturmuştur. Bu nedenle hangi dine, mezhebe veya ırka ait olursa olsun kültür varlıkları toplumsal değer oluşturmaktadır.

Cumhuriyetin ilanından sonra demiryolu ağının yaygınlaştırılması, ekonomi, sanayi, eğitim, ticaret ve sosyal alandaki gelişmeler, kırsal alanda yaşayanları kentlere yönlendirmiştir. Bunun yanında, gayrimüslimlere yapılan baskılar ve yaşanan tedirginlikler, toplumsal göçlere neden olmuş, birçok insanı yeni yaşam bölgeleri arayışına yöneltmiştir. Göçlerle birlikte bölgedeki anıtsal yapılarda ve geleneksel evlerde terklerle başlayan tahribatlar da artmıştır. Bu bakımdan bugün kırsal bölgelerdeki tarihi yapılarda oluşan bozulmaların en büyük nedenlerinden biri de göçtür. Yıkımlar, define avcılığı ve koruma bilincinden uzak imar çalışmaları da kültür varlıklarının kaybına katkıda bulunmuştur.

Doğru bir koruma, korunması planlanan yerleşim alanında yaşayan yerel halkın hakimiyeti, korumaya olan istek ve desteği ile birlikte sağlanacak insani olanaklarla mümkün olabilmektedir. Kırsal bölgelerdeki iş, eğitim, sağlık, konfor olanaksızlığı gibi pek çok nedenler büyük kentlere yönelen genç nüfusu, doğup büyüdüğü ortamlardan uzaklaştırmakta, geçmişini oluşturan değerlerden ve onu koruma, sahiplenme duygusundan koparmaktadır.

Bir insanın kendi bölgesinden ayrılıp başka bir yerde yaşama çabasındaki adaptasyon sorunu, yapıların asıl sahiplerinden ve onlara itinalı, koruyucu davranış biçiminden uzak yeni kullanıcılarına alışmak zorunda kalan yapılar için de geçerlidir. İlk yapım ve kullanıcısından sonra, farklı toplumların yapıyı kullanma biçimi, ihtiyaç ve artan konfor koşulları karşısındaki koruma yaklaşımı, insan – yapı ve yapı- yaşam kültürü açısından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle kentlerde geleneksel doku, bozulma-değişme-yok olma üçlüsünden büyük ölçekte zarar görmüştür. Acılan geniş yollar, dikilen yüksek yapılarla büyük değişimler yaşanmış, bunların hemen arkasında ya da yanı başında bulunan eski konutlar da, ya işlev değiştirerek küçük ticaret, imalathane, depo haline dönüşmüşler, ya da geneldeki değişiklik nedeniyle işlevlerini sürdürseler de giderek daha düşük gelir gruplarının kullanımıyla, kiracılık ve bölünme gibi tahrip edici etkilerle karşılaşmışlardır (Asatekin 1984).

Midyat kent merkezinde daha fazla etnik köken (Türk, Kürt, Arap, Süryani ve Yezidi) bir arada yaşamış ve diğer bölgelere (merkezin çevresinde oluşan kırsal bölgeler) göre daha çok

gelişmiştir. Tarihi yapıların bulunduğu bölgelerde çok fazla bozulma olmamasının bir etkeni de şehir merkezinin genelde canlı olmasıdır. Çünkü kent merkezi her şeye rağmen sürekliğini korumaktadır. Her konuda alternatiflerin olması insanlar tarafından bu durumu daha cazip hale getirmektedir. Bazen yoğunluğun çok olması tarihi yapılar için olumsuz bir etken oluştursa da kentin bütünsel yaşamı için olumlu bir etkendir. Kırsal bölgelerde ise bu durum tam tersinedir. Zamanla bakımsızlıktan dolayı bitap düşen yapıların kendi yorgunluklarının yanında, insanlar tarafından yapılan tahribatlar birçok yapının yıkılmasına sebep olmuştur.

Tarihi kent alanlarında en iyi koruma halkın yaşam standartlarının yükseltilerek huzur ve refah verici bir ortamın sağlanması ile yapılabilir. Aksi takdirde birçok arayıştan dolayı oluşan terkler ve sonrasındaki ticari hedeflere yönelik işlevler, sosyal yapının ve işlevin değişikliğine bağlı birçok tahribata olanak sağlamaktadır. Genelde yapılan müdahalelerde birçok mekan asıl fonksiyonunu kaybetmekte, buna bağlı olarak çok daha fazla bir yoğunluğa maruz kalmaktadır. Ayrıca artan sirkülasyon ve beraberindeki hareketli nüfus artışı sonucu alt yapı gibi pek çok problemle karşılaşılmaktadır.

Bugün Midyat'ta yaşayanlar hem çan hem de ezan sesini beraber duymaktadır. Kilise ve camiler bir aradadır. Taziyelerde bir Süryani, Kürt, Türk, Arap ve Yezidi aynı anda toplanıp acılarını beraber paylaşabilmektedir.

Kent merkezlerinde yada insan sirkülasyonunun yoğun olduğu bölgelerde bulunan nitellikli geleneksel yapılar rant sağladığı için daha çok ticari yapılara dönüştürülmektedir. Dönüşüm geçirecek olan tüm yapılar yeni fonksiyonlarına göre işlevlendirilmektedir. Geleneksel yapılar, bu dönüşüm için yapılan yanlış onarımlar, yapıyla uygun olmayan işlevler ve içindeki hareketli yüklerin artmasıyla daha çok zarar görmektedir.

Midyat ile Hapisnas Köyü arasında 6 km olmasına rağmen, bu köyde büyük bir göç yaşanmıştır. Süryani bir yerleşim yeri olan Hapisnas Köyü Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemlerde ve özellikle 1990'lardan sonra yaşanan huzursuz edici olaylardan dolayı köyden büyük şehirlere ve yurt dışına büyük göçler vermiştir.

Köy'de başta önemli bir manastır olmak üzere, çok sayıda anıtsal yapı bulunmaktadır. Manastır, belli bir tarikata mensup fertlerin çalışma, eğitim ve ibadetlerini tamamen Allah'a has kılmak üzere, toplumdan ayrı bir şekilde, cemaat halinde yaşayabilmelerini temin maksadıyla düzenlenmiş olan yapı, ya da yapılar topluluğudur (Kingsley 1987, Çev. Çift 2003).

Köyün güneybatısında kalan Mor Loozor Manastırının ayrı bir özelliği de avlusunda inziva kulesinin bulunmasıdır. Bu kule papaz veya rahiplerin dünyevi her şeyden uzak bir

şekilde, ibadetlerini yerine getirmek için kesme taşlardan yapılan ve içinde boşluk bulunan silindir bir sütundur[1]. Mor Loozor Manastırı, sütun azizi olduğu inanılan Mor Loozor'un uzun yıllar üstünde yaşadığına inalınan sütunu ile yörede tektir (Everi 2013).

Bir Süryani yerleşim yeri olan Hapisas Köyü'nün etnik yapısı son yüzyılda yaşanan olaylardan dolayı değişmiştir. Köyün tamamını Süryani nüfus oluştururken günümüzde yerleşik olarak sadece iki Süryani kişi yaşamaktadır. Sosyal yapıda meydana gelen bu değişim, köye farklı bir değer katmıştır. Köydeki nüfus günümüzde Süryani, Kürt, Arap ve Mıhallemi'lerden oluşmaktadır. Nüfus dağılımında yaşanan bu değişim, Hapisnas Köyü'ne kırsal bölgelerde çok az rastlanılacak bir özellik katmıştır. Köy'de Türkçe ile beraber, Süryanice, Kürtçe ve Arapça dilleri birlikte konuşulmaktadır. Köyde birçok geleneksel evin yanında, şapel, manastır, kilise, kuyu ve kaya mezarları bulunmaktadır. Böyle küçük bir yerleşim yerinde bu kadar çok sosyal ve mimari zenginliğin bir arada bulunması bu çalışma konusunun en önemli belirleyicisi olmuştur.

Hapisnas Köyü'nün sahip olduğu değerlerin tespiti ve korunması, bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Hapisnas Köyü, Midyat merkez ile sosyal ve mimari yönden benzerlik göstermekte olup, sahip olduğu kültürel zenginlik üzerine toplantı ve bazı yayın çalışmaları bulunmaktadır. Köy, bulunduğu konum ve sahip olduğu değerler açısından bölgede önemli bir yere sahiptir. Bir Süryani yerleşim yeri olan Hapisnas Köyü tarihi değeri olan **anıtsal** (manastır, kilise, şapel, kaya mezarı) ve çok **sivil mimari** örneği bir arada barındırmaktadır. Günümüzde Süryani nüfusu yok denecek kadar az olup, bu topluma ait dini yapılar da pek kullanılmamaktadır.

Betonarme yapılaşmanın az olduğu ve geleneksel mimarinin daha çok korunduğu Hapisnas Köyü'nün, konu edildiği bu çalışmada sosyal ve mimari tespit çalışmaları yapılarak,

[1] Doğu Hristiyan mistisizminde Beytü"l – Mamudiyyin tabir edilen bu inziva kulelerinin mucidi ve babası Mor Şam,,un Antakî' dir. Miladî 39' de Sis'te doğan Şam,,un ruhanî hayata intisap ettikten sonra, manastırın kalabalığından da sıkılır ve önce manastırın yakınındaki bir mağarada, sonra da bir kuyuda inzivaya çekilir. Birkaç yıllık münzevilikten sonra, kuyuyu terk eder ve kendisine bir sütun inşa ederek, onun üzerinde yaşamaya başlar. Günlerini bu sütunun üstünde ibadet ve dua ile geçiren Şam un' un zamanla şöhreti her tarafa yayılır. Hıristiyan dünyasının her tarafından ziyaretçiler kafileler halinde gelip O'nu ziyaret ederler ve kendisinden dua isterlerdi. Devlet adamlarının da onu ziyaret ederek, ihtimam göstermeleri kısa zamanda şöhretine şöhret katar. Mor Şam un'un bu asketik hayat tarzı, birçok keşişi de etkiler. Kısa bir süre içerisinde Antakya ve Halep civarında onlarca Amudî görülür (Yaşar 2010).

koruma sorunlarının belirlemesi ve bu sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Tescilli yapı sayısının az olduğu köyde, tez kapsamında yeni tescil önerilerinde bulunulması da hedeflenmektedir.

Yapılan çalışmada, bölgenin coğrafi konumu ve tarihçesi araştırılarak Hapisnas Köyü'nde daha detaylı bilgiler toplanmış, sahip olduğu değerler geçmişten günümüze kadar araştırılarak tespit ve belgelere dayandırılmıştır. Bölge ve çevre köyleri hakkında kaynak araştırılması yapılarak bilgiler elde edilmiştir.

Alan çalışmasında tüm yapılar incelenerek anıtsal ve sivil mimari olarak gruplandırılmış, yapılar üzerindeki ayrıntılı ölçüm ve belgelemelerle kentsel ve yapı ölçeğinde mimari bozulmalar saptanmıştır. Köydeki nitelikli geleneksel evlerin ölçümleri alınarak rölöveleri çizilmiştir. Yapılar, yapı türlerine göre ayrılarak haritalar üzerine işlenmiştir. Fotoğraf çekimleri genel ve her yapı için ayrı ayrı detaylı bir şekilde çekilmiştir.

Midyat Tapu Kadastro Müdürlüğünden alınan köye yönelik halihazır haritalar üzerlerindeki 91 parselde yer alan 18 adet geleneksel ev ve 5 adet anıtsal yapı çalışılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu çalışmanın ilk adımını Hapisnas Köyü'nün genel inceleme ve araştırılması oluşturmaktır. Köyün coğrafyası, konumu, sosyal yapısı, etnik kökeni, ekonomik yapısı, demografik yapısı, sokak, geleneksel ev ve anıtsal yapıları incelenerek çalışmaya aktarıldı. Hapisnas Köyü'ne yönelik daha önce yapılmış tespit ve belgeleme içeren kaynaklar yol gösterici olmuştur. Özellikle köyün geçmişi, tarihi, etnik kökeni ile ilgili birçok bilgi içeren ve köyün ileri gelenlerinin açıklamalarının yer aldığı ***Melfono Zekay Demir'***in '**Turabdin'de Bir Süryani Mıhallemi Köyü Habsus'** kitabından bilgi edinilmiştir. Bu kitap köyün tarihini en ince ayrıntısına kadar anlatarak, eski dönemlerini satırlarında yaşatmaktadır. Köydeki Süryani ve Müslüman aile birlikteliklerini, komşu köyleri, mezraları, anıtsal yapıları (Mor Şemun d'Zeyte Kilisesi, Mor Loozor Manastırı, Mor Theodute Kilisesi, Meryam Ana Kilisesi) detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Geleneksel konut dokusu, koruma, çalışma alanı sorunları konusunda ***Esin Bölükbaş Dayı'nın*** '**Kırsal Ölçekte Geleneksel Konutların İncelenmesi ve Çevre Koruma Önerileri İçin Bir Yöntem Araştırması-Bağlıca Köyü-Nallıhan'** çalışması benzer yöntem ve değerlendirmeler açısından yararlı olmuştur.

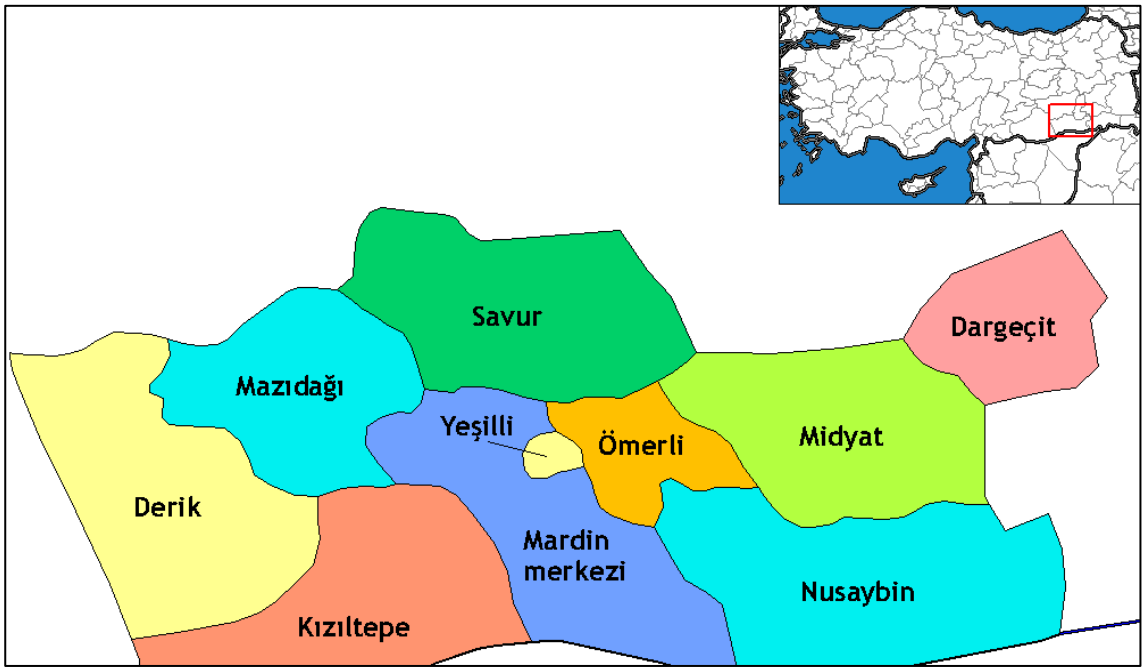
Hoşgörünün, beraberliğin, farklı din, dil ve kültürün bir arada yaşadığı, tarih kokan Midyat' ta çalışmanın bir parçasını oluşturmaktadır. Midyat'a bağlı bir Süryani köyü olan Hapisnas Köyü Midyat ile süregelen pek çok özellik göstermektedir. Midyat ve yakın bölge ile ilgili incelenen çalışmalar arasında ***Neslihan Dalkılıç'***ın **'Midyat İlçesindeki Kültürel Zenginliğin Oluşturduğu Geleneksel Mekansal Dizgenin Korunması İçin Bir Yöntem Araştırması (2004)'** ve ***Fatma Meral Halifeoğlu'***nun **'Geleneksel Konut-Aile İlişkisinin Sürdüğü Yerleşmeler İçin Bir Koruma Model Önerisi: Mardin-Savur Örneği (2005)**' yer almaktadır. Geleneksel konutlardaki sorunlar, yapılarda meydana gelen bozulmalar, kullanıcı hataları, çözüm önerileri incelendiğinde bölge çapında benzer sonuçların ortaya çıktığı görülebilmektedir. Çalışma alanı hakkında sosyal açıdan değerli bilgiler içeren ***Altan Tan'ın*** '**Turabidin'den Berriye'ye**' eseri, bölge tarihinin anlaşılmasında önemli katkılarda bulunmuştur. ***Uluslararası Midyat Sempozyumu (2011)*** bildiri kitabı Midyat ve yakın çevresinin geleneksel kent dokusu, sosyal yapı, geçim kaynakları, telkari sanatı ve mimari değerler açısından birçok yayın içermektedir. Midyat bölgesinin özelliklerini anlatan; ***Muzaffer Demir***'in '**Asur Kaynakları Işığında Tur Abdin(Kasieri)'**, ***Hasan Akyol***'un **'14. ve 15. Yüzyıllarda Tur Abdin Bölgesinde Hakimiyet Mücadeleleri'**, ***Ayhan Öztürk*** ve ***A.Caner Çatal***'ın **'19.Yüzyılın İkinci Yarısında Midyat Kazasında Asayiş Bozukluğu'**

Abdurrrahman Acar'ın **'Midyat Köy Adları Üzerine Bazı Düşünceler'**, ***Adnan Demircan***'ın **'Mhallemilerin Etnik Kökeni Etrafındaki Tartışmalar'**, ***Ali Öztürk***'ün **'Batı-Dışı Çok-Kültürlülük Modeli Örneği Olarak Midyat Örneği'** ve Hapisnas Köyü ile ilgili ***Muammer Ulutürk***'ün **'Farklı Din ve Kültürlerin Bir Arada Yaşama Deneyimi Olarak Midyat-Hapsinas(Mercimekli) Köyü'** gibi özel bildiriler bu çalışmada yararlanılan kaynaklar olmuştur.

2.1. Mardin- Midyat Hakkında Genel Bilgiler

2.1.1. Konumu, Coğrafyası

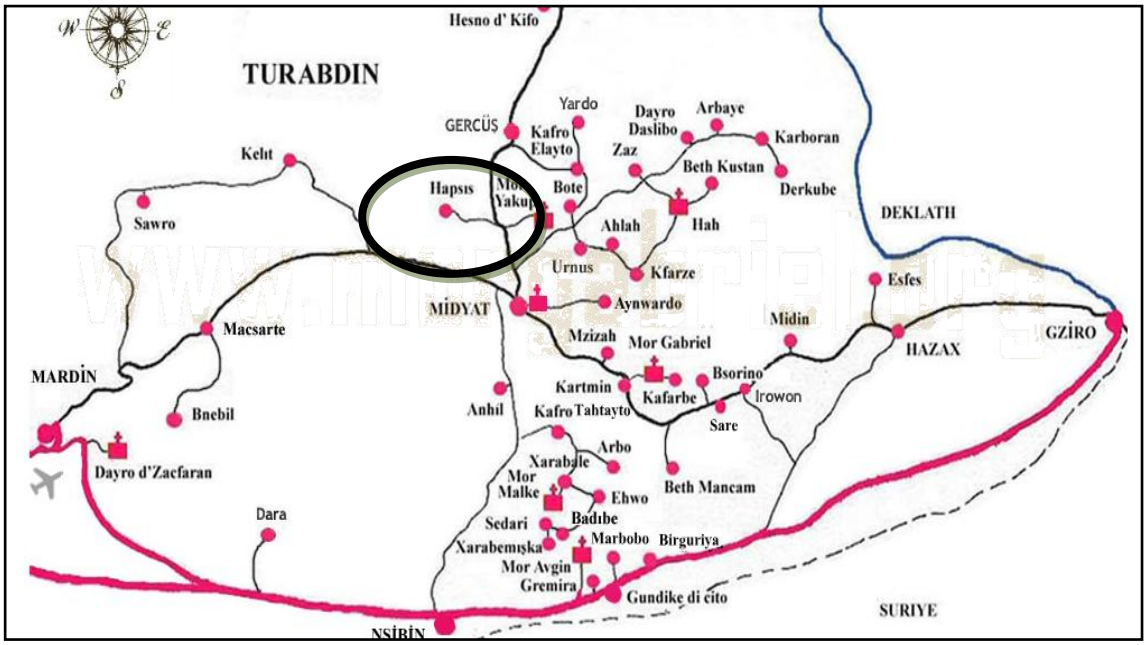
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin güneyinde yer alan Mardin İline bağlı Midyat, coğrafi konumu itibari ile doğusunda Dargeçit, İdil, batısında Ömerli, kuzey batısında Savur, kuzeyinde Gercüş, güneyinde Nusaybin yer almaktadır (harita 2.1). Yüzölçümü 1083 km² dir. Midyat İlçesi'nin arazileri genellikle engebeli olmakla beraber çok yüksek dağı yoktur. İlçe merkezi ise ortalama 800-1100 m. arasında değişen bir yaylada kurulmuştur. Susuz olan eteklerde üzüm bağları, sulak yerlerde ise sebze ve meyve yetiştirilmektedir. Ovalar küçük düzlüklerdedir. Buralarda genellikle tahıl ekimi yapılmaktadır. Bölgede dağ ve araziler ormansız ve çıplaktır. Elli yıl öncesine kadar bu dağların ormanlık olduğu, yakın köylerdeki palamut ve meşe köklerinden anlaşılmaktadır. Midyat' ta karasal iklim görülür. Kışlar soğuk, yağmur ve kar yağışlı; yaz ayları ise sıcak ve kurak geçer (http://www.midyatbulteni.com/midyat-hakkinda/midyat-cografyasi/.2016).

Harita 2.1. Midyat ve köylerini gösteren harita(http://www.midyatbulteni.com/midyat-akkinda/midyat-cografyasi/.2016)

2.1.2. Tarihçesi

Midyat, dinlerin (İslam, Hrıstiyanlık, Yezidilik) ve dillerin (Türkçe, Kürtçe, Süryanice ve Arapça) buluşma noktasıdır. MÖ 9. yüzyıl Asur tabletlerinde *Matiate* olarak tanımlanır. "Matiate" Aramice/Süryani bir isim ve "köyüm, vatanım" demektir. Asur kralı 2.Asur Nasırpal Turabdin'in Aramileri talan ettikten sonra, bu savaş tarihi tablalara yazılmıştır. Midyat'taki ilk Süryani Hristiyanlar da mağaralarda yaşardı. Midyat tarih boyunca birçok kere kuşatılıp talan edilmiştir. Son olarak Birinci Dünya Savaşının karanlık günlerinde, "Ferman" yılında, kasaba sakinlerinin üçte ikisi yaşamını kaybetmiştir. Ancak 1930 yılından sonra kasaba yeniden canlanmış, kiliseler, evler ve bazı mekanlar onarılmıştır. İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 1070 metredir. Mardin ilinin en geniş ve nüfus bakımından en kalabalık ilçelerinden biridir. İlçeye bağlı 43 köy ve mezra bulunmaktadır. Midyat'da Müslüman olarak Türkler, Kürtler ve Araplar yaşamaktadır. Hıristiyan dinine mensup Süryaniler, Ermeniler ve Keldaniler yaşamakta olup, mezhep olarak aralarında Katolik, Ortodoks ve Protestan olmak üzere üç mezhebe ayrılırlar. Midyat'da bu dinlerin yanı sıra sayıları çok az olmakla beraber Yezidiler 1yaşamaktadır. Bu nedenle Midyat'a ***"Diller ve Dinler Şehri"*** denir. Süryanilerin milattan önceki tarihleri, eski Mezopotamya'da yaşayan ulusların tarihidir. Süryani halkının kökleri de eski Mezopotamya'nın en eski tarihsel dönemine kadar inmektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Midya. 2016).

Harita 2.2. Turabdin bölgesinin konumu(Keser, 2002)

Tarihte Süryanilerin yoğun olarak yaşadığı bir yöre olan Turabdin, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin güneyinde yer alır. Süryani tarihçilere göre, batıda Mardin, kuzeyde Diyarbakır'dan Dicle Nehri boyunca Hasankeyf, doğuda Cizre ve güneyde Nusaybin sınırları içinde kalmaktadır Değişik kaynaklarda farklı anlamlarla yorumlamasına karşın Turabdin Süryanicedeki ***"tur=dağ"*** ve ***"abdin=münzeviler"*** kelimelerinin kaynaşmasıyla oluşmuş, Münzevilerin dağı anlamına gelmektedir. Yörenin en ücra köşelerine kadar serpilmiş yüzlerce tarihi manastır, kilise ve kayalara oyulmuş inziva odaları, adının mistik anlamını açıklar ve kanıtlar niteliktedir (http://morgabriel.org/turabdin.html. 2016) (Harita 2.2.)**.**

2.1.3. Sosyal Yapısı

Turabdin' de bulunan Midyat**,** farklı din ve ırkları barındırmaktadır. Midyat ve çevre köyleri Türk, Arap, Kürt, Süryani, Ermeni, Yezidi ve Mıhallemilerden oluşmaktadır. Toplumun ortak dili Türkçe olmasına rağmen konuşulan diğer diller Kürtçe, Süryanice ve Arapçadır. Bölgenin ilk kullanıcısı olan Hristiyan ve Yezidi nufus günümüzde oldukça azalmıştır (Tan 2011).

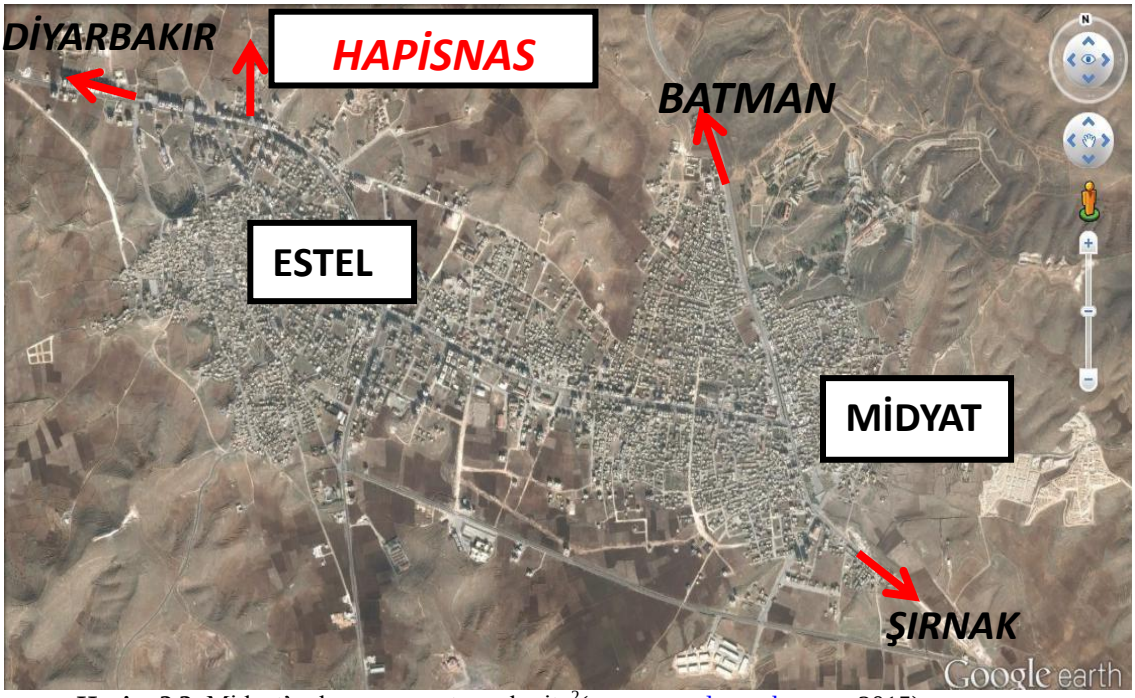
1568 tarihli Osmanlı Tahrir Defteri kayıtlarına göre o tarihte Midyat'ta yaşayanların tamamı Hıristiyan Süryanilerden oluşmaktaydı. Tek bir Müslüman ailenin veya şahsın ismine bu kayıtlarda rastlanılmamaktadır. İlk Müslüman aileler Midyat'a Süryaniler tarafından Hafir (Korucu) olarak getirtilmişlerdir (Tan 2011).

1914 yıllında yapılan nüfus sayımına göre 42607 Müslüman, 67 Ermeni, 1385 Protestan Katolik, 13470 Süryani, 451 Kadim, 73 Keldani Süryani olmak üzere toplam nüfus 58053'tür (Aydın ve ark 2000).

2000 yılında yapılan sayıma göre ise ilçe merkezinin nüfusu 56669, köylerin nüfusu 71416 tür (DİE 2000).

2.1.4.Geleneksel Kent Dokusu

Midyat ilçesi, Estel ve Midyat (eski Midyat) olarak iki bölümden oluşmaktadır. Bünyesinde barındırdığı farklı inançlara ait ibadet mekanları (manastır, cami, kilise) ile han, arasta ve geleneksel evlerden oluşan yoğun tarihi dokusuyla özgün özelliklerini büyük ölçüde koruyan bir yerleşim yeridir (Dalkılıç 2007). .

Harita 2.3. Midyat'ın konumu gösteren harita[2](www.google.earth.com , 2015)

Midyat geleneksel kent dokusu, yoğun ve sıkışık bir görünümdedir (Resim 2.1.). Kent bütünü önceden planlanmamış, ihtiyaç duyuldukça yeni evler ve yapılar eklenmiştir. Tarihi yapıların bulunduğu eski kent dokusu, kuzey-güney doğrultusunda gelişmiştir. Bu dokunun en önemli öğeleri, hiç kuşkusuz evler ve kiliselerdir (Dalkılıç 2007).

Resim 2.1. Midyat' ın genel kent görüntüsü

[2] Harita Google Earth Üzerinden alınarak bilgiler eklenmiştir(www.google.earth.com , 2015).

Midyat sokakları topografyaya göre biçimlendiğinden çıkmaz ve dar sokaklarla birlikte, organik bir kent dokusuna sahiptir (Resim 2,2.). Yaklaşık 2.30m-4.00m genişliğindeki sokaklardan evlere ulaşılmaktadır. Sokakların üstlerinde kabaltı veya abbara denilen, alttan bir geçiş bırakılarak oluşturulmuş yapı mekanları bulunur (Dalkılıç 2007).

Resim 2.2. Midyat' ın genel kent görüntüsü

2.2.MİDYAT'A BAĞLI KÖYLER

2.2.1. Süryani köyleri

Turabdin' in merkezinde bulunan Midyat ve köyleri Süryanilerin yoğun olarak yaşadığı bir alandır. Midyat ve çevresindeki tüm köyler genellikle ilk kurulduklarında Süryani yerleşim alanıyken bu durum bazı köylerde değişmiştir. Bazı köylerde ise yaşanan göçten dolayı boşaltılmış veya birkaç aile tek kalmış, yerini Kürt veya Arap kırsal nüfusuna bırakmıştır (Tablo 2.1). Midyat köylerinde Süryani oranı% 41'iken günümüzde bu oran %1'in altına düşmüştür. Nüfusu sadece Süryani kalan köyler; Alagöz (Bethkustan-Bakısyan), Anıtlı (Hah) ve Elbeğendi (Kafro-Kefre) dir. Geriye kalan köyler kısmen yada tamamen değişmiştir[3].

Bazı köylerde farklı dil ve kültürlere mensup insanlar bir arada yaşamaktadır; Hapisnas Köyü'nde de Süryani, Arap ve Kürt nüfus bir arada yaşamaktadır.

1526 yılındaki Osmanlı Dönemine ait Tapu Tahrir defterlerinde Hapisnas Midyat'tan sonra en kalabalık yerleşim birimi olarak dönemin tarih sahnesindeki yerini almaktadır. Hapisnas'ta yaşayan tüm insanlar dört dili (Türkçe, Kürtçe, Mıhallemice ve Süryanice/Aramice) anadilleri gibi akıcı konuşabilmektedir. Avrupa'ya göç etmiş olan Hapisnaslılar bu dört dile

[3] Harita 2.4. ve Tablo 2.1.' e göre çıkan sonuçlara göre değerlendirilmiştir.

ilaveten en az iki dil daha konuşabilmelerinden dolayı dünya genelinde ortalama altı dili konuşabilen tek yerleşim birimi olma özelliğine sahiptir (Ulutürk 2011).

2.2.2.Yezidi köyleri

Yezidiler Midyat, Nusaybin ve İdil sınırları arasında kalan bölgede yaşamaktadır (Harita 2.3.). Doğançay ve Taşlıburç köyü gibi aslen Yezidi olan köyler sonradan yaşanan göçlerden dolayı değişikliğe uğramıştır (Tan 2011).

Farklı dinlerin temsilcileri olan yöre halkı, tarihte birçok kötü tecrübeyi birlikte yaşamıştır. Birçok insanın ölümü ile sonuçlanmış, karşılıklı baskı ve korkularla birbirini sindirmeye çalışmış bu insanların torunları olan şimdiki halk, karşılıklı saygı, diyalog ve hoşgörü içerisinde adeta geçmişin intikamını sevgi ile almaya çalışmaktadır. Geçmişte yaşananları cahilliğe dayandıran Mardin Yezidileri, yörede yaşayan Müslüman ve Süryani halk ile birlikte olacak her türlü dayanışmada yer alacaklarını belirtmektedirler (Öz 2007).

Ülkemizde yaşanan ve çoğu kesimi etkileyen ekonomik ve siyasi göçler Mardin Yezidilerini de etkilemiş, sayıları gittikçe azalmıştır. 1960 yıllarında Almanya'ya yapılan iş göçleri ile başlayan dış göçler, 1990 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki çatışmalar ve köylerin boşaltılması gibi olaylar neticesinde hız kazanmış; böylece Yezidilerin büyük bir bölümü ülkemizden Avrupa ülkelerine siyasi mülteci olarak iltica etmişlerdir. Tespit edildiği kadarıyla 50 civarında Yezidi ailenin yaşadığı Mardin'de günümüzde Yezidiler neredeyse yok olmaktadır (Öz 2007).

2.2.3. Müslüman köyleri (Arap-Kürt-Türk)

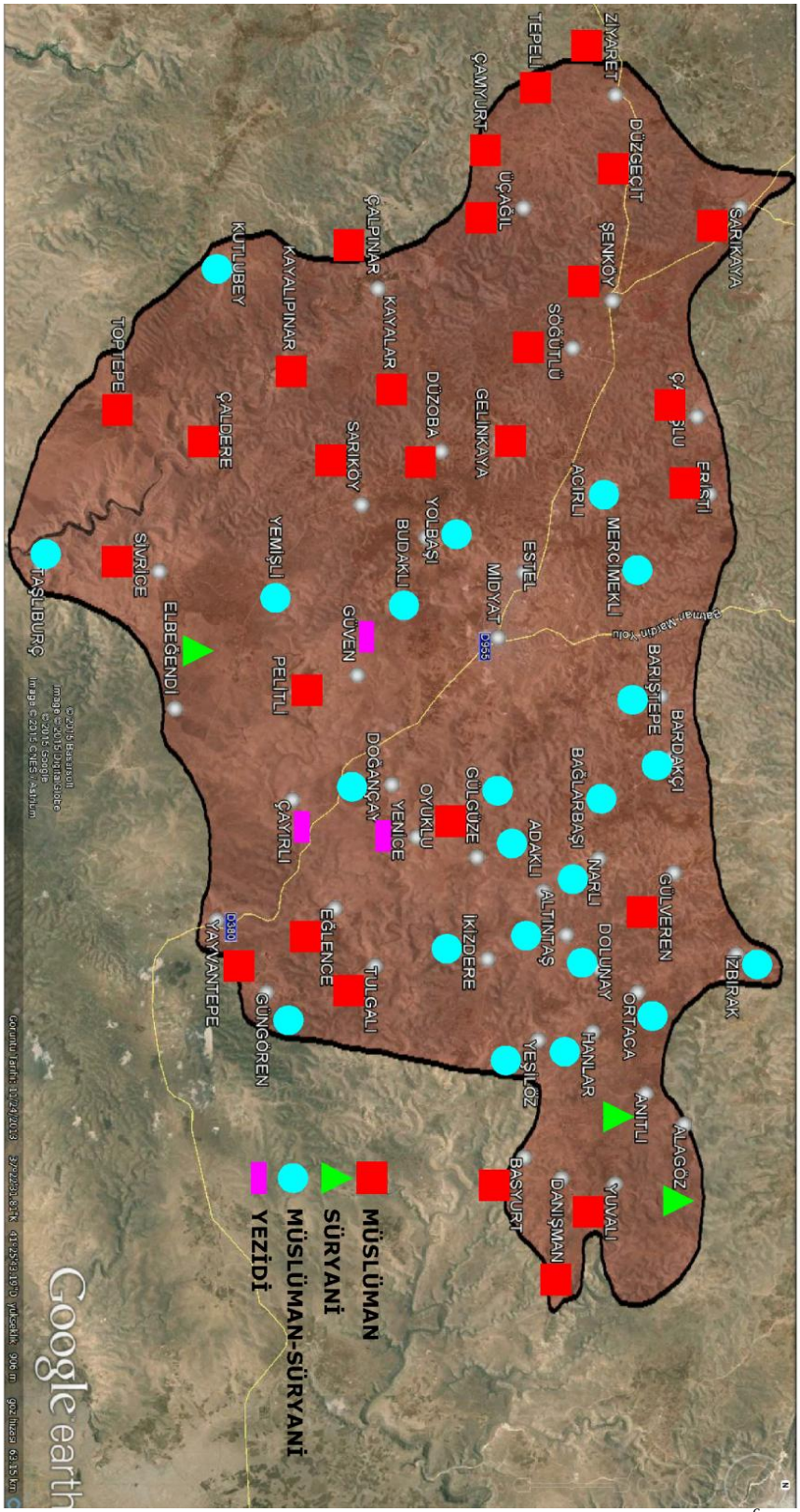
Bölgede önceden yerleşik Türk nüfusu yoktu. Sonradan atamalarla ilçeye ve köylere memur olarak gelen kişiler bulunmaktadır. Mecburi hizmet nedeniyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışından yöreye gelen polis, memur, asker, doktor, öğretmen ve ailelerinden oluşmaktadırlar (Karakaş 2011).

Bölgenin ilk yerleşim yerleri tamamen Süryanilerden oluşmaktayken bölgede yaşanan problemlerden dolayı denge değişmiştir. Birçok aile hatta bazı köylerin tamamı bölgeyi yani yaşadıkları anavatanlarını terk etmek durumunda kalmışlardır[4].

Mardin ve Midyat arasındaki bölgede daha çok Araplar yaşarken; Midyat ile Gerçüş, İdil ve Nusaybin arasında kalan bölgede ise Süryani, Kürt ve Yezidiler yaşamaktadır[5].

[4] Tablo 2.1. de çıkan sonuçlara göre değerlendirilmiştir.

[5] Harita 2.4. de çıkan sonuçlara göre değerlendirilmiştir.

Harita 2.4. Midyat köylerinin durumunu gösteren harita(www.google.earth.com(2015)[6]

Tablo 2.1. Midyat köylerinin etnik incelemesi[7]

[6] Harita Google Earth üzerinden alınarak üzerindeki şekil ve bilgiler Tablo2.1 den eklenmiştir.

SIRA	KÖY ADLARI	ESKİ ADLARI	ÖNCEKİ DURUMU	ŞİMDİKİ DURUMU	DİN	KAYNAK
1	ACIRLI	DEYRİZBİNE	SÜRYANİ	ARAP	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
2	ADAKLI	KEFSURA DERMEMMIKA	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
3	ANITLI	HAH	SÜRYANİ		HRİSTİYAN	
4	BARIŞTEPE	SALIH	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
5	BAĞLARBAŞI	ERNAS	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
6	BAŞYURT	ZAXURAN		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
7	ALAGÖZ	BETHKUSTAN, BAKISYAN	SÜRYANİ	SÜRYANİ	HRİSTİYAN	
8	BUDAKLI	KERŞAF-KEFARŞAMO	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
9	DANIŞMAN	HESEKORE		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
10	DOLUNAY	KEFSENK	SÜRYANİ-ARAP-SEYİD(KÜRT)	SÜRYANİ-ARAP-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
11	DOĞANYAZI	PİRKAN	YEZİDİ	KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
12	DOĞANÇAY	MİZİZEX	SÜRYANİ-YEZİDİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
13	DÜZGEÇİT	ZERNOKA		ARAP	MÜSLÜMAN	
14	DÜZOBA	RİŞ		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
15	ELBEĞENDİ	KAFRO-TAYTAHTO, XERABE KEFRE	SÜRYANİ	SÜRYANİ	HRİSTİYAN	VİKİPEDİ-ALTAN TAN
16	ERİŞTİ	TAFO		ARAP(MIHALLEMİ)	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ-ALTAN TAN
17	EĞLENCE	ZİNEWLE-ZİNOLE		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
18	GELİNKAYA	KEFERHUVAR	SÜRYANİ	ARAP	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
19	GÜLGÖZE	AYNVERD	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
20	GÜLVEREN	BEHWAR	KÜRT	KÜRT	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ-ALTAN TAN
21	GÜNGÖREN	KEFERBE	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
22	GÜVEN	BACİN, BECENNE	YEZİDİ	YEZİDİ KÜRT (KÜRTÇE)	YEZİDİLİK	R.AKSOY-K.SAMİ
23	HANLAR	XANİKA	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
24	HARMANLI	BENDERMEMO		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
25	KAYABAŞI	ŞAKÜLİN		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
26	KAYALAR	KEFERZOTA	ARAP	ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
27	KAYALIPINAR	MIKRE		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
28	KUTLUBEY	TINAT	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
29	MERCİMEKLİ	HAPSİNAS,HAPSUS,..	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT-ARAP	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	
30	NARLI	HELAX	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
31	ORTACA	HEŞTEREK	SÜRYANİ-KÜRT	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
32	OVABAŞI	KASTALUN	ARAP	ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
33	OYUKLU	ZIVINGA DIREJ	YEZİDİ ASILLI	KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
34	PELİTLİ	BARBUNIS		ARAP	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
35	SARIKAYA	HALDAH-HALDEH		ARAPÇA	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
36	SARIKÖY	SARE		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
37	SİVRİCE	DALİNE		KÜRTÇE	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
38	SÖĞÜTLÜ	KİNDERİB	SÜRYANİ	ARAP	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
39	TAŞLIBURÇ	KELEH ŞEYH EHMED	SÜRYANİ-YEZİDİ	SÜRYANİ-YEZİDİ KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
40	TEPELİ	SUWAYE		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
41	TOPTEPE	NIBILE		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
42	TULGALI	DER ŞAMAR		ARAP	MÜSLÜMAN	VİKİPEDİ
43	YAYVANTEPE	KARTMİN-KERTMİN		ARAP-KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
44	YEMİŞLİ	ENHIL-NEHILE	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	MÜSLÜMAN-HRİSTİYAN	ALTAN TAN
45	YEŞİLÖZ	KEMME	SÜRYANİ-KÜRT	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
46	YOLBAŞI	KEFERALLAP	YAHUDİ-SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT-YEZİDİ-ARAP	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
47	YUVALI			KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
48	ZİYARET	ZİYARA		ARAP	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
49	ÇALDERE	HEVEDİNE		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
50	ÇALPINAR	SİTE-SİTA		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
51	ÇAVUŞLU	ŞORUZBAH	SÜRYANİ	ARAP	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
52	ÇAYIRLI	KEFNAS	YEZİDİ	YEZİDİ	YEZİDİLİK	R.AKSOY-K.SAMİ
53	ÜÇAĞIL	KOZE		ARAP(KÜRTÇE)	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
54	İKİZDERE	DUBEND		KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
55	İZBIRAK	ZAZ	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	MÜSLÜMAN-HRİSTİYAN	ALTAN TAN
56	ŞENKÖY	EPŞE	ARAP	ARAP-KÜRT	MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
57	YENİCE	XERABYA	SÜRYANİ-YEZİDİ	SÜRYANİ-KÜRT	YEZİDİLİK	R.AKSOY-K.SAMİ
58	ALTINTAŞ	KEFERZE	SÜRYANİ-KÜRT	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
59	BARDAKÇI	BATE	SÜRYANİ	SÜRYANİ-KÜRT	HRİSTİYAN-MÜSLÜMAN	ALTAN TAN
60						

[7] Kaynaklar tablonun en sağ sütununda belirtilmiştir. Aynı bilgiye farklı kaynaklarda rastlandığı için kaynaklar bazı yerlerde beraber yazılmıştır (Aksoy 2009, Sami 2009, Vikipedi 2016).

3.MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Midyat yöresindeki köylerin büyük çoğunluğu genelde özgün dokularını korumaktadır. Birçok köyde asıl kullanıcıların göç vermesi veya nüfusun azalmasından dolayı mimari yapılarda zamanla, çoğu doğa koşullarından olmak üzere bakımsızlıktan kaynaklanan tahribatlar yaşanmaktadır. Hapisnas Köyü de aynı özellikleri taşıyan bir yerleşim yeridir. Köy halkının tamamı Süryanilerden oluşurken günümüzde o toplumdan sadece iki kişi yaşamaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğunu Kürt ve Araplar oluşturmaktadır (Tablo 2.1). Geleneksel yapıların özgünlüğünü büyük ölçüde koruduğu bu köye yönelik daha önce bir koruma önerisi veya çalışması geliştirilmemiştir. Köydeki birçok geleneksel yapı tescile değer konumdayken, sadece ***Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi, Mor Lozoor Manastırı*** ve ***iki adet kaya mezarı*** tescillenmiştir.

Hapisnas Köyü'nde yer alan anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri çalışma materyalini oluşturmakla beraber, tespit ve koruma önerileri için incelenen kaynak ve teknik çalışmalar da tezin ana dayanağını meydana getirmiştir. Bunun yanında alanda yapılan anket çalışmaları da köyün sosyal yapısını araştırma materyalini oluşturmuş, elde edilen sonuçlar, grafik ve tablolarla ifade edilmiştir. Yapıların tespiti ve rölövelerini elde etmek amacıyla kullanılan fotoğraf makinesi, lazer ölçüm cihazı, şerit metreler, ip, su terazisi, tebeşir, kağıt, tutamaç, kalem, silgi vb. kırtasiye ihtiyaçları alan çalışmasındaki sürekli materyaller olarak kullanılmıştır.

3.2. Metot

Hapisnas Köyü'nde alan çalışması Kasım 2010 ile Mayıs 2015 tarihleri arasında mevsimsel dönem ve çalışma peryodlarına göre yapılmıştır. Bu tarihlerde tüm alanın ve geleneksel yapıların fotoğraf çekimleri ile rölöve çizimleri yapılarak sokak,mahalle, yeşil alan, mezarlık vb tespitlerle gruplandırıldı. Köydeki geleneksel yapıların rölöve ölçüm çalışması üç kişilik bir ekip tarafından gerçekleştirildi. Çalışmada iki şerit metre (5 m ve 20 m), iki lazer ölçüm cihazı, ip, su terazisi, tebeşir, milimetrik bloknot ve fotoğraf makinesi kullanıldı. Rölövesi alınan yapıların yaklaşık 1/100 ölçekli krokileri alanda çıkarılarak, ölçüler bu krokiler üzerine işlendi. Yapılar, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü' nden alınan halihazır harita üzerine yerleştirildi. Yapıların krokilendirilmesinde, önce plan, daha sonra dış cepheler çalışıldı. Plan aşamasında ölçüler saat yönünde soldan sağa doğru lazer metre ile yapılmış olup, üçgenleme ile poligonlar kapatılmıştır. Mekânları birbirine bağlamak amacıyla her mekândan iki köşegen ölçüsü alınmıştır. Duvarların toplam ölçüleri, pencere, kapı, niş, dolap, yüklük gibi yapı

elemanlarının sıfır (0.00) noktasına olan uzaklıkları çıkarılmış ve krokilere işlenmiştir. Plan esasında ölçüm yapılırken gözlenen malzeme bozulmaları ve diğer hasarlar krokilere yazılmıştır. İlk olarak zemin kattan başlanan ölçüm işi dam ile tamamlanmıştır. Daha sonra avlu cephe ölçümlendirilmesi ve en sonunda da sokak cephe ölçümlendirilmesi yapılmıştır. Rölöve çizimleri sayısal ortamda ***Autocad 2014*** programı ile bilgisayara aktarılmıştır. Her alan çalışmasında fotoğraflar ve çizimler güncellenmiştir.

Yerleşim yerinin sosyal ve demografik yapısını incelemek amacıyla köyde yaşayanlar ile anketler yapılmış, elde edilen veriler 4.bölümde grafiklerle anlatılmıştır.

3.2.1. Hapisnas Köyü' nün Genel Olarak Tanıtımı

3.2.1.1. Konumu, Coğrafik Özellikleri

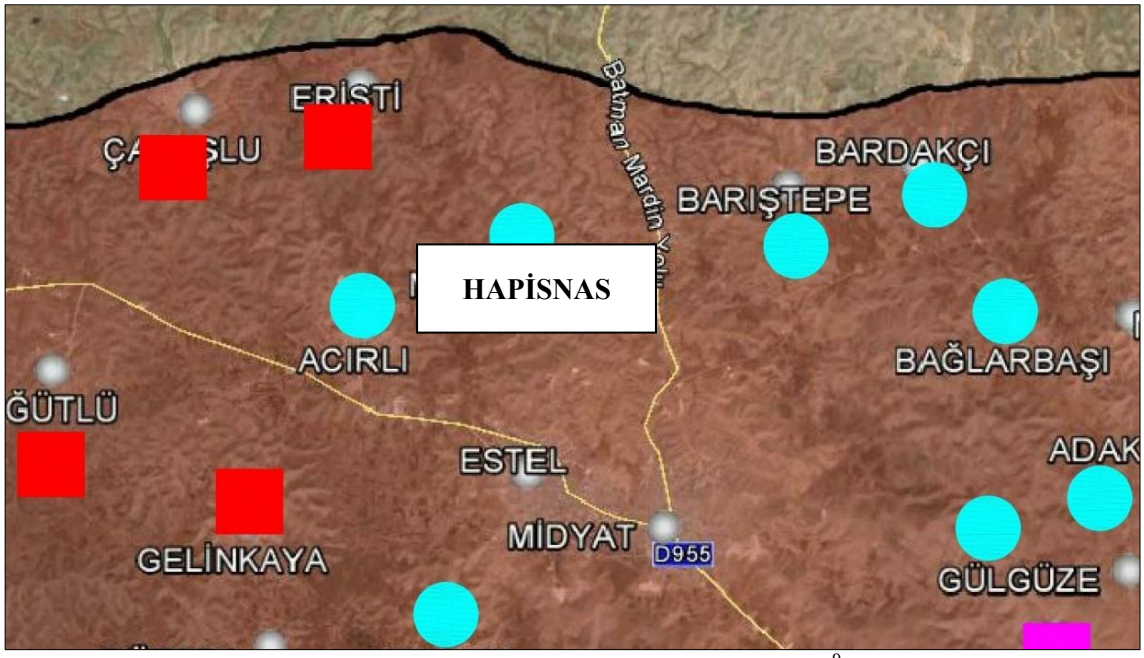
Hapisnas Köyü, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, Mardin ili Midyat ilçesine bağlı büyük bir köy yerleşimidir.

Harita 3.1. Midyat-Hapisnas Köyü'nün bölgedeki konumu[8] (www.kgm.gov.tr, 2015)

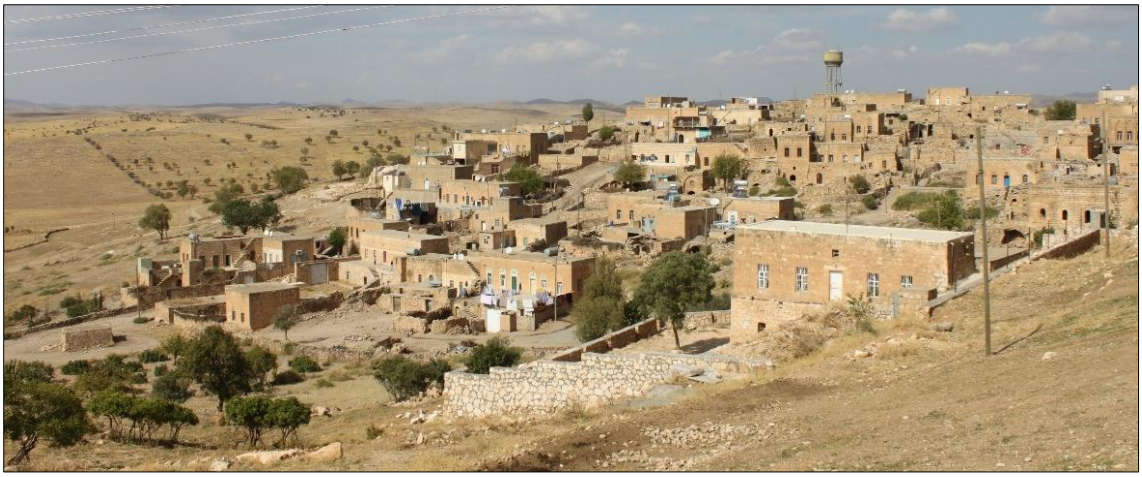
[8] Karayolları Genel Müdürlüğü(2015) sitesinden alınan harita üzerine Hapisnas Köyü'nün yeri işaretlenmiştir.

Mardin'den 67 km, Midyat kent merkezinin kuzeyinden 7 km uzaklıkta olan Hapisnas Köyü'nün çevresinde Barıştepe, Erişti, Çavuşlu ve Acırlı köyleri (Harita 3.1.) bulunmaktadır.

Harita 3.2. Midyat' ın çevresindeki komşu köyler[9]

Bir bayır üzerine kurulmuş, Turabdin'in en önemli köylerinden biri olan Hapisnas'ın etrafı tarihi mağaralar, verimli tarlalar ve bağlarla çevrilidir. Yöredeki diğer köyler gibi karasal bir iklime sahiptir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve yağışlıdır (Demir 2013). Köydeki ana geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır.

Resim 3.1. Hapisnas Köyü'nün kuzeybatı yönünden bir genel görünüm

[9] Alınan harita üzerine Hapisnas Köyü çevresinde yer alan diğer köylerle belirtilmiştir. (www.google.earth.com, 2015)

3.2.1.2. Tarihçesi

Hapisnas Köyü'nün tarihçesi ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Köyde bulunan ve 5. yy'da yapılan Mor Loozor Manastırı'nın (Demir 2013) inşa tarihçesi ile köyde bulunan kaya mezarlarından dolayı 5.yy'dan önce kurulmuş olması muhtemeldir.

Hapsinas'ta Milattan önceki dönemlerden kalma Şemsi ve Kameri mabedleri ve mezarlıkları mevcut olup bunlar hala "Qıbor'ış-Şemsiye (Şemsi Mezarlıkları) ve Me'bed'-ıl Qameriye (Kamerilerin Mabedi) olarak temsil edilmektedir. Geçmişi kadim devirlere dayanan Asurluların doğa Tanrılı dinlerinin mabetleri üzerine IV. yüzyılda inşa edilmiş olan Mor Şemun Zeyte Kilisesi ve Deyr Qeyım Manastırı (sonraki adı Mor Loozor) hala mevcut olup her yıl çok sayıda yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. Köyde Mığarıt'ıl-Benet, Mığarıt'ıl-Emir, Etun, Xırba Şer,Xırba Gurci gibi çok sayıda mağara ve kuyu görülmeye değer yapılar arasında yer alır. Bir zamanlar Ben-i Rebia yurdu sınırlarında olan Tur Abdin'de Anadolu'nun ilk camii, dönemin İslam Halifesi Abdülmelik bin Mervan'ın bilgisi dahilinde Hapsinas'lı Süryani rahip Mor Şemun Zeyte tarafından 8. yüzyılda kilisenin hemen bitişiğinde yapılmıştır. Caminin halen su kuyusu, olukları ve kalıntıları mevcuttur (Ulutürk 2011).

Hapisnas Köyü tarihsel süreçte olduğu gibi bugün de telaffuz şekilleri birbirine yakın farklı isimlerle anılmaktadır. Köy, Süryaniler arasında daha çok **Habsus** olarak adlandırılmakla beraber. **Hapisnas**, **Habisnes, Habisnus, Habsunnes ve Habsis** de kullanılan isimlerindendir**.** Köy isimlerinin **1965** yılında Türkçeleştirilmesinden sonra, resmi kayıtlarda **Mercimekli** ismini almıştır. Hapisnas dışında köy için kullanılan diğer isimlerin kökeni Süryanice olup, ***insanların hapsedildiği yer*** anlamına gelmektedir (Demir 2013).

Hapisnas Köy sınırı Süryani tarihi açısından oldukça önemli olup, Mıhallemi bölgesinde Süryanice konuşan, bölgedeki tek sınr Hıristiyan Süryani köyüdür. Doğudaki Batman yolu Mıhallemi köyleri ile diğer köylerin arasını bölen tek yoldur. Geniş sınırlara sahip olan Hapisnas Köyü, bazıları Mıhallemi köyleri olmak üzere çevrede bulunan köylerle komşudur (Demir 2013).

3.2.1.3. Sosyal ve DemografikYapısı

Turabdin bölgesinin merkezi olan Midyat'a yakın olan Hapisnas Köyü bölgenin genel özelliklerini taşımaktadır. Bir Süryani köyü olmasına rağmen bugün köyde Süryaniler, Kürtler ve Araplar beraber yaşamaktadır. Genç nüfus çalışma ve eğitim imkanlarının kısıtlı olmasından dolayı daha büyük şehirlere gitmiştir. Köyde daha çok yaşlı insanlar ve çocuklar bulunmaktadır.

İlk yerleşenleri Hıristiyan olan köyün, şimdilerde Müslüman nüfusu daha fazladır. Hatta köyde ikamet eden sadece iki Süryani kadın bulunmaktadır. Geriye kalanların tamamı ise Müslümandır.

Ezan ve çan sesinin beraber yükseldiği köyde farklı kültürler birbirleri ile geçmişte yaşanan olaylara aldırış etmeden kardeşçe yaşamaktadır. Köyde üç kilise ve bir manastır bulunmaktadır. Manastır kullanılmadığından ve Süryani nüfusun az olmasından dolayı tahribata uğramıştır. Kiliselerden biri kullanılmayıp, diğer ikisi birbirine bitişik olarak yapılmıştır. Cemaatin az oluşundan dolayı köyde düzenli ibadet yapılamamaktadır. Köydeki iki Süryani tarafından kilisenin bakımları yapılmaktadır. Yazın yurt dışından köyü ziyarete gelen Süryaniler için kilisenin üst katına misafirhane eklenmiştir.

Nüfus sayımlarına bakıldığında Hapisnas Köyü'nde bulunan Süryani nüfus hızla azalmaktadır. 1985 yılında 404 kişi bulunurken, 2001 yılında bu sayı 4 kişiye kadar inmiştir (Taşğın 2005).

1935 yılında yapılan nüfus sayımına göre köyde 159 erkek ve 168 kadın olmak üzere toplam nüfus sayısı 327 kişiymiş (Tan 2011).

Günümüzde Hapisnas Köyü!nün toplam nüfusu ise 277 kişidir (www.mardinlife.com, 2016).

3.2.2. Geleneksel Kent Dokusunun Yerleşim Özellikleri

Birçok yerde tahribatlar ve yıkılmalar olmasına rağmen Hapisnas Köyü, özgün dokusunu büyük ölçüde koruyabilmiştir (Resim 3.2.). Köy nüfusunun azalması ile bazı yapıların ilk kullanıcıların değişmesinden dolayı yapılarda yıkım ve hasarlar meydana gelmiştir. Birçok geleneksel evde de bakımsızlıktan kaynaklı yıkılmalar oluşmuştur.

Resim 3.2. Hapisnas Köyü'nün kuzeybatı yönünden görünümü

Resim 3.3. Hapisnas Köyü'nün kuzeybatı yönünden görünümü

Hapisnas Köyü, üzerinde kurulduğu arazinin topografyasıyla tamamen uyumlu bir şekilde gelişmiştir. Evler birbirine bitişik bir şekilde yapılmış, yapılar mahalleleri oluşturmuştur. Genelde her evin kendisine ait bir avlusu bulunmaktadır. Evlerin birbirine bitişik olmasından dolayı avlu duvarları ile sokak dokusu kendiliğinden meydana gelmiştir (Resim 3.3-4-5). Bölgede görülen sokak ve yapı dokusunun tamamı bu köyde de hissedilmektedir. Hapisnas Köyü'nün organik kent gelişimi, sokak dokusunun ve yapıların birbiriyle bütünleşmesi sonucu meydana gelmiştir. Evler sokağın üzerine gelmesine rağmen geçişi engellememiş, geçiş abbaralar sayesinde sağlanmıştır (Ek 2, Ek 6, Ek 30).

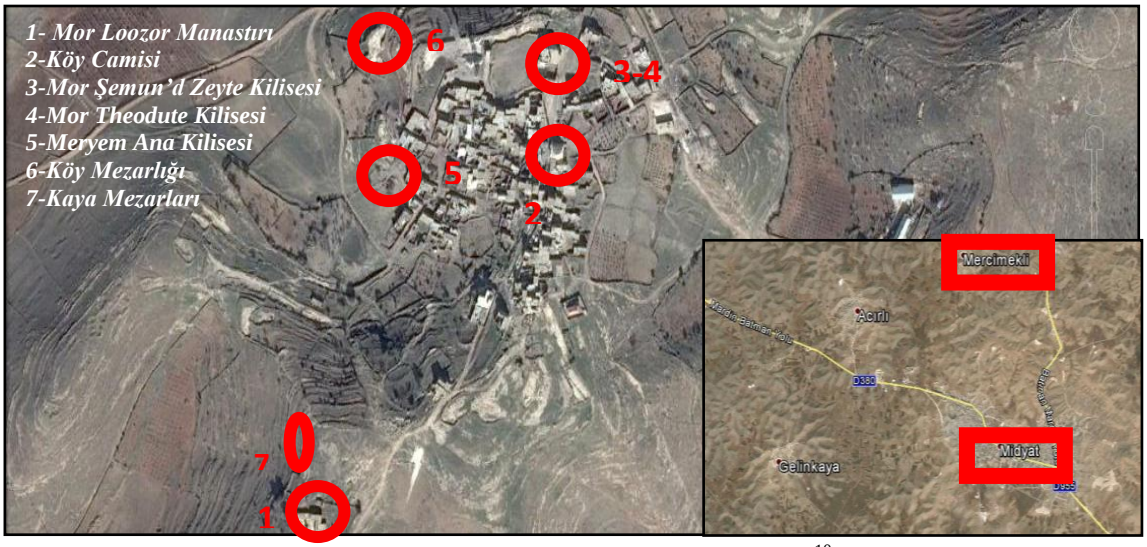
Resim 3.4-5. Köy içinde birbiriyle bitişik nizamda gelişen yapı örnekleri(a: Ek 18: Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 5, b: Ek 27: Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 13)

Köyün dışında birçok mağara ve yağmur suyunu toplamak için kuyular bulunmaktadır. Sokak aralarında da su ihtiyacının karşılanması için gerekli yerlerde bu su kuyuları yapılmıştır (Resim 3.6.).

Resim 3.6. Sokakta bulunan bir kuyu

Geleneksel evlerin tamamı genelde bir arada çözümlenmiştir. Dini yapılar ise köyün çevresine konumlandırılmıştır. Sık kullanılan kiliseler (Mor Şemun'd Zeyte Kilisesi, Mor Theodute Kilisesi ve Meryem Ana Kilisesi) köye daha yakınken, bir eğitim işlevi gören manastır (Mor Loozor Manastırı) ise daha uzakta yer almaktadır (Resim 3.7.).

Resim 3.7. Köydeki anıtsal yapıların yerleşimi[10]

Mor Loozor Manastırı 21/04/2009, **Mor Şemun De Zeyte Kilisesi** 13/8/2001 ve **3 adet Kaya Mezarı** 13/05/2009 tarihlerinde Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından tescillenmiştir. Geleneksel evlerde tescile değer birçok yapı bulunmasına rağmen tescilli bir ev kaydı bulunmamaktadır.

[10] Haritada Hapisnas Köyü'nde bulunan anıtsal yapıların yeri belirtilmiştir(www.google.earth.com, 2015).

Yapılar genelde güneye doğru tasarlanmıştır. Evler topoğrafyaya uyumlu olduğundan birçok evde alt kottan avluya geçiş bulunmaktadır. Bu geçiş özellikle köyün geçim kaynağı olan hayvancılıktan kaynaklanmaktadır. Alt katlarda avlunun yanında ahır, depo, samanlık vb. servis birimleri yer almaktadır. Avludan üst katlara yada terasa bağlantı verilmiştir. Genelde yaşam mekanları olan üst katlara giriş topoğrafya ile uyumlu gelişerek üst kottan sağlanmaktadır (Resim 3.8.).

Resim 3.8. Evlerin topografyaya göre şekillenmesi (Güneydoğu yönü)

3.2.2.1. Sokak Dokusu

Hapisnas Köyü'ndeki evlerin birbirine bitişik olarak gelişmesinden dolayı sokaklar organik, doğal bir biçimde gelişmiştir. Sokakları sınırlayan genelde avlu ya da cephe duvarlarıdır. Köy merkezinden tarlalara geçerken tarla sınırlarına yapılan harçsız moloz taş duvarlar sokakları meydana getirmiştir (Resim 15). Birkaç evin sırt sırta veya bitişik kurulması ile de parseller yapı adalarını oluşturmuştur.

Sokak ölçüleri 1.53 m ile 3.78 m arasında değişmektedir. Sokak, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde daha geniş, çıkmaz veya ara sokaklarda geçiş sirkülasyonunun durumuna göre daha az tutulmuştur.

Sokaklara halk arasında o sokakta oturan, muhtemelen bir dönemler köyün ileri gelenlerinden birinin ismi ya da sokağın bulunduğu konuma göre isim verilmektedir[11].

Yapılarda duvar örgüleri moloz taş veya kesme taştır. Genelde sokak cepheleri avlu cephelerine göre daha sade ve bezemesizdir. Sokak zeminleri; sıkıştırılmış toprak, küçük moloz taş veya mevcut kaya zemininden oluşmaktadır (Resim 3,9-16).

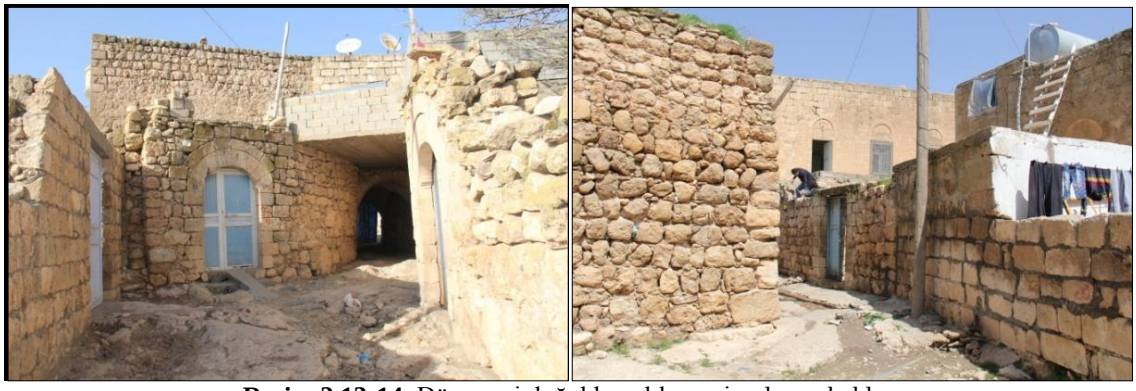
[11] Köy sakinleri ile yapılan görüşmede söylenen konuşmalardır.

Resim 3.9-10. Döşemesi küçük moloz taş dolgulu olan sokaklar

Resim 3.11-12. Döşemesi sıkıştırılmış toprak olan sokaklar

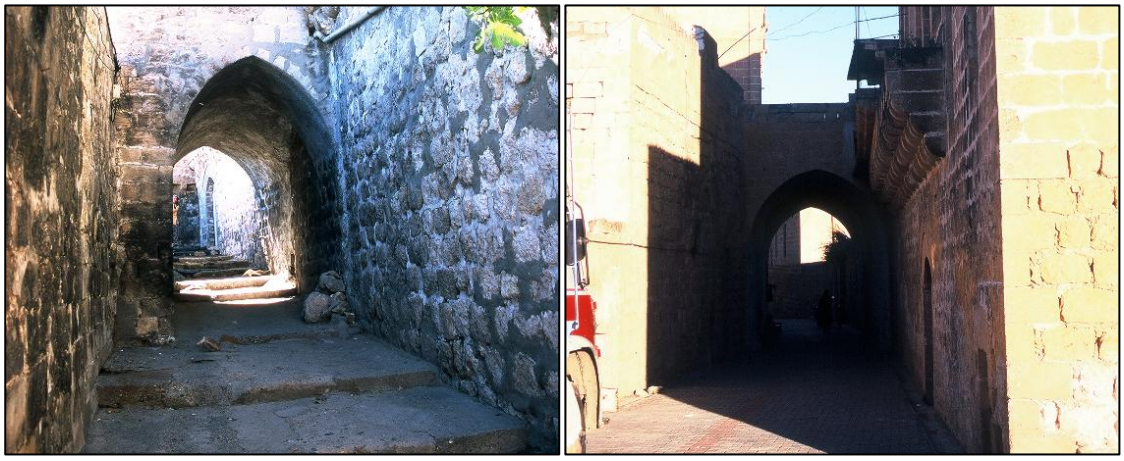

Resim 3.13-14. Döşemesi doğal kayalık zemin olan sokaklar

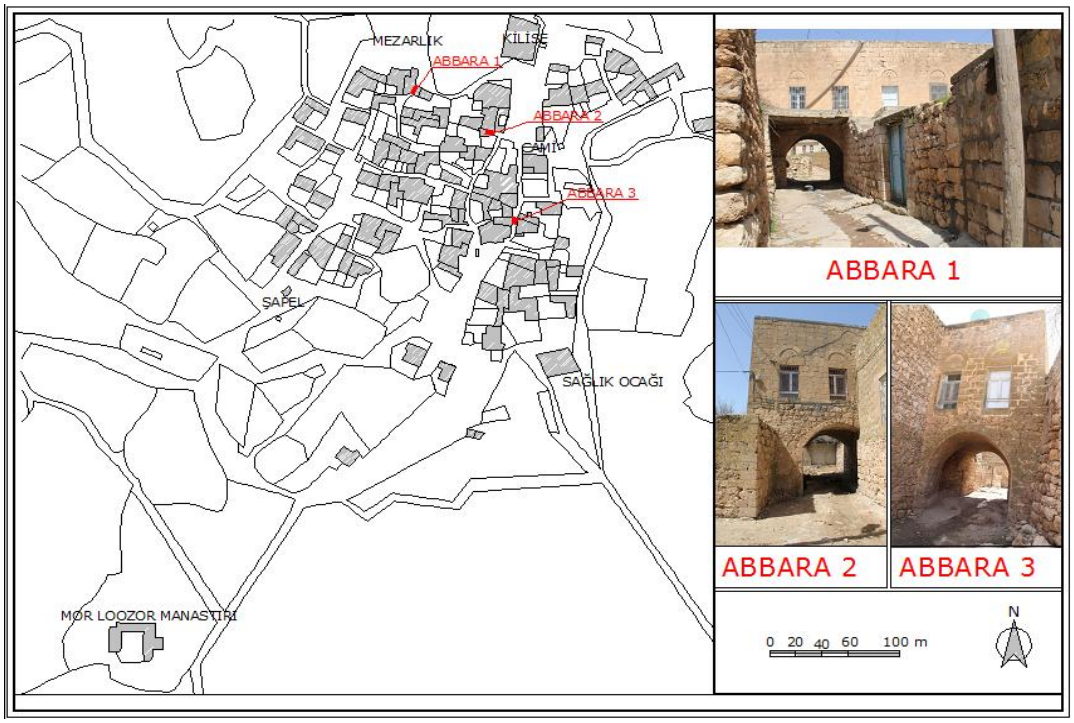

Resim 3.15-16. Tarla-bahçe sınırlarında duvar örülmesiyle sıkıştırılmış toprak kırma taşlardan oluşan sokaklar-yollar

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde örgü teknikleri kullanılarak inşa edilmiş, eğrisel yüzey ya da yüzeylerden oluşan mimari örgü ögesine abbara ya da kabaltı denir. Abbaralar bazen sivri kemerli, basık kemerli veya yuvarlak kemerli olup, örgü sistemi beşik tonoz, çapraz tonoz olarak karşımıza çıkar. Evlere girişte yapılan sahanlıklar, bazen sokak üstlerinde, altta bir geçit bırakarak yapılmış odalar (abbaralar), ortak kullanım alanları ile özel kullanım alanlarının ara kesitlerinde nasıl bir yapılanma içinde olduğunu gösteriyor. Abbaraların alt kısmı kamuya, üst kısmının ise mülk sahibinin mülkiyetinde olduğu belirtiliyor. Yazın sıcaktan korunulan, kısa bir an için de olsa serinliğinden, gölgesinden faydalanılan, soluklanılan geçitlerdir (Arkitera 2009).

Resim 3.17-18. Midyat'tan abbara örnekleri (Halifeoğlu 2016)

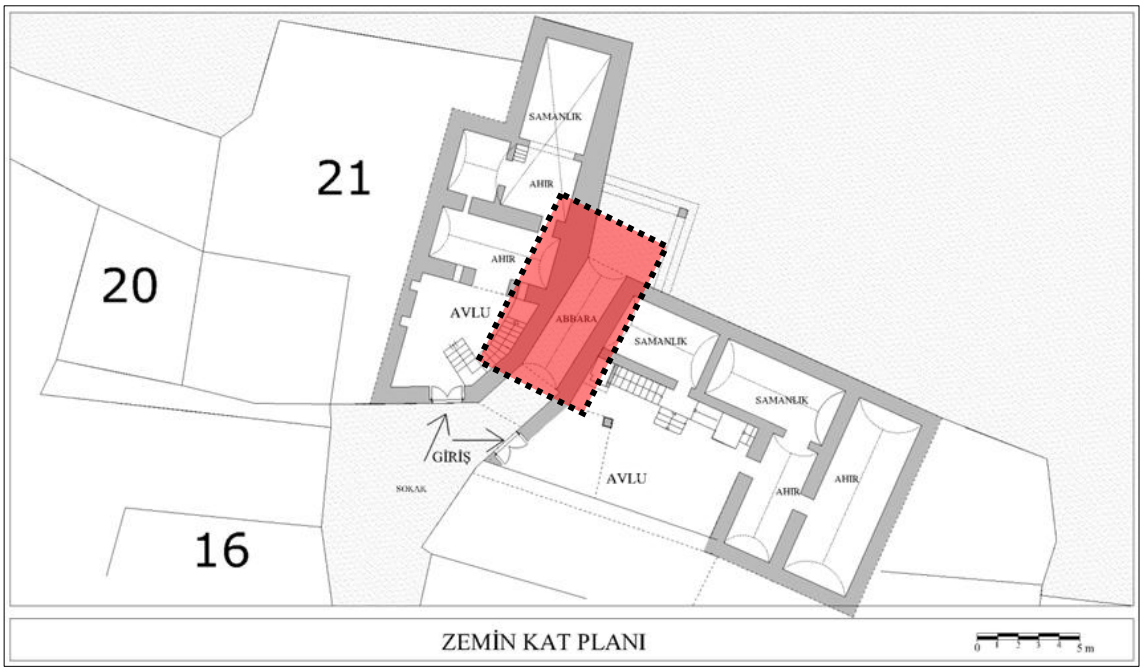

Harita 3.4. Hapisnas Köy'ündeki abbaraların konumları

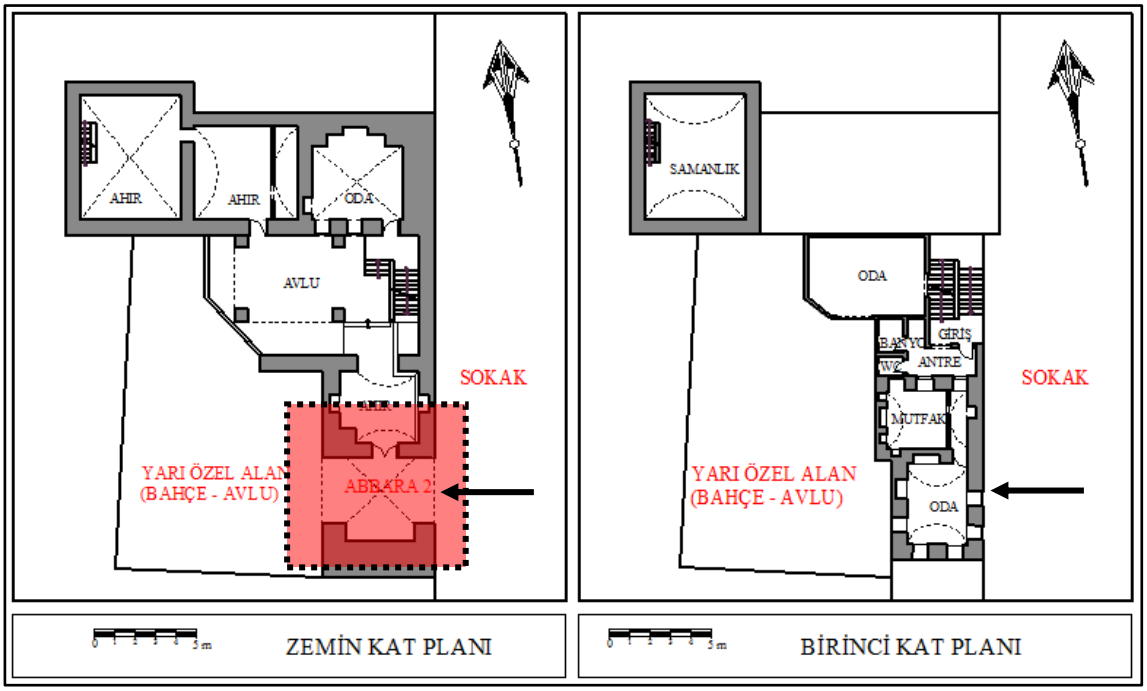
Mardin, Midyat sokaklarında sıkça görülen bu geleneksel geçiş ögeleri Hapisnas Köyü'nde de kullanılmıştır. Midyat geleneksel konut dokusuna benzer Hapisnas Köyü'nde de üç tane abbara bulunmaktadır. Abbaraların bulunduğu yapılar köyün nitelikli evlerindendir. 3 nolu yapının sahibi daha önceki dönemlerde muhtarlık yapan, köyün önderlerinden olan Hacı Halil Demir' dir. Abbaralardan iki tanesi (abbara1-3) sokakların üzerinde yer alırken biri de (abbara 2) sokaktan evin yarı özel alanına (avlu) geçişi sağlanmaktadır(Resim 3,19-20, Çizelge 3,4,).

Resim 3.19-20. Abbara 1'in her iki yönden görünüşü

Çizelge 3.1 Abbara 1 yi gösteren plan (Yapı Katalogu – Geleneksel Ev 17)

Çizelge 3.1 Abbara 2 yi gösteren plan (Yapı Katalogu – Geleneksel Ev 2)

Sokaktan evin avlusuna abbaradan geçilmektedir. Avlunun sokak ile bağlantısını kesen herhangi bir kapı bulunmamakta, eve geçişler de bu avludan sağlanmaktadır. Abbaranın altından yapının zemin katındaki ahıra bağlanan ayrıca bir geçiş bulunmaktadır. Bu abbarayı diğerlerinden ayıran özelliği ise sadece tek yapı için kullanıyor olmasıdır (Çizelge 3.1.).

3.2.2.2. Anıtsal Yapılar

Tescilli yapılardan Mor Loozor Manastırı ve Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi ile beraber, kaya mezarları, su kuyuları, Meryem Ana Kilisesi ve Mor Şemun De Zeyte Kilisesinin içinde bulunan Mor Theodute Kilisesi Hapisnas Köyü'nün anıtsal yapılarını oluşturmaktadır.

Mor Loozor Manastırı

Mor Loozor Manastırı, Hapisnas Köyü'nün güney batısında köye yaklaşık 1 km mesafedeki karşı yamacın üzerindedir. Mor Loozor adlı bir aziz için inşa edilmiştir.[12] Ovaya hakim bir tepe üzerinde kurulan manastırın kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak manastırdaki bazı eski bölümlerin 5.veya 6. yüzyıla ait olduğu tespit edilebilmiştir. Manastırın kim tarafından kurulduğu da belli olmamakla beraber, kuvvetli tahmin Şem'un Dı-Zeyte tarafından kurulduğu veya en azından yenilendiği yönündedir (Yaşar 2010). Manastırın temeli, yörede inşa edilen kilise ve manastırların temellerinde az görülen hacimli kesme taşlardan yapılmıştır (Demir 2013).

[12] Rölöve çizimleri Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan 2015 yılında alınmıştır.

Kaya üzerine kurulu olan manastırda bakımsızlıktan dolayı yer yer yıkılmalar meydana gelmiş, defineciler tarafından yapılan kazılarla da önemli tahribatlar oluşmuştur.

Yapının plan tipi, Turabdin Bölgesi'ndeki Süryani yapıları konusunda araştırma yapan uzmanlar tarafından belirtilen dört plan tipinden biri olan **Manastır Tipi Plan** [13] grubunda kabul edilmektedir. Bu plan tipinde inşa edilen kilise, beşik tonozlu, kuzey-güney aksında uzanan, doğu cephesinde üç medbahı olan ve batıda narteksi bulunan bir plan tipidir. Manastırın avlusunda bulunan **estuno**[14] denilen inziva kulesi manastırı ayrıcalıklı kılan bir yapıdır. Kare şeklinde dört basamaklı bir kaidenin üstüne kesme taştan, içi boş, yuvarlak olarak yapılan inziva kulesi başka hiçbir yapıda görülmemektedir. Kule, kaidesiyle beraber 7 metre yüksekliğinde ve 2.40 metre çapındadır (Demir 2013).

Çizelge 3.2. Mor Loozor Manastırının zemin kat planı[15] ve kesitleri[16]

[13] Enine nefli olan plan tipolojisidir(Soydan ve ark. 2013)

[14] Melfono Zekai Demir'in Hapsus adlı kitabında Mor Loozor Manastır'ının avlusunda bulunan inziva kulesine verdiği isimdir.

[15] Rölöve çizimleri Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.

[16] Kesit çizimleri "http://www.mptasarim.net/portfolio-item/mor-loozor-suryani-manastiri/" sitesinden alınmıştır.

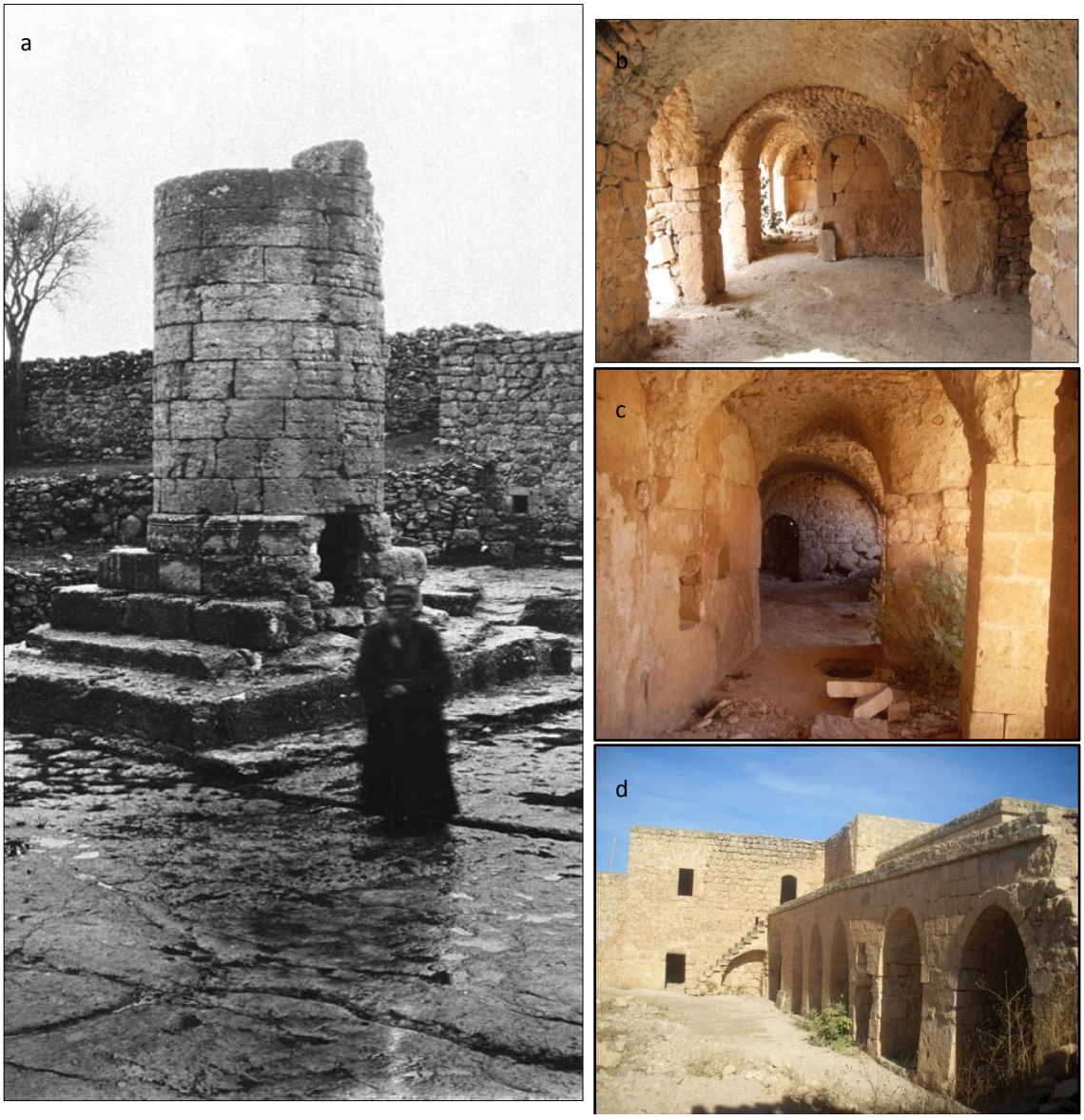
Resim 3.21. Mor Loozor Manastırı'nın avlusundan batıya bakan revaklar ile güneye kanadın görünüşü

Resim 3.22. Mor Loozor Manastırı'nın doğu ve güneybatı yönündeki yıkılan kanadının görünüşü

Resim 3.23. Mor Loozor Manastırı'nın köy'den batı görünüşü

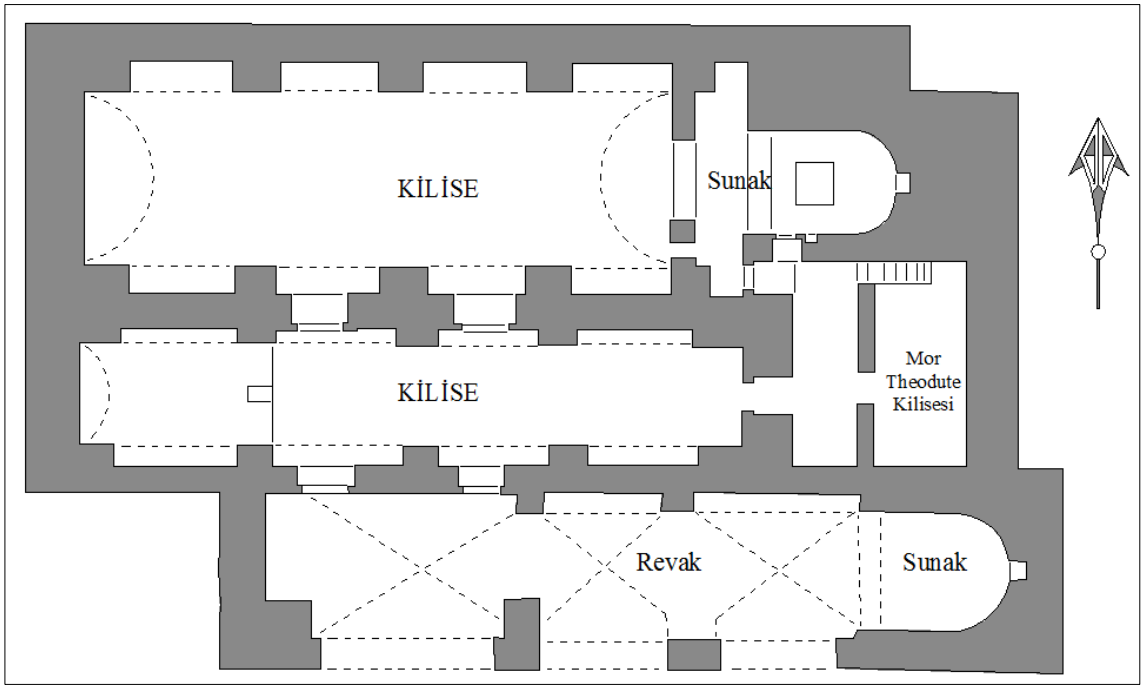

Resim 3.24-27. Mor Loozor Manastırın avlusundan görünüşler (**a**: inziva kulesi(http://gertrudebell.ncl.ac.uk/images/S_006.jpg, 1911[17], **b**: revakların içten görünüşü, **c**: revakların içten görünüşü, **d**: revakların avludan görünüşü)

Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi

Köyün kuzeyinde bulunan kilise üç neften oluşmaktadır. 2001 yılında tescillenen yapı günümüzde aktif olarak kullanılmaktadır. 2009-2010 yıllarında onarılmış ve çan kulesi eklenmiştir. Üst kata eklenen misafirhane bölümünde yurtdışından gelen Süryaniler kalabilmektedir. Köy içerisinde ikamet eden iki Süryani, kilisenin bakımını yapmakta ve her türlü ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır.

[17] Fotoğraf "http://gertrudebell.ncl.ac.uk/photos.php" sitesinden alınmıştır, 2016.

Çizelge 3.3. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi zemin kat planı[18] (Demir 2013)

Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi'nin ilk adı Mor Şemu Kifo' dur. Ancak kilisenin 731 yılında Mor Şemun D'Zeyte (ö:734) tarafından yenilenmesinden sonra bu adı almıştır. Kilisenin 5. yüzyılda kurulduğu sanılıyor. Ancak kilisenin büyük onarım geçirmesi ve büyütülüp daha görkemli bir şekilde inşa edilmesi adı geçen Mor Şemun D'Zeyte'nin yaptırdığı onarım sırasında olmuştur. Bu konudaki bilgi 9. yüzyılda yazılan Mor Şemun D'Zeyte'nin biyografisinden gelmektedir (Demir 2013).

Resim 3.28-30. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi (**a:** Kilise içinden sunak görünüşü **b:** Avludan teras ve revakların görünüşü, **c:** Kilisenin kuzeydoğudan görünüşü)

Kilise **parokial**[19] mimari tipi olarak değerlendirilmekte olup, doğu-batı aksında uzayan, yan duvarlarında duvara yapışık kemer ve payelerin olduğu, beşik tonozlu bir nef ve nefin doğu

[18] Plan çizimleri Melfono Zekai Demir'in Habsus adlı kitabından alınmıştır, 2013

[19] Kiliselerin uzunlamasına nefli olarak gelişen tiplerine verilen isimdir (Soydan ve ark. 2013)

ucunda yarım daire şeklinde bir apsisten oluşan kilise planı olarak tanımlanmaktadır (Demir 2013).

Mor Şemun D'Zeyte, 731 yılında köydeki kiliseyi (Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi) yeniden genişletip onarınca, kilisenin giriş bölümünün sağ tarafında Aziz Mor Theodute' adına küçük bir kilise yapmıştır. Onun adına yapılan bu küçük kilisede son zamanlara kadar ayin yapılır ve büyük kilisenin içinde yeni vaftiz yeri yapılıncaya kadar, çocuklar bu küçük kilisede vaftiz edilirdi. Halen temiz ve kullanılabilir durumdadır (Demir 2013).

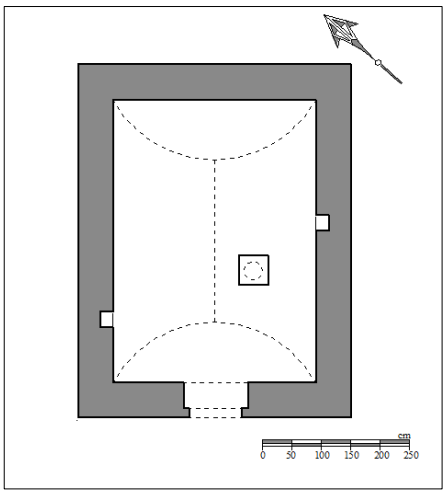
Resim 3.31-33. Mor Theodute Kilisesi'nin iç taraftan görünüşleri

Meryem Ana Kilisesi (Şapel)

Köyün batısında yer alan kilise, köyde yaşayan insanlara göre MeryemAna adında daha büyük bir kilise yapısıydı. Ancak bilinmeyen nedenlerden dolayı zaman içinde bu kilise yıkıldı. Kalıntıları bu küçük kilise inşa edildiği tarihe kadar duruyordu (Demir 2013).

Resim 3.34. Meryem Ana Kilisesi iç mekanı

Çizelge 3.4. Meryem Ana Kilisesi kat planı

Resim 3.35-36. Meryem Ana Kilisesinin cephe görünüşleri

Kaya Mezarları ve Mağaralar

Köyün çevresinde birçok tarihi mağara ve kaya mezarları bulunmaktadır. Bunlardan üç tanesi Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 2011 yılında tescil edilmiştir. Mağaralar köylülerce daha çok depo ve ahır olarak kullanılmaktadır.

Kayalara yontulmuş mezar yerleri, üst üste düzenli ve geniş birçok mağaranın yer alması ve dini mabetlerin putperest Şemsilerin tapınak kalıntıları temelleri üzerinde inşa edildiği gerçeği, ayrıca Mardin tarihçesinde höyükler bölümünde, Hapisnas Köyü höyüğünden bahsedilmesinden anlaşılıyor ki, Hapisnas Köyü çok eski bir yerleşim alanıydı (Demir 2013) (Resim 3.36-37.).

Mor Loozor Manastırı'nın kuzeybatısında alan mağaralar dörtgen şeklindedir. Çok eski olan bu mağaraların daha önce ne olarak kullanıldığı tam olarak bilinmemektedir. Manastırın kuruluşundan sonra manastır mezarlığı olarak kullanıldığı belirtilmektedir.

Resim 3.36-37. Köyün çevresindeki kaya mezarları

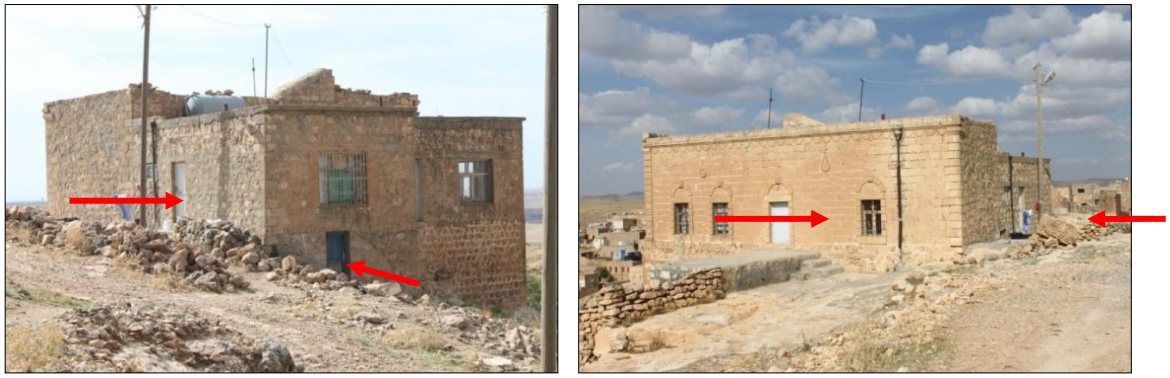
Resim 3.38. Köyün çevresindeki kaya mezarları

3.2.2.3. Geleneksel Evler

Hapisnas Köyü geleneksel kent dokusu topografyaya uygun bir biçimde gelişmiştir. Midyat'a yakınlığından ve Midyat kentine paralel bir şekilde gelişmesinden dolayı bölgedeki yapı öğeleri aynı karakteristik özellikleri yansıtmaktadır. Çoğu yapılar iki kattan oluşurken tek katlı nitelikli yapılar da bulunmaktadır. Geleneksel yapıların ve köyün şimdiki halini almasında topografya en büyük etken olmuştur. Mevcut zemin, eğimine göre şekillenen yapılar için bazen kolaylıklar da sağlamıştır. Eğimin alt kotundan avluya geçişler verilmiştir. Tarım ve havyacılıkla ilgili tüm işler bu girişten ve avludan sağlanmaktadır. Üst kotlarda ise doğrudan yaşam alanlarına geçilmektedir. Kapıdan aralığa, oradan da yaşam ünitelerine ve terasa bağlanılmaktadır (Resim 3.39.)(Ek:17, Ek: 18, Ek: 24, Ek: 27).

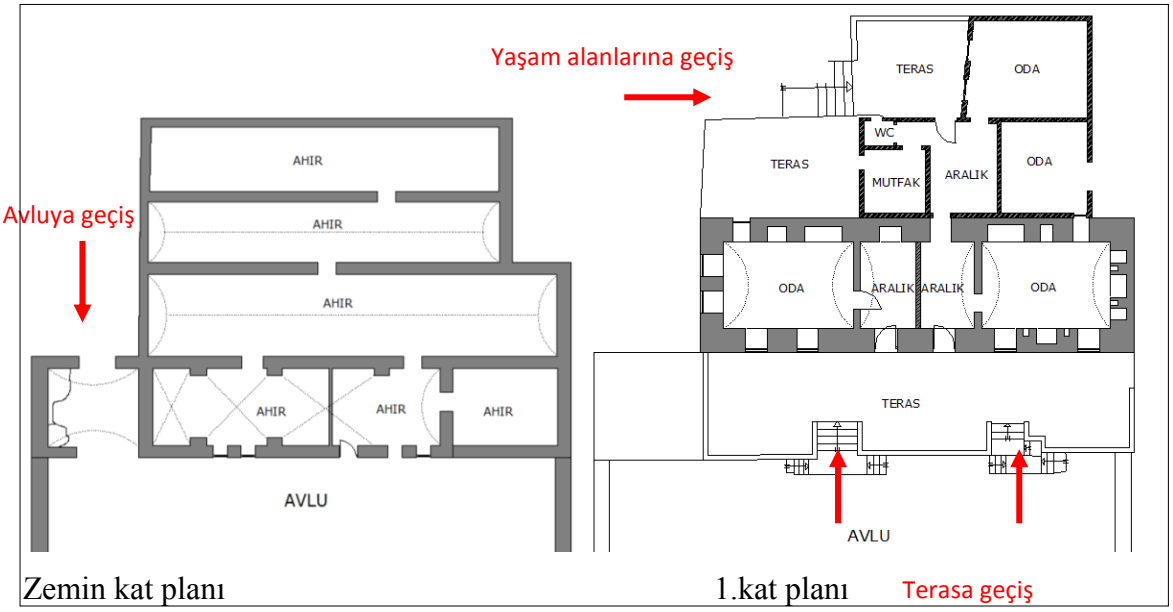
Resim 3.39. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evler

Resim 3.40-41. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evlerin farklı girişleri (Ek: 17)

Resim 3.42. Topoğrafya ile uyumlu bir şekilde gelişen geleneksel evden farklı girişler(Ek 23: Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 9)

Çizelge 3.5. Farklı girişleri gösteren konut planı (Ek 23: Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 9)

Bazı evler ayrık olmakla beraber, genel olarak bitişik nizam olarak konumlandırılmıştır. Birçok ev iki kattan oluşur (zemin ve zemin+1). Tek katlı olan yapılara da rastlanır ama sayıları oldukça azdır.

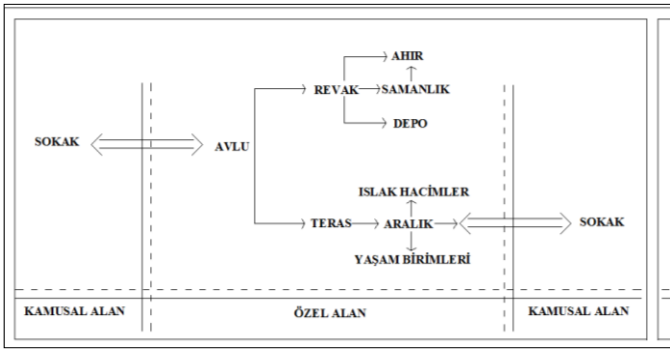

Resim 3.43-44. Ayrık ev örnekleri

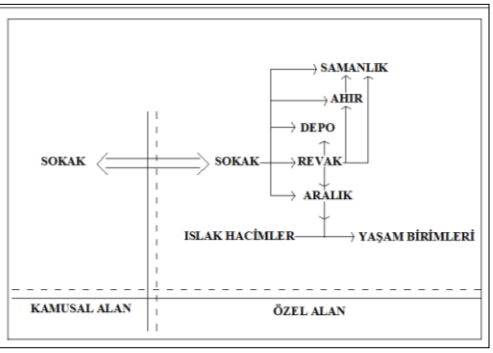

Resim 3.45-46. Bitişik nizamda gelişen evler (Ek 27: Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 13)

Sokağa açılan ana kapıdan avluya geçilmektedir. Bu kapılar özel alanı kamu alanından ayırmaktadır. Köylerdeki geçim kaynakları genelde tarım ve hayvancılık olup, yapıların şekillenmesindeki en önemli iki etkendir. Köyün evlerini bu iki etken arasında oluşan akış şekillendirmektedir (Çizelge 3.6-7). Tek katlı veya çok katlı yapılar bunun sonucunda oluşmaktadır.

Çizelge 3.6. Çok katlı yapının fonksiyon şeması

Çizelge 3.7. Tek katlı yapının fonksiyon şeması

Yapıların konumlandığı alana bağlı olarak avlunun zemini değişiklik gösterebilmektedir. Bazı avluların zemini kayalık iken bazılarının doğal topraktır. Bu duruma topoğrafya etkili olduğu gibi yapı temelinin oturduğu alan da etkilidir.

Resim 3.47-48. Zemini kayalık olan avlular (Ek: 20, Ek: 18)

Resim 3.49-50. Zemini toprak-sıkıştırılmış toprak olan avlular (Ek: 13, Ek 15)

Zemin katta yer alan birimlerin çoğu kayalık alana oturtularak tasarlanmıştır. Arazinin eğimli olmasından dolayı kayalık alanı kazmaya gereksinim duyulmuştur. Depo, ahır ve samanlıkların birçoğu bu şekilde oluşturulmuştur (Resim 3.47-48.). Koku ve nem kayalık zeminde fazla olduğu için bazı birimlerin döşemesine toprak doldurularak sıkıştırılmıştır. Bu şekilde hem evin içindeki koku azalmakta hem de samanlık gibi mekanların kuru kalması sağlanmaktadır. Hatta bu mekanlar serin olduğu için doğal havalandırılan bir birim olarak da kullanılmaktadır (Resim 3.49-50.).

Resim 3.51-52. Kayaların kazılmasıyla oluşturulan mekanlar

Zemin katlarda depo, ahır, samanlık ve bunlar arasında geçişi sağlayan bir avlu bulunur. Avlu duvarlarının birinde üst kata çıkan merdiven (Resim 3.53-56.), üst katlarda ise tamamen yaşam üniteleri yer almaktadır. Alt kata göre daha küçük olan üst katlarda teraslar açık alan olarak düzenlenmiştir. Teraslardan dama çıkan merdiven ise mevcut dış duvarlara bindirilerek oluşturulmuştur (Resim 3.57-58.). Duvarın genişliği yeterli değilse terasa çıkan basamaklar yaklaşık 15-20 cm kadar dışarı taşabilmektedir (Resim 3.53-56.).

Resim 3.53-56. Avludan terasa çıkan merdiven örnekleri

Resim 3.57-58. Avludan dama çıkan merdiven örnekleri

Bazı evlerde dama çıkan merdivenler zemin kotundan değil de belli bir yükseklikten sonra başlatılmıştır. Bu yöntem dama kolay ulaşımı engellemek için yapılmaktadır (Resim 3.59-60.). Merdivenin başladığı düzlüğe ulaşmak için ise ahşap el merdiveni kullanılmaktadır. Duvara dayanan ahşap el merdiveni sayesinde bu alana çıkılabilmektedir.

Resim 3.59-60. Dama çıkan merdiven tipleri

Geleneksel evlerdeki süslemeler ve bezeme ev sahibinin ekonomik durumuna göre değişiklik göstermektedir. Evlerin niteliği, büyüklüğü ve sahip oldukları detaylı işlemeler yapı sahibinin maddi gücüne göre doğru orantılı olarak değişmektedir. Yapı elemanlarının (abbara, kapı, pencere, niş, silme gibi) detayları bu duruma göre farklılık ve zenginlik gösterebilmektedir (Resim 3.61-62.).

Resim 3.61-62. Abbara üzerinde bulunan yapılar (Ek 30 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 17, Ek 20 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 6)

Bazı evlerde oda içlerinde ve niş kenarlarında yazıt, süsleme gibi elemanlar bulunabilmektedir. Bunun yanında pencere ve kapı çevrelerine motifler işlenmiştir. Muhtemelen yapım tarihçesi aynı döneme denk gelen evlerin yapı elemanlarında da benzerlik görülmektedir. Süsleme oranının artması da yapı sahibinin ekonomik durumu ile ilişkilidir (Resim 3.63-66.).

Geleneksel evlerde yer alan nişlerin üzerindeki motiflere sıva ve boya ile yapılan müdahaleler işlemelerin belirginliği oldukça azalmıştır. Nişler genelde aynı biçimde yapılmıştır. İki pencere arasında bir niş bulunmaktadır. Ev daha nitelikli ise büyük niş ve pencere aralarına işlemeli daha küçük ve üst üste ikişerli niş eklenmektedir (Resim 3.63.). Odaların kör duvarlarına yapılan nişler daha çok üçerli olmaktadır (Resim 3.64.65.66.). Nişlerin çoğu tek merkezli basık kemerli yapılırken kenarda kalan küçük nişler farklı tiplerde olabilmektedir. Nişler ihtiyaçlara göre şekillendirilmiş olup, genelde büyük ve ortada olanlar yüklük, diğerleri

ise küçük eşyaların konulabileceği şekilde birer raf olarak düzenlenmiştir. Günümüzde bazı özgün nişlere kapak ve çekmece eklenmesiyle dolap şeklinde kullanımlar oluşmuştur.

Resim 3.63-64. Farklı boyuttaki yüklük ve nişlerden örnekler (Ek 23, Ek 30)

Resim 3.65-66. Niş yerleşim düzeni (Ek 14)

Resim 3.67-69. Bahçe ve avlu ya geçiş kapı örnekleri

Sokak üzerinde bulunan avluya geçiş kapıları genelde çift kanatlı olup, tek merkezli, üzeri silmeli basık kemerden oluşmaktadır (Resim 3.67-69). Terastan odaya geçiş kapılarının üzeri ise düz lento (Resim 3.78.) ya da basık kemerle geçilmiştir (Resim 3.74.).

Resim 3.70-72. Zemin katlarda avludan kapalı mekanlara geçiş kapıları

Resim 3.73-75. Basık kemerli iç kapı örnekleri

Resim 3.76-78. Düz lentolu iç kapı örnekleri

Resim 3.76-77. Bazı evlerden pencere örnekleri (Ek 23)

Resim 3.78-79. Bazı evlerden pencere örnekleri(Ek 20)

Midyat kent merkezinde olduğu gibi pencereler genellikle kemerli nişlerin içine oturmaktadır. Bu nişler, üç dilimli kemer, beş dilimli kemer, dilimli kemer, yarım daire kemer, atnalı kemer, sivri kemer ve üçgen alınlıkla değişik formlarda yapılmaktadır. Nişlerin bazılarının kenarlarında sütünceler bulunmaktadır. Bu nişlerin içerisinde yer alan pencereler, dikdörtgen, yarım daire kemer ve basık kemer formunda olmaktadır. Pencerelerin üstünde sağır kemerler bulunmaktadır. Pencerelerin yan ve alt kemerlerinde bir taş genişliğinde (18-25 cm) , üst taraflarında ise değişen boyutlarda boşluklar bırakıldıktan sonra nişler oluşmaktadır. Pencereler, pencere boşluklarının ve çevrelerindeki nişlerin formuna göre farklı biçimler almaktadır. Dışı kemerli ve düz olarak ikiye ayrılan pencere boşlukları, kendi aralarında içi kemerli ve düz olarak da ikiye ayrılmaktadır. Pencereler dıştan demir parmaklıklı ve arasında bazen kabartma motifler bulunmaktadır (Dalkılıç 2007).

Resim 3.80-82. Farklı tiplerde pencere örnekleri (Ek 28)

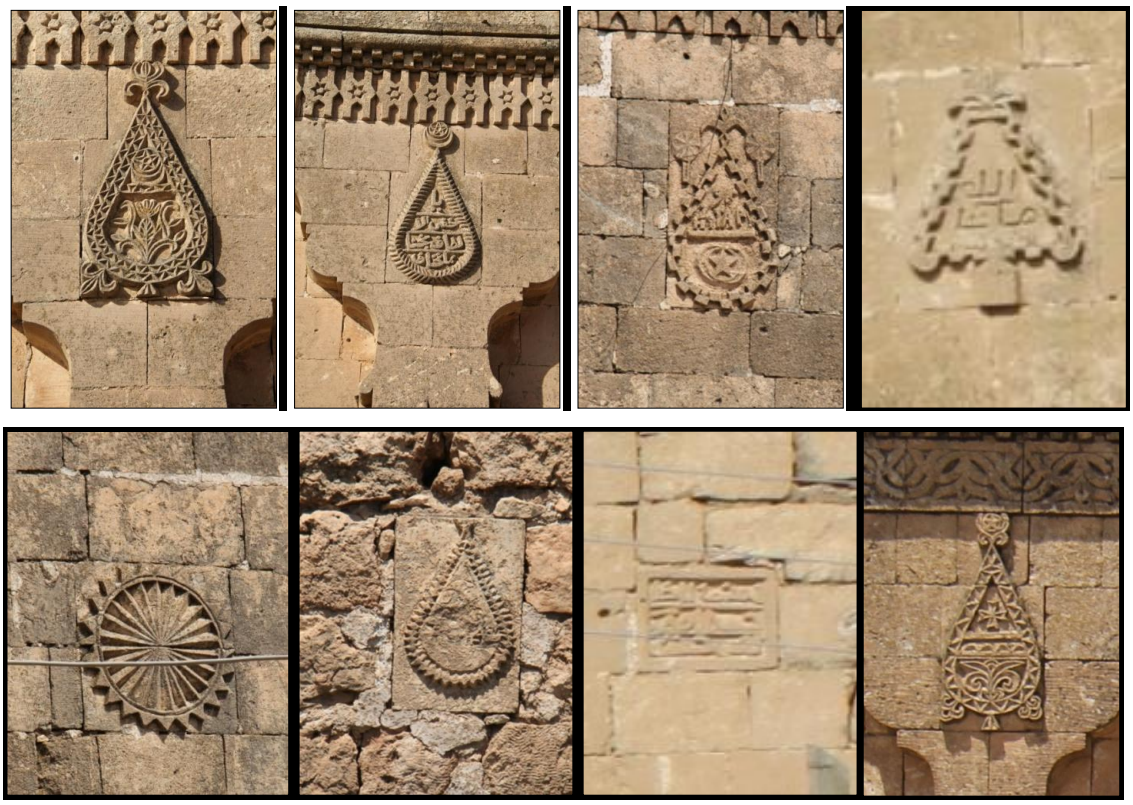
Dam bitimlerinde silme ve silmenin alt sırasındaki taş sırası çoğunlukla şerit halinde bezemeli devam etmektedir. Bunun yanında duvarların dış yüzeylerinde damla, güneş ya da daha farklı biçimlerde motifli süslemeler bulunmaktadır. Bazı motiflerin altında ise yapıların inşa tarihi yazılıdır.

Resim 3.83-84. Dam bitim detayları (Ek 23)

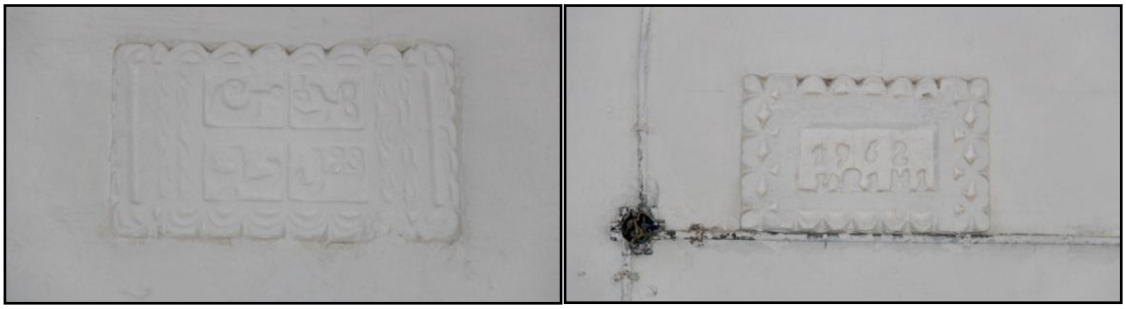

Resim 3.85-86. Duvarda yer alan kitabeler

Resim 3.87.95. Dış duvarlardaki süsleme örnekleri

Kitabeler damla motifli, ağaç şeklinde, yuvarlak, dörtgen ya da daha farklı geometrik biçimde olabilmektedir. Geleneksel yapıların sokağa bakan duvarlarında (Resim 3.85-95), oda içlerinde, tonoz yüzeyi (Resim 3.96-97.) ya da nişlerde yapılan yazıtlarda genelde yapının inşa tarihi yazılmaktadır. Bazı kitabelerde inşa tarihi ile birlikte ustanın ismi de bulunmaktadır. Kitabeler daha çok Arapça yazılıdırlar.

Resim 3.96-97. İç duvarda yer alan kitabeler

Yapıların alt ve üst kat yapım tarihlerinin ayrı olmaması da muhtemeldir. Bu yapılar ihtiyaç duyuldukça büyümektedir. Evin çocuğu evlendirildiğinde bir kanata veya üst kata yeni aile için yaşam birimleri eklenmektedir. Yapım tarihleri farklı olduğu zaman duvar örgüsünde de farklılık görmek mümkündür. Genellikle duvar örgüleri moloz ve yonu taştır. Zemin katta moloz taş olurken, üst katlarda duvar örgüsü ince yonu veya sıralı moloz olarak görülmektedir (Resim 3.98-102.). Manzara yönü veya yola bakan ana cephelerde süsleme bakımından zengin işlemeler ve kesme taşlar kullanılmaktadır.

Resim 3.98-99. Farklı zamanlarda yapıya eklenen birimler

Ayrı zamanlarda yapıldığını gösteren duvarların örgüleri birbirinden farklı olabilmektedir. Evlerdeki kişi sayısının artmasıyla ihtiyaç duyulan mekan sayısı da artmaktadır. Eklenen yeni bölümün ustasının farklılığı, taş biçimi ve harcın içeriğinin farklı oluşuyla da anlaşılmaktadır (Resim 3.98-99.).

Resim 3.100. Duvarlardaki farklı taş doku örneği (Ek 23)

Resim 3.101-102. Duvarlardaki farklı taş doku örnekleri (Ek 20)

Duvar örgüsünde köyde hazırlanan geleneksel **horasan**[20] harcı kullanılmaktadır. Harcın ana malzemesi kayalık zeminlerde yumuşak katmanın kazılması ile elde edilen yumuşak taş tozudur. Avlu ve alt kat duvarları genelde moloz taş, yaşam alanlarının olduğu üst katlar ise ince yonu taş örgülüdür.

Resim 3.103. Ana taşıyıcı madde olan taşın çıkarıldığı alanlardan biri (köyün güneybatısında yer alıyor)

[20] Eskiden pişmiş tuğla ve kiremit parçalarının tokmakla dövülüp toz haline getirilmesinden sonra bir elekten geçirilerek elde edilen ince tozun kireç ve suyla karıştırılmasıyla yapılan harçtır. Osmanlılarda taş ve tuğlayla birlikte duvar ve kubbelerde kullanıldığı gibi, su künkleri ile su haznelerinde, hamamlarda da çok kullanılmıştır. Bugün de restorasyon işlerinde kullanılan bir harç türüdür (Hasol 2010).

Biçerdöver gibi iş makinelerinin daha yaygınlaşmadığı dönemde ekinleri sapından ayırmak için düzlük kayalık zeminler kullanılırdı. Bu bakımdan kayalık zeminin düz olmadığı yüzeyler insan gücüyle düzleştirilmekteydi. Buraya getirilen işlenmemiş tahıllar zemine yayılarak istiflenir, daha sonra da birkaç binek hayvanı (*genelde atlar kullanılırken, daha önceleri öküzler de kullanılırmış*) birbirlerine bağlanarak üzerinde daire çizecek biçimde çevrilmekteydiler. Bu işlem tahılın kabuğundan çıkacağı ana kadar sürerdi. Tamamıyla saman ve tahıl tanesi ayrılınca, rüzgara doğru bu karışım savrulurdu. Tahıl tanesi ağır olduğu için olduğu yere düşerken, saman ise rüzgarın etkisi ile biraz daha ileride toplanırdı. Bu şekilde saman ve tahıl ayıklanmış olurdu[21] (Resim 3.104.).

Resim 3.104. Tahıl ve samanı birbirinden ayırmak için kullanılan düz kayalık zemin

Köyün çevresinde su ihtiyacını karşılayan birçok su kuyusu bulunmaktadır. Yağmur suyu bu kuyulara toplanarak depolanmaktadır. Hem insan hem de hayvanların su ihtiyacı buralardan sağlanmaktaydı. Hayvanlar için kuyunun hemen yanında taştan ya da kayadan oyulmuş yalaklar yapılmıştır (Resim3.105-107.). Kuyu içerisinden kovalarla çekilen su yalaklara doldurarak hayvanların su içmesi sağlanmaktaydı. Günümüzde tüm evlere su tesisatı çekildiği için birçok kuyu kullanılmaz durumdadır. Bazı kuyular ise doldurularak kapatılmıştır.

Resim 3.105-107. Köyün çevresinde yer alan kuyular ve hemen başındaki yalaklar

[21] Hapisnas Köyü'nde yaşlı insanlarla yapılan konuşmada sözlü olarak elde edilen bilgilerdir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

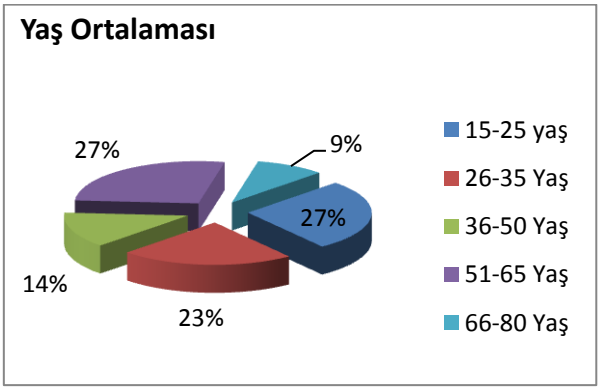
4.1. Hapisnas Köyü Geleneksel Kent Dokusunda Sosyal Yapı Analizi

Hapisnas Köyünde yaşayanların sosyal yapı analizini yapmak, korumaya yönelik düşüncelerini öğrenmek ve gereksinimlerini belirlemek üzere hazırlanan .. soruyla anket çalışması yapılmıştır. 30 kişiye yönelik yapılan anket çalışması, veri yetersizliğinden dolayı 22 kişi üzerinden değerlendirmiştir. Köyün sosyal açıdan oluşan değişimleri ile toplumsal tanımlayıcılıklar tespit edilerek, sonuçlar grafik ve tablolarla ifade edilmiştir.

Hapisnas Köyü sosyal yapı anket sonuçları başlıklar altında değerlendirilerek ele alınmıştır. Yaş ortalaması, meslek, cinsiyet, medeni hal, evdeki birey sayısı, sosyal güvence, etnik köken, yaşadıkları evin gerçek sahibi, evin tarihçesi, evin ustası, sahip olunan başka gayrimenkuller, tesisat durumu, konfor, başlıca geçim kaynakları, yurtdışında yaşayanların bulunduğu ülkeler, Hapisnas Köyü'ne gelme sebepleri, köye eski adının ve köy tüzel kişilere ait tapuların geri verilmesi, köyde yaşanan tartışmaların sebepleri, köydeki eksiklikler, köyde yaşanan göçün sebepleri, Mor Loozor Manastırı'nın köye kazandırılması, Midyat'a gitme sebepleri ve sıklıkları konularına yönelik bilgilendirici sonuçlar elde edilmiştir.

4.1.1. Yaş Ortalaması

Çizelge 4.1. Yaş ortalaması

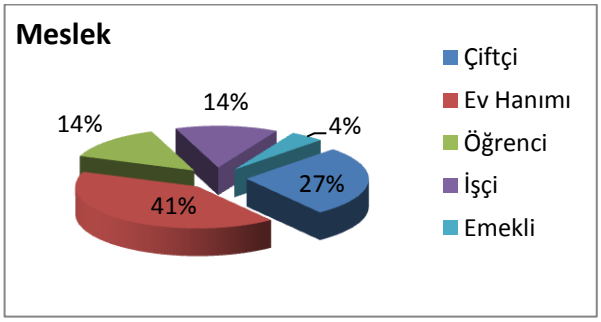

YAŞ ORTALAMASI	KİŞİ SAYISI	%
15-25 Yaş	6	27
26-35 Yaş	5	23
36-50 Yaş	3	14
51-65 Yaş	6	27
66-80 Yaş	2	9
TOPLAM	22	100

Ankete katılan bireylerin yaş ortalaması 39.27 olup,19 yaş altı sadece 6 kişi bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı öğrenci olup boş zamanlarında köye gelenlerdir. 19 ile 30 yaş grubu iş veya eğitim amaçlı köyden gitme gereksinimi duymuştur.

4.1.2. Meslek

Çizelge 4.2. Meslek

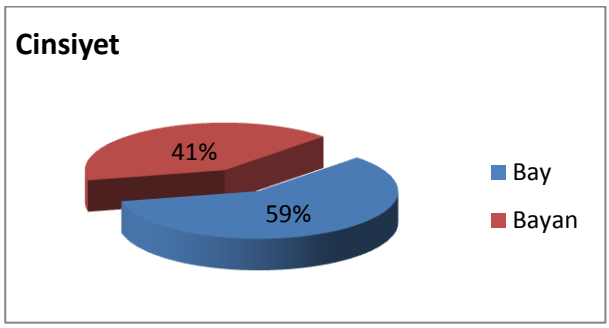

MESLEK	KİŞİ SAYISI	%
Çiftçi	6	27
Ev hanımı	9	41
Öğrenci	3	14
İşçi	3	14
Emekli	1	9
TOPLAM	22	100

Köydeki ana geçim kaynağı çiftçiliktir. Köyün Midyat'a yakın olmasından dolayı öğrenciler ve işçiler hafta içi her gün ilçe merkezine gidiş - geliş yapmaktadırlar. Emekli ve Köy dışında çalışan işçiler ana meslekleri dışında köyde tarım işleriyle de uğraşmaktadır.

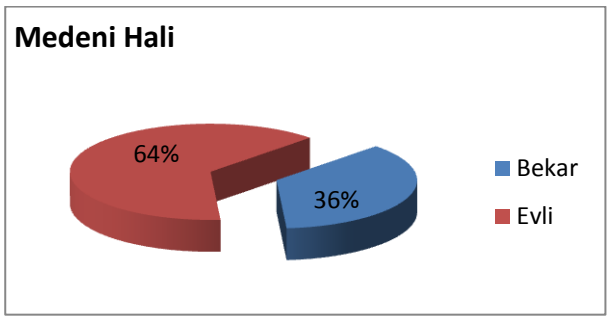
4.1.3. Cinsiyet, Medeni Hali, Evde Yaşayan Birey Sayısı

Çizelge 4.3. Cinsiyet

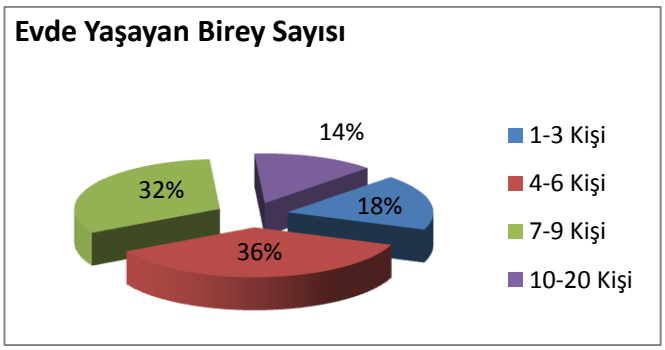
CİNSİYET	KİŞİ SAYISI	%
Bayan	13	59
Bay	9	41
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.4. Medeni Halleri

MEDENİ HALİ	KİŞİ SAYISI	%
Bekar	14	64
Evli	8	36
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.5. Evde yaşayan birey sayısı

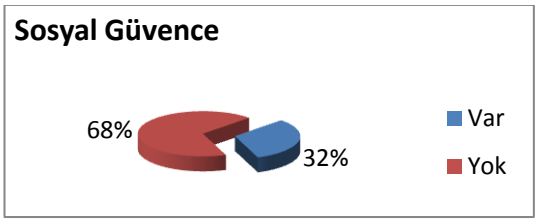

BİREY SAYISI	KİŞİ SAYISI	%
1- 3 Kişi	4	18
4-6 Kişi	8	36
7-9 Kişi	7	32
10-20 Kişi	3	14
TOPLAM	22	100

Köyde tek başına yaşayan kişi sayısı 3 olup, bunlar yaşlı erkeklerden oluşmaktadır. Ailedeki birey sayıları daha çok 5-9 kişidir. Ankete katılanlardan iki kişi, ailelerinde yaşayan birey sayısının 20 olduğunu iddia etmiştir. Kırsal bölgelerde bu tür kalabalık ailelere rastlanılmaktadır. Sayının bu kadar çok olmasının sebebi birden fazla ailenin bir arada yaşamasıdır. Kardeşler, baba ve oğulların bir arada aynı evi paylaşımındandır.

4.1.4. Sosyal Güvence

Çizelge 4.6. Sosyal güvence

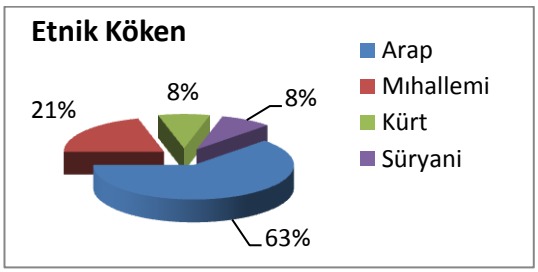

SOSYAL GÜVENCE	KİŞİ SAYISI	%
Var	7	32
Yok	15	68
TOPLAM	22	100

Daha çok tarım ve hayvancılık ile uğraşan ailelerin çoğunun sağlık güvencesi bulunmamaktadır. Emekli, işçi olarak başka yerde çalışanlar ile çiftçilerden bazılarının sosyal güvencesi bulunmaktadır.

4.1.5. Etnik Köken

Çizelge 4.7. Etnik köken

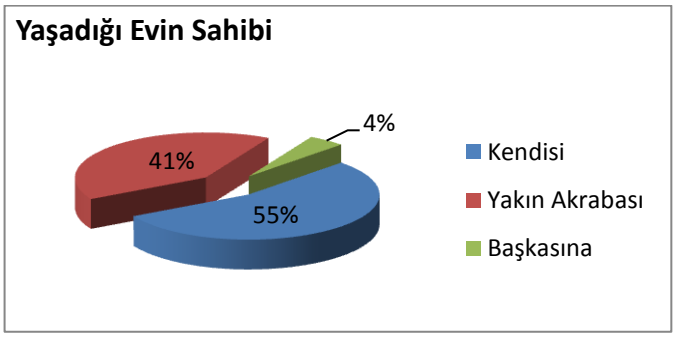

ETNİK KÖKEN	KİŞİ SAYISI	%
Arap	15	63
Mıhallemi	5	21
Kürt	2	8
Süryani	2	8
TOPLAM	24	100

Günümüzde köyün nüfusu Müslüman Arap, Mıhallemi ve Kürtlerden oluşmaktadır. Süryanilerin çoğu geçmiş yıllarda göç etmişlerdir. Mıhallemi kökeninin tarihçesi net olmadığından farklı kaynaklar tarafından farklı bilgiler de bulunmaktadır. Süryani kaynaklarının çoğuna göre Mıhallemiler,"….***süryani kökenli bir halk topluluğudur***" (Demir 2013). Altan Tan' ın Turabidin'den Berriye' ye adlı kitabından Mıhallemi kökenini birden fazla yere bağlamıştır. Arap kökenli oldukları, Süryani kaynaklarında Süryani kökenli oldukları, etnik olarak arap, din olarak Süryani oldukları gibi farklı görüşlere değinmiştir (Tan 2011). Ayrıca bu görüşler dışında "**Adnan Demircan-*Muhallemilelerin Etnik Kökeni Etrafındaki Tartışmalar***" adlı yazısında Mıhallemilerin Kürt kökenli yada Arap-Kürt, Türk-Arap ve Süryani-Arap karışımı melez bir topluluk olduğuna dair görüşlere de yer vermiştir (Demircan 2011).

4.1.6. Yaşadığı Evin Sahibi

Çizelge 4.8. Yaşadığın evin sahibi

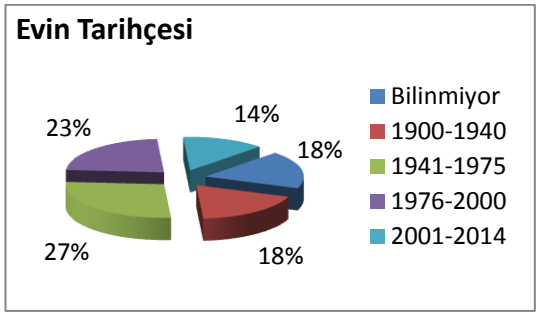

YAŞADIĞI EVİN SAHİBİ	KİŞİ SAYISI	%
Kendisi -Miras	12	55
Yakın akrabası	9	41
Başkası	1	4
TOPLAM	22	100

Yapılar genelde miras yoluyla atadan oğula geçtiğinden köy halkının çoğunluğunun yaşadığı konut kendisinin sayılmaktadır. Yakın akraba mülkü olan yapılar ise baba, dede, dayı, amca veya kayınpedere ait olabilmektedir. Bu durumda akraba, mülkü olan konutlardan herhangi bir kira almamaktadır. Bu durumda yapı sahibi hem evini güvenilir birine teslim etmiş olmakta hem de evin gerekli bakımı evde oturan akrabası tarafından yerine getirilmektedir. Yapıyı kullanan sakinde herhangi bir kira vermeden köydeki barınma ihtiyacını karşılamaktadır.

4.1.7. Yaşadığı Evin Tarihçesi

Çizelge 4.9. Yaşadığın evin tarihçesi

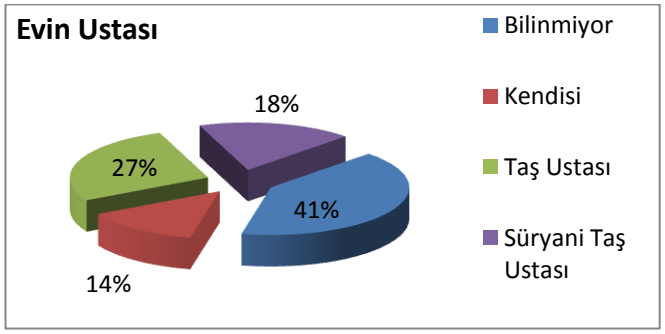

EVİN TARİHÇESİ	KİŞİ SAYISI	%
Bilinmiyor	4	18
1900-1940	4	18
1941-1975	6	27
1976-2000	5	23
2001-2014	3	14
TOPLAM	22	100

Çoğu yapıların inşa tarihleri net olarak bilinmemektedir. Anket çalışmalarına katılan kişilerden elde edilen veriler de belirleyici olamamıştır. Kimi yapıların ana cepheleri üzerinde bulunan kitabeler üzerinde inşa tarihleri bulunabiliyor. Genelde bunlar 1950' lerden sonra yapıları büyütmek için yapılan yeni eklentilerdir. Süryani bir yerleşim yeri olan köydeki çoğu yapının zemin ve üst katlarının inşa zamanları birbirinden farklıdır. Duvar taş örgülerine bakıldığında da farklı dönemlerin olduğu izlenebilmektedir.

4.1.8. Yaşadığı Evin Ustası

Çizelge 4.10. Yaşadığın evin ustası

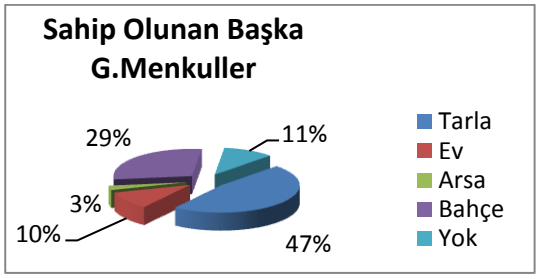

EVİN USTASI	KİŞİ SAYISI	%
Bilinmiyor	9	41
Kendisi	3	14
Taş ustası	6	27
Süryani Taş u.	4	18
TOPLAM	22	100

Midyat'a yakınlığı ve Turabdin bölgesinin önemli yerleşim yerlerinden biri olan Hapisnas Köyü, günümüze kadar geleneksel dokusunu koruyabilmiştir. Köydeki birçok yapının tarihi ve ustası bilinmemektedir. Bu yapıların yine Süryani ustalar tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Ev yaptırmak isteyen zengin ve güçlü ailelerin, gösterişli evleri için Süryani ustaları tercih ettikleri hane kullanıcıları tarafından belirtilmektedir. Daha sonraki zamanlarda göçlerden dolayı Müslüman nüfusun bölgede artması ile yeni ustalar yetişmiştir.

4.1.9. Sahip Olunan Başka Gayrimenkuller

Çizelge 4.11. Sahip olunan başka gayrimenkuller

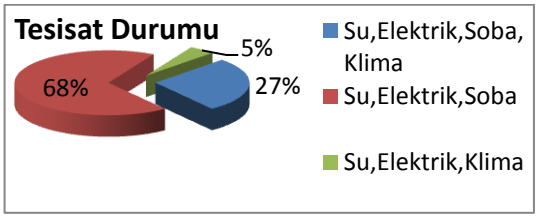

GAYRİMENKULLER		%
Tarla	18	47
Ev	4	10
Arsa	1	3
Bahçe	11	29
Yok	4	11
TOPLAM	38	100

Tarım ve hayvancılığın ana geçim kaynağı olduğu köyde halkın birden fazla gayrimenkulleri bulunabilmektedir. Dağlık bir alana yayılan köy arazileri parçalara ayrılmış durumdadır. Tepenin yamaç tarafları genelde kullanılmamaktadır. Vadi kısımları da ekilecek tarla ya da bağ bahçe olarak değerlendirilmiştir. Genelde her eve düşen bağ, tarla ve bahçe bulunmaktadır. Maddi durumu iyi olan aileler kent merkezinde ya da akrabaların yoğun yaşadığı başka kentlerde de arsa ya da ev gibi gayrimenkullere yatırım yapmışlardır.

4.1.10. Tesisat Durumu

Çizelge 4.12. Tesisat durumu

TESİSAT DURUMU	KİŞİ SAYISI	%
Su,el.,soba.,kli.	6	27
Su,el.,soba.	15	68
Su,el.,kli.	1	5
TOPLAM	22	100

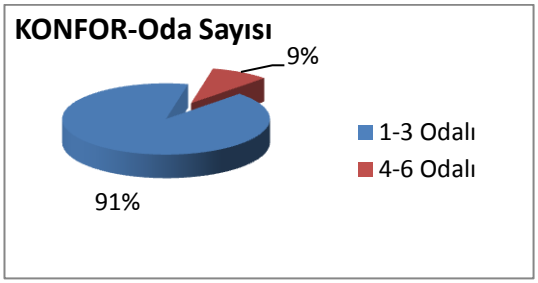
Evlerin tamamı sobalı olmasına rağmen bazı evler soba kurmayıp klima ve diğer elektrikli ısıtıcıları tercih etmiştir. Genelde soba kurulmayan evler çocuk ve evde yaşayan birey sayısının az olduğu yapılardır. Her evde elektrik ve su şebekesi bulunmaktadır. Köyün kuzey yönünde su ihtiyacının karşılandığı bir yüksek su deposu yapılmıştır (Resim 4.1.).

Resim 4.1. Köyün güneyinden panoramik bir görüntü

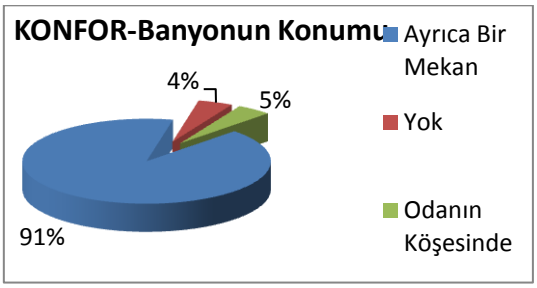
4.1.11. Konfor

Çizelge 4.13. Konfor-Oda sayısı

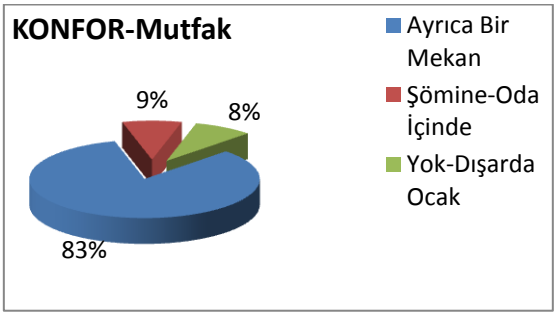
ODA SAYISI	KİŞİ SAYISI	%
1-3 Odalı	20	91
4-6 Odalı	2	9
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.14. Konfor-Banyo

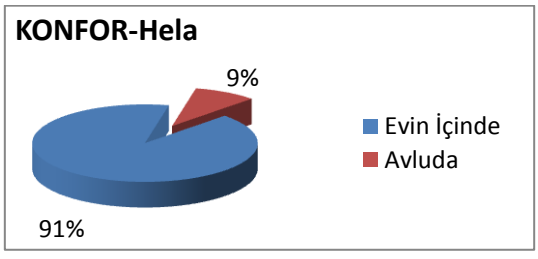
BANYONUN KONUMU	KİŞİ SAYISI	%
Ayrı bir mekan	20	91
Yok	1	4
Odanın köşe.	1	5
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.15. Konfor-Mutfak

MUTFAK	KİŞİ SAYISI	%
Ayrıca bir me.	18	83
Şömine-oda i.	2	9
Yok	2	8
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.16. Konfor-Hela

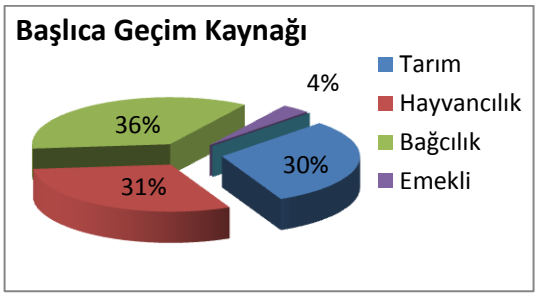

HELA	KİŞİ SAYISI	%
Evin içinde	20	91
Avluda	2	9
TOPLAM	22	100

Köydeki geleneksel evler genelde iki katlıdır. Ankette sorulan oda sayılarına verilen cevapların çoğu genelde yaşam kaynağının geçtiği mekanları kapsamaktadır. Krokileri hazırlanan geleneksel evlerin çoğu iki katlı olup, mekan sayıları ihtiyaçları karşılayacak durumdadır. 1-3 odalı yapılarda yaşam mekanları sadece üst katlardadır. Alt katta olan depo, samanlık ve ahırlar dahil edilmemiştir. 4-6 odası olan evlerde alt ve üst katlar beraber düşünülmüştür. Tüm yapılarda avlu ya da bahçe yer almaktadır. Yakın dönemde yapılan evlerde ya da sonraki onarımlarda banyo ve mutfak ayrı birer mekan olarak düzenlenmiştir. Geleneksel evlerde banyo odanın bir köşesinde bulunan1-2 m² lik alanda yerden yaklaşık 15 cm yükseklikte bulunmaktadır. Bulaşık yıkama gibi işlemler de burada yapılmakta olup su gideri küçük bir olukla bahçeye veya sokağa akıtılmaktadır. Yaz aylarında su güneşe bırakılarak ısıtılırken, kış aylarında ise ocakta ısıtılarak sıcak su ihtiyacı giderilmektedir. Pişirme işlemi yaz aylarında bahçe veya terastaki ocaklarda, kış aylarında ise aralıklarda ya da yaşam mekanlarının içinde ki ocaklarda yapılmaktadır.

4.1.12. Başlıca Geçim Kaynakları

Çizelge 4.17. Başlıca geçim kaynakları

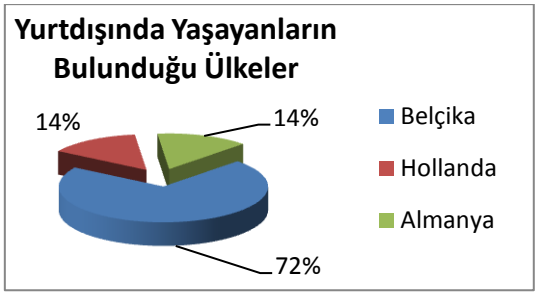

GEÇİM KAYNAĞI	VERİLEN CEVAP	%
Tarım	18	30
Hayvancılık	18	30
Bağcılık	21	36
Emekli	2	4
TOPLAM	59	100

Köyün bulunduğu coğrafi bölgede ovalık kesimlerin az olmasına rağmen tarım yine de yapılabilmektedir. Hatta yetiştirilen mercimeğin çok iyi olmasından dolayı köye Mercimekli adı verildiği de belirtilmektedir (Demir 2013). Tarlalarda kavun, karpuz, nohut, mercimek, buğday, arpa gibi ürünler de yetiştirilmektedir. Bağlarda toplanan üzümle pekmez, pestil ve sucuk gibi ürünler yapılmaktadır. Küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılan köyde, hayvan ürünlerinden tereyağı, peynir, yoğurt elde edilmektedir. Bunlar satılarak evin geçimine ekonomik destek sağlanmaktadır. Köyden önce göç edip şehirde çalıştıktan sonra emekli olan insanlar ise köydeki gelirlerinin dışında emekli maaşlarıyla geçinmektedirler.

4.1.13. Yurtdışında Yaşayanların Bulunduğu Ülkeler

Çizelge 4.18. Yurt dışında yaşayanların bulunduğu ülkeler

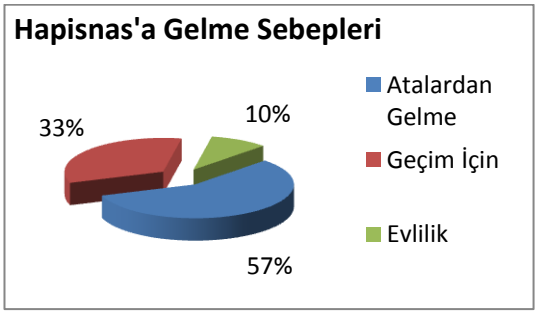

ÜLKELER	KİŞİ SAYISI	%
Belçika	5	72
Hollanda	1	14
Almanya	1	14
TOPLAM	7	100

Halkın önemli bir bölümü bölgede meydana gelen olaylar ve geçim sıkıntısından dolayı göç etmek zorunda kalmıştır. Yurt içinde olan göçler kadar yurt dışına yönelen göçler de oldukça fazladır. 22 kişiden 7 kişinin yurt dışında yaşayan akrabaları bulunmaktadır. Bu sayı %30 'a denk gelmektedir. Önceden sadece Süryani yerleşim yeri olan köyde şu an sadece iki yaşlı Süryani yaşamaktadır. Göç eden Süryanilerin birçoğu da yurt dışına ve özellikle İsveç' e gitmişlerdir. Yaz aylarında köye ziyarete geldiklerinde, onarılan Mor Şemun De'Zeyte Kilisesi'nin ikinci katında kalmaktadır.

4.1.14. Hapisnas'ye Gelme Sebepleri

Çizelge 4.19. Hapisnas'a gelme sebepleri

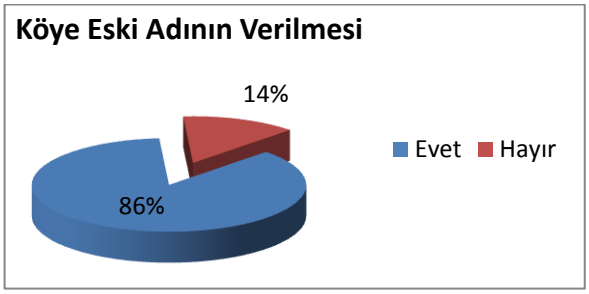

HAPİSNASA GELME SEBEPLERİ	KİŞİ SAYISI	%
Atalardan Gelme	12	57
Geçim için	7	33
Evlilik	2	10
TOPLAM	21	100

Süryani köyü olan Hapisnas'a gelen Müslümanların çoğu geçim çabasından dolayı gelmişlerdir. Kimi uzun süre önce Köye gelirken kimi de yakın bir zamanda taşınmıştır. Ankete katılan bayanlardan ikisi de komşu köyden olup bu köyden biriyle evlendikleri için geldiklerini belirtmişlerdir. Estel, Acırlı ve Düzova gibi köylerden geçim için gelenler de bulunmaktadır.

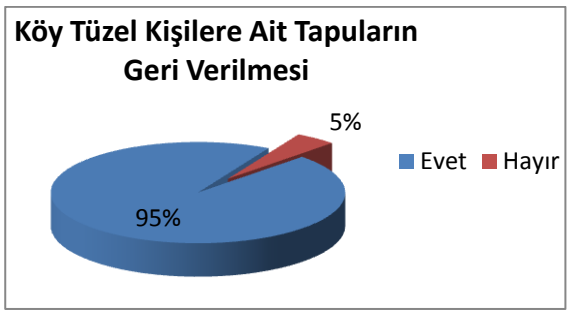
4.1.15. Köye Eski Adının ve Köy Tüzel Kişilere Ait Tapuların Geri Verilmesi

Çizelge 4.20. Eski adının verilmesi

HAPİSNASA GELME SEBEPLERİ	KİŞİ SAYISI	%
Atalardan Gelme	12	57
Geçim için	7	33
Evlilik	2	10
TOPLAM	21	100

Çizelge 4.21. Tapuların geri verilmesi

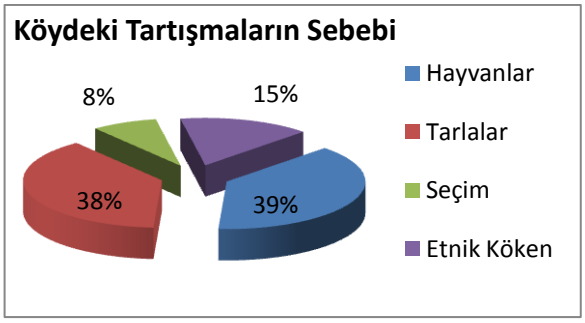

TAPULARIN GERİ VERİLMESİ	KİŞİ SAYISI	%
Evet	21	95
Hayır	1	5
TOPLAM	22	100

Ankete katılanların çoğu köye eski adının ve köy tüzel kişiliğine ait tapuların sahiplerine ya da Süryani vakıflara verilmesini uygun görürken birkaç kişi bu ihtimali istememektedir.

4.1.16. Köyde Yaşanan Tartışmaların Sebebi

Çizelge 4.22. Tartışmaların sebebi

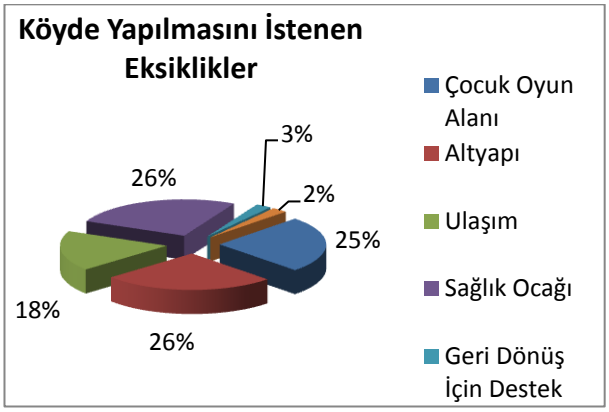
TARTIŞMALARIN SEBEBİ	KİŞİ SAYISI	%
Hayvanlar	5	39
Tarlalar	5	38
Seçim	1	8
Etnik köken	2	15
TOPLAM	13	100

Köyde yaşanan tartışmaların çoğu genelde tarla ve bahçelerdeki paylaşımdan kaynaklanmaktadır. Hayvanların serbest kalmasıyla ekinlere zarar verdikleri için de köy sakinleri arasında tartışmalar yaşanmaktadır. Genelde muhtar seçimlerinde birden fazla aday

çıktığı zamanlar yaşanan tartışmalar birbirlerine zarar verebilecek duruma gelebilmektedir. Köy halkı Süryani, Arap, Mıhallemi ve Kürt gibi farklı etnik kökenlerden oluştuğu için çok nadir de olsa köken uyuşmazlığından kaynaklı tartışmalar da yaşanabilmektedir.

4.1.17. Köyde Yapılmasını İstenen Eksiklikler

Çizelge 4.23. Köyde yapılması istenen eksiklikler

KÖYDE YAPILMASI İSTENEN EKSİKLİKLER	VERİLEN CEVAPLAR	%
Çocuk oyun alanı	21	25
Altyapı	22	26
Ulaşım	15	18
Sağlık ocağı	22	26
Geri dönüş desteği	2	3
Diğer	2	2
TOPLAM	22	100

Kırsal bölgelerde ki en büyük sıkıntı genelde altyapının yetersiz olması veya Hapisnas Köyü'nde görüldüğü gibi hiç olmamasıdır. Köyde elektrik tesisatı ve su şebekesi çekilmiş, kanalizasyon giderleri bağlanamamıştır. Evlerin kendilerine ait herhangi bir fosseptik çukuru yoksa evdeki tüm giderler bahçeye ya da sokağa bırakılmaktadır. Sokaklarda görülen sulu bölgelerin nedeni evlerden sokaklara dökülen giderlerdir. Bu kirli sular halk sağlığını tehdit etmektedir. Köy halkının farkındalığı altyapı eksikliğinin giderilmesi konusunda daha ısrarlı davranmalarını sağlamaktadır.

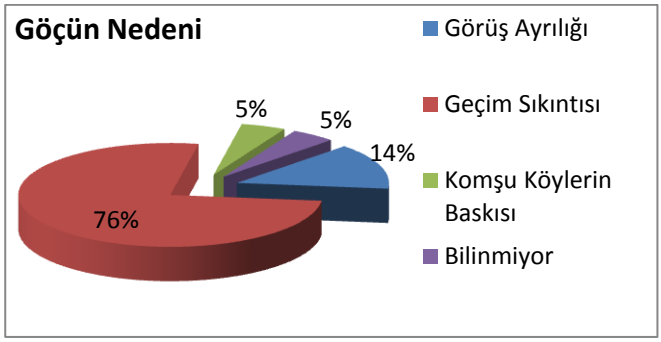
Çocuk oyun alanları ve parkların yanında sağlık ocağı yapılması da istenmektedir. Genelde kent merkezine gitme nedenlerinin başında sağlık hizmeti geliyor. Köye ait ve sürekli faal bir sağlık ocağının olmamasını da eksiklik olarak görülmektedir.

Ulaşım özel otomobillerle ya da köyden-Midyat'a, Midyat'tan-köye giden araçlarla sağlanmaktadır. Ulaşımın yetersiz olduğunu düşünen kişiler Midyat'a gidiş ve gelişin daha da sağlıklaştırılmasını istemektedir.

Ankete katılan iki kişi de yurt dışına yada büyük şehirlere göç eden yakın akrabaları için köye dönüşlerinin sağlanabilmesi için devlet tarafından teşvik verilmesi yada bu bölgede yeni iş güçlerinin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

4.1.18. Köyde Yaşanan Göçün Nedeni

Çizelge 4.24. Köyde Yaşanan Göçün Nedeni

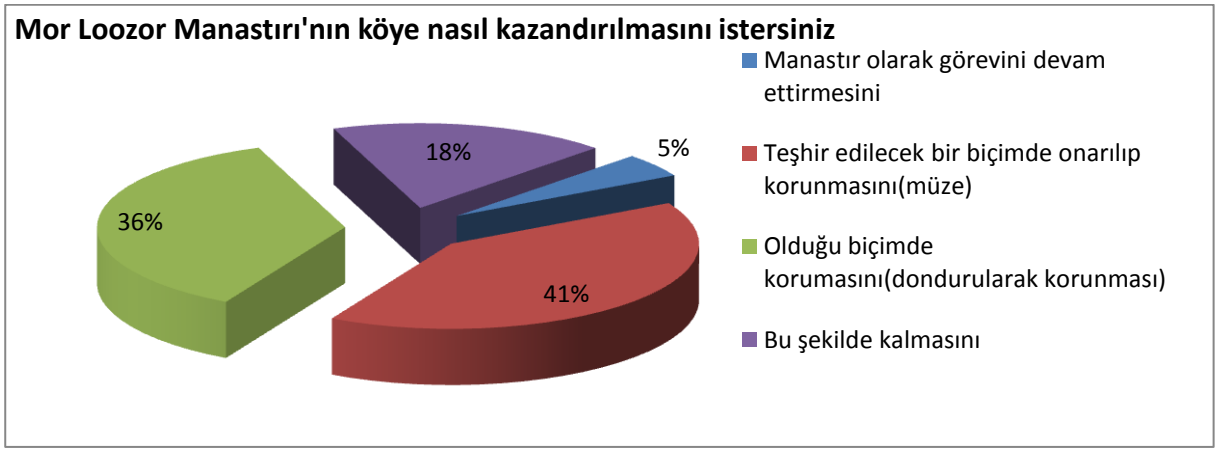

GÖÇÜN NEDENİ	KİŞİ SAYISI	%
Görüş ayrılığı	3	14
Geçim sıkıntısı	18	76
Komşu köyle.	1	5
Bilinmiyor	1	5
TOPLAM	22	100

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi göçün en büyük nedeni geçim sıkıntısıdır. Hapisnas Köyü'nde daha çok Süryanilerin yaşadığı dönemlerde göçe neden olan en büyük sebep ise etnik kökenler arasındaki anlaşmazlıklardı. Görüş ayrılıkların olması, komşu köylerin baskılarından kaynaklanan sorunlar, Süryanilerin çoğunu yurt dışına gitmek zorunda bırakmıştır.

4.1.19. Mor Loozor Manastırının Köye Kazandırılması

Çizelge 4.25. Mor Loozor Manastırının köye kazandırılması

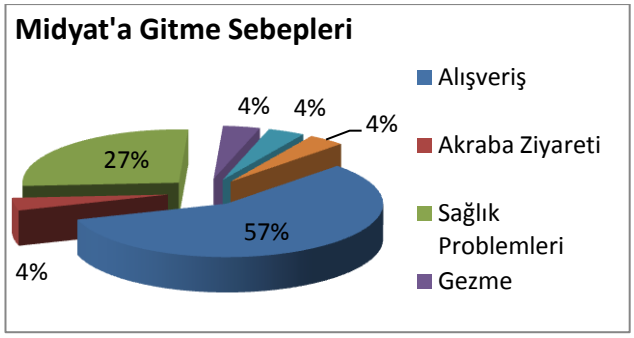
MOR LOOZOR MANASTIRI'NI KÖYE NASIL KAZANDIRILMASINI İSTERSİNİZ	KİŞİ SAYISI	%
Manastır olarak görevini devam ettirmesini	1	5
Teşhir edilecek bir biçimde onarılıp korunmasını(müze gibi)	9	41
Olduğu biçimde korumasını(dondurularak korunması)	8	36
Bu şekilde kalmasını	4	18
TOPLAM	22	100

Çevresel faktörler ve bakımsız kaldığı uzun zaman içinde bazı bölümleri yıkılan Mor Mor Lozoor Manastırı en çok insanlar tarafından tahrip edilmiştir. Define aramak için yapının birçok yeri kazılarak zarar görmüştür.

Manastırın avlusunda Turabdin bölgesinde örneklerine ender rastlanabilen bir inziva kulesi bulunmaktadır. 2012 yılında rölövesi hazırlanan manastırın nasıl korunacağı tartışma konusu olmuştur. İsveç'te bulunan **Sınır Tanımayan Kültürel Miras (CHwB[22])** kuruluşu, projeyi orada bulunan Hapisnaslı Süryaniler vasıtasıyla üstlenmiştir. Mor Loozor Manastırı'nın rölövesi bu kuruluş tarafından özel bir proje firmasına yaptırılarak Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan onaylatılmıştır. Anket yapılan kişiler arasında *asıl işlevini devam ettirebilmesi için köklü bir restorasyon görmesini, sadece teşhir edilecek biçimde onarılmasını, olduğu biçimde dondurularak korunmasını ve şimdi bulunduğu durumda kalması* gibi alternatif öneriler sunuldu. Köy halkı en çok teşhir edilecek biçimde korunmasını doğru bulduğunu belirtmiştir. Süryani bir nüfusa bu soru sorulduğunda farklı sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir.

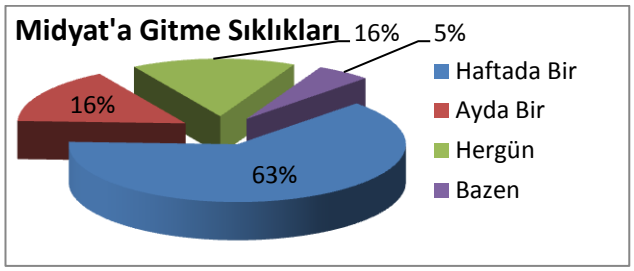
4.1.20. Midyat'a Gitme Sebepleri ve Sıklıkları

Çizelge 4.26. Midyat' a Gitme Sebepleri

MİDYAT'A GİTME SEBEPLERİ	KİŞİ SAYISI	%
Alışveriş	15	57
Akraba Ziyareti	1	4
Sağlık Problemleri	7	27
Gezme	1	4
Eğitim	1	4
Ticaret	1	4
TOPLAM	22	100

Çizelge 4.27. ve **Çizelge 4.27.** Midyat' a Gitme Sıklıkları

MİDYAT'A GİTME SIKLIKLARI	KİŞİ SAYISI	%
Haftada Bir	12	63
Ayda Bir	3	16
Hergün	3	16
Bazen	1	5
TOPLAM	22	100

[22] Cultural Heritage without Borders(CHwB) – Sınır Tanımayan Kültürel Miras kuruluşu 1995 yılında, doğal felaketler, ihmal, yoksulluk ve sosyal çatışmalardan kaynaklı durumları engellemek ve kültürel değerleri korumak için 1954 tarihli Lahey Sözleşmeleri çerçevesinde kurulan bağımsız bir örgüttür(http://chwb.org/ , 2016).

Midyat'a en çok alışveriş için gidilmektedir. Günlük ihtiyaç duyulan erzakların alınması veya tarımda kullanılan tohum ve malzemeler için Midyat'a gidilmektedir. İkinci büyük nedeni ise sağlık problemleri oluşturmaktadır. Eğitim, akraba ziyareti, ticaret ve gezme için de Midyat'a gidilmektedir. Ankete katılanların yarısından fazlası genelde haftada bir Midyat 'a gittiklerini belirtmiştir. Öğrenciler ve ticaretle uğraşan bazı kişiler ise hafta sonları hariç her gün Midyat'a gidiş geliş yapmaktadır.

4.2. Hapisnas Köyü'nde Meydana Gelen Koruma Sorunları

4.2.1. Mimari Açıdan Meydana Gelen Koruma Sorunları

4.2.1.1. Geleneksel Kent Dokusundaki Değişimler

Köyün tüm yapıları Süryanilerin inanç ve yaşam kültürü doğrultusunda biçimlenmiştir. Yaşanan olumsuz durumlar ve etnik köken farklılığından kaynaklanan baskılar nedeniyle Hıristiyan nüfus günümüzde oldukça azalmıştır. Bu nedenle birçok yapı terk edilmiş olup kullanılmamaktadır. Çevre köylerden ya da başka yerlerden göç eden insanların çoğu Müslüman Kürt, Mıhallemi ve Arap olup köydeki evlere yerleşmişlerdir. Müslüman toplumun köye yerleşmesi ile ibadetleri için ihtiyaç duyulan cami köy alanında inşa edilmiştir. Köydeki mevcut nüfusun ihtiyacından daha büyük yapılan cami ve minaresi kent dokusunda oluşan değişimin önemli bir göstergesidir.

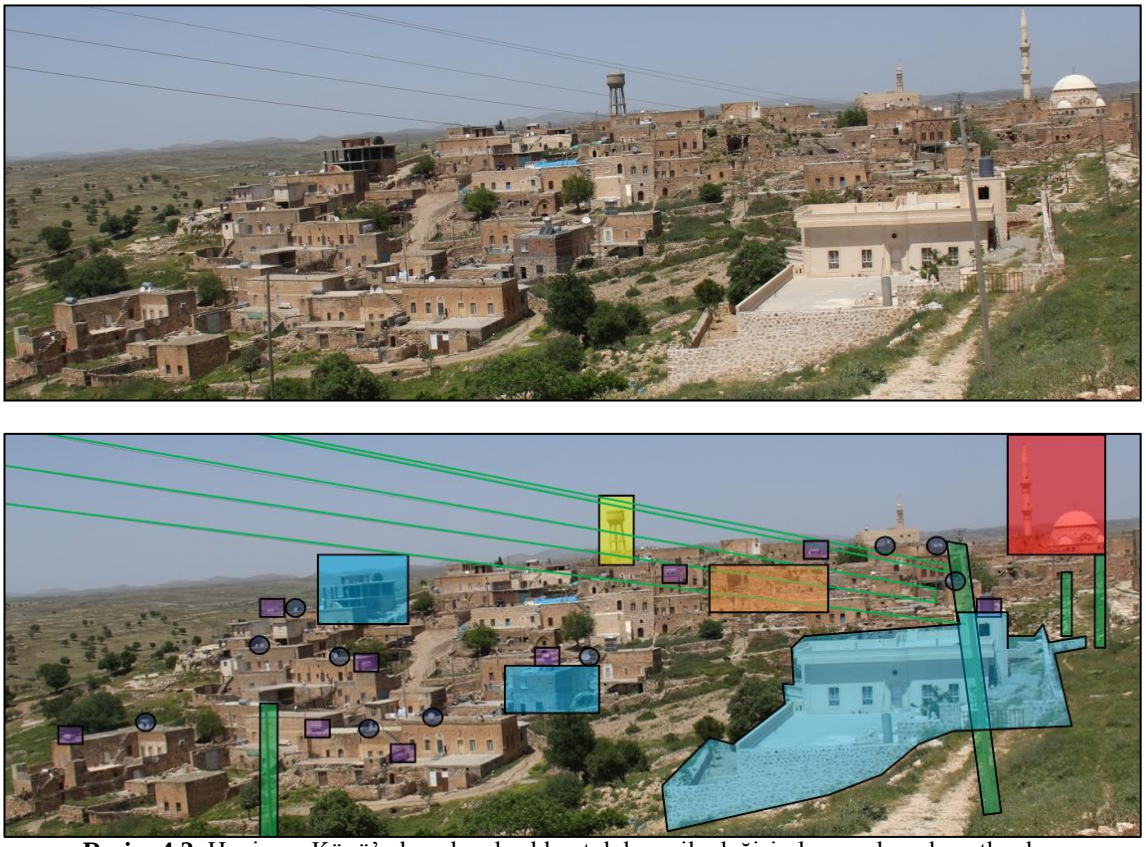
Hapisnas Köyü'nde yaşanan göçlerden dolayı bazı evler tamamıyla bazıları ise kısmen yıkılmıştır. Bakımsızlıktan kaynaklanan bu yıkılmaların ve bozulmaların çoğu köyün orta kısmında yer almaktadır. Bakımsız kalan çoğu ev de doğal etkenler, yağmur, kar ve rüzgardan dolayı zarar görmüştür.

Köy halkı daha önce yağmur sularının topladığı kuyulardan temiz su ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Günümüzde ise su ihtiyacı yapılan su deposundan karşılanmakta, evlere çekilen tesisatla su ihtiyacı giderilmektedir. Su deposundan evlerin damındaki bir kaç tonluk küçük su depolarına su akıtılmakta, daha sonra mekânlar arasında dağıtım yapılmaktadır. Su deposunun masif görüntüsü ve yüksekliği geleneksel kent siluetine zarar vermektedir.

Elektriğin ve makineleşmenin hayatımıza girmesi ile beraber, yaşam biçimimiz büyük ölçüde değişmektedir. Her sokağın üstüne çekilen elektrik tesisatları ve her evin üzerinde bulunan bir kaç televizyon çanak anteni kent dokusunun değişmesine sebep olmuştur. Bunun yanında makineleşmenin gücü ile insan ve hayvan gücüyle yapılan işler daha kolay yapılmaktadır. Bu durum insan gücüne olan ihtiyacı azaltmaktadır. El emeği ile geçimini sağlayamayanlarda göç etmek zorunda kalmıştır.

Sokaklar insan ve hayvan geçişine göre düzenlenmiştir. Kurulu bir yerleşimin zamanla organik biçimde oluşmuş sokaklarında tarım makinelerinin geçişi ile değişmeler, hatta yıkılmalar meydana gelmiştir.

Çimentonun hayatımıza girmesi ile beraber ihtiyaç duyulan mekanlar da daha kısa sürede inşa edilmeye başlandı. İnsan gücüne olan ihtiyacın azalması ve daha kısa bir sürede daha fazla mekan yapılabilme olanağı insanlara ekonomi ve işgücü açısından oldukça cazip gelmiştir. Böylece niteliksiz yapı sayısı gittikçe artmıştır. Yapılan niteliksiz betonarme ekler köyün özgün siluetini ve dolayısıyla geleneksel kent dokusunu bozmaktadır (Resim 4.2.).

Resim 4.2. Hapisnas Köyü'nde geleneksel kent dokusu ile değişimlere neden olan etkenler

Tablo 4.1. Kent dokusunda meydana gelen değişimleri gösteren lejant

1		*Yeni Yapı*
2		*Niteliksiz Yapılar – Ekler*
3		*Elektrik Tesisatı*
4		*Su Kulesi*
5		*Televizyon Antenleri*
6		*Su Depoları*
7		*Yıkılan Yapılar*

4.2.1.2. Geleneksel Evlerde Meydana Gelen Değişimler

Günümüzde Hapisnas Köyü'nde sadece iki Süryani kişi yaşamaktadır. Genelde göç eden kişilerin evleri boş, bakımsız ve yıkılmak üzeredir. Doğal etkenlere maruz kalan yapıların düzenli bakımı yerine getirilmediğinden damlarda ve duvarlarda bitkisel oluşumlar gözlenmekte, derzlerde ve harçlarda boşalmalar oluşmaktadır. Bitki köklerinin gelişmesi duvarların yerinden oynamasına hatta yapıların yıkılmasına zemin hazırlamıştır (Resim 4.3-4.).

Resim 4.3. Bakımsız kalan evlerde oluşan bitkilenmeler, yıkılmalar, derz boşalmaları ile üst örtü ve duvarlarda meydana gelen çökmeler

Resim 4.4. Bakımsız kalan evlerde oluşan bitkilenmeler, yıkılmalar, derz boşalmaları ve üst örtü ve duvarlarda meydana gelen çökmeler

Hane nüfusunun artması ve tarım makineleri için duyulan mekan ihtiyacı da niteliksiz mekan sayısının artmasına ve geleneksel yapıların değişmesine neden olmuştur. Ev içindeki kişi sayısının artması ile üst katlara özgün dokuya aykırı niteliksiz ekler yapılmıştır. Alt katlarda da makineler için garaj ve hayvanlar için yeni barınma yerleri inşa edilmiştir. Bu yapılanmalar ile özgün dokuya aykırı ek sayısı artırmaktadır. Bu durum özgün dış cephenin kısmen kapatılmasını, sürekliliğinin kesilmesini ve genel siluetin bozulmasını beraberinde getirmiştir. Mekan ihtiyacı az olan yada aileler ile mevcut mekanı büyük bulan ailelerde özgün mekanlar niteliksiz malzemelerle bölünmüştür (Resim 4.5-10.).

Eklenti teras ve merdiven

Eklenti yapı

Geleneksel yapılara bitişik yapılan niteliksiz eklenti mekanlar

Tarım makinaları için yapılan ek

Mekanın niteliksiz malzeme ile bölünmesi

Resim 4. 5-10. Geleneksel Yapılara Yapılan Niteliksiz Ekler

4.2.1.3. Anıtsal Mimaride Meydana Gelen Değişimler

Köyde bir manastır ve üç kilise yapısı olmak üzere dört adet anıtsal yapı bulunmaktadır. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi genişletilip onarılınca Mor Şemun D'Zeyte Aziz Mor Theodute adına küçük bir kilise girişin sağında yapılmıştır. Bu bakımdan bu iki kilise iç içedir. Köydeki Hıristiyan nüfusunun azalmasıyla tüm yapılar kendi haline terk edildiğinden yıkılma ile yüz yüze kalmışlardır. Köyden göç eden Süryaniler 2009-2010 yılları arasında kilise onarımını ekonomik olarak desteklemiş, aynı dönemde bir çan kulesi eklemişlerdir. Yaz dönemlerinde köye ziyarete gelen yerli halk için de kilisenin üst katına bir misafirhane eklenmiştir. Yapının zemini çimento esaslı harç malzemesi ile tesviyesi edilmiş, duvarları derzlenmiştir. Bu uygulama özgün yapı ile bir uyumsuzluğu beraberinde getirmiştir.

Köyün çevresinde birçok tarihi mağara ve kaya mezarları bulunmaktadır. Bunlardan üç tanesi Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 2011 yılında tescillenmiştir. Mağaralar köylülerce daha çok depo ve ahır olarak kullanılmaktadır. Bu kullanım biçimi mağaranın ince detaylarında kopma ve aşınmalara neden olmaktadır.

Resim 4.11. Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi ve eklenti misafirhane

Köyün ileri gelenleri Meryem Ana Kilisesi'nin yerinde daha büyük bir kilise yapısının olduğunu iddia etmektedir. Bahsedilen yerde herhangi bir kalıntı görülmemekle beraber, küçük bir kilise (şapel) bulunmaktadır. Kilise duvarlarının tamamı çimento esaslı harç malzemesi ile onarılmış, zemin ve dam döşemesine de çimento şap dökülmüştür (Resim 4.12-13).

Kilisenin iç kısmı

Kilisenin dış yüzü

Resim 4.12-13. Meryem Ana Kilisesi ve yapılan uyumsuz müdahaleler

Mor Lozoor Manastırı köyde yaşanan göçlerden dolayı kullanılmamaktadır. Çevre köylerde ve Hapisnas Köyü'nde yeterince Süryani nüfusunun olmamasından dolayı eğitim yuvası olan manastır işlevini yitirmiş, yerini yıkık ve başıboş bir yapıya bırakmıştır. Doğal etkenlere maruz kaldığından ve düzenli bir bakımı yapılmadığından avlu çevre duvarları ve bazı mekanlar yıkılmaya başlamıştır. Define arayan insanların birçok yeri kazmasıyla yapı daha fazla zarar görmüştür. Teras ve damın tamamı çimento esaslı harç ile düzeltilmiştir. Daha önce yıkılan yerin üst örtüsü betonarme olarak tekrar kapatılmıştır (Resim 4.2.1.3.4-5-6-7.).

Resim 4.14-15. Mor Lozoor Manastırı'nda oluşan bozulmalar (2011)

Resim 4.16-17. Mor Lozoor Manastırı'nda oluşan bozulmalar (2011)

2012 yılında manastırın rölöve çizimi CHwB kuruluşu tarafından finansal destekle yaptırılmış, Mardin Müzesi tarafından da avlu ve iç mekanlardaki toprak-moloz yığınları temizlenmiştir.

Resim 4.18-19. Mor Lozoor Manastırı(2015)

4.2.1.4. Koruma İlkelerinden Uzak, Hatalı Onarımlar

Genel olarak tarihi yapıların bakım ve onarımında yapılan en büyük hata yanlış malzeme kullanımıdır. Çimento, kireçle kıyaslandığında daha ucuz, ancak içerisinde katkı maddeleri bulunan bir malzemedir. Ömrü ise kirecinki kadar uzun değildir. Bunun bilincinde olmayan insanlar inşa veya onarım sürecinde zamandan kazandıklarını ve maddi olarak daha ucuz olduğunu düşündükleri için yapılan tüm müdahalelerde çimento kullanmaktadır. Doğal bir madde olan taşın çimento ile olan tepkimesi zamanla ancak anlaşılabilmektedir. Çimentonun içeriğinden dolayı bu iki malzeme arasında uyuşmazlık belirmektedir. Yüzeyde biriken tuzlanmalar taşın yapısında bozulmalar meydana getirerek geleneksel yapının strüktürünü tehlikeye sokmaktadır.

Bahçe duvarları ve yıkılan duvarlar çimento ile onarılmaktadır. Yapılarda dam, teras ve tüm zemin yüzeyleri bu malzeme ile düzeltilmekte, hatta duvar derzlerinin tamamı çimento esaslı harç ile onarılarak adeta özgün duvar yüzeyi sıvanmış gibi durmaktadır. Kimi oda yüzeyleri de tamamen boyanmaktadır (Resim 4.20-23.).

Resim 4.20-23. Yapılarda hatalı onarımlar

4.2.2. Sosyal Açıdan Meydana Gelen Koruma Sorunları

4.2.2.1. Demografik Yapıda Meydana Gelen Değişimler

Hapisnas Köyü bir Süryani köyü olup Süryani nüfusun yoğun olduğu bununla birlikte Kürt, Türk ve Arapların beraber yaşadığı (Çizelge 4.7.); Midyat'a yaklaşık 6 km uzaklıkta bir köydür.

Köydeki göçler nedeniyle Süryani nüfus azalmıştır. Özellikle 1990'lı yıllarda göçler hızlanarak daha çok yurt dışına doğru olmuştur. Bunun yanında çevre köylerdeki aşiret yönetiminin baskısı da göçleri artırarak köy halkını yakın şehirlere, ilçelere ve köylere yönlendirmiştir. Son yıllarda görülen göçün nedeni ise eğitim, işsizlik, evlilik, köyün sağlık ve sosyal eksiklikleri olmuştur (Çizelge 4.23.).

Yapılan anketlerde de görüldüğü gibi köyde daha çok yaşlı ve orta yaş üstü insanlar bulunmaktadır. Bunun yanında köyde eğitim, sağlık, sosyal(çocuk oyun alanları, park vs.) alanlarda eksiklikler olduğunu bu yüzden de çevre illere, ilçelere göçlerin olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.23.).

Köydeki evliliklerin çoğu görücü usulü ve akraba evliliği şeklindedir. Çok az sayıda ise komşu köylerden yapılan evlilikler görülmektedir (Çizelge 4.19.). Evliliklerde hem kadın hem erkek yaşı yükselmiş; çocuk sayısı aile planlaması desteğiyle düşmüştür.

4.2.2.2. Sosyal - Kültürel Yaşamda Meydana Gelen Değişimler

Hapisnas Köyü farklı etnik grupların bir arada yaşadığı; farklı din, dil, kültür ve buna bağlı olarak farklı dini yapıları (kilise, camii, manastır) bulunduran bir yerleşim yeridir. Köyde yaşayanların büyük çoğunluğu Süryanice, Arapça, Türkçe ve Kürtçeyi beraber konuşabiliyordu. Çocuklar ve gençler bu çok kültürlü ortamda birden fazla dili konuşarak, kültürü öğrenerek yetişmekteydiler. Günümüzde ise Süryani nüfusun azalması buna bağlı olarak aileler arası iletişimin zayıflaması sonucu bu sosyal ve kültürel yapı zarar görmüştür. Köy halkı iletişimin eskisi gibi olmadığını, çevre köylerle ilişkilerin yoğun yaşanmadığını, köyün içinde kapalı bir sosyal yapının oluştuğunu belirtmektedir.

Melfono Zekay Demir'in Habsus adlı kitabında 1950'lere kadar köyde caminin olmadığı yazılmaktadır. Caminin olmamasının sebebi Müslümanların sayısının o tarihe kadar çok az olmasıdır. Cuma namazını komşu köylerde ve özellikle Deyrizbin (Acırlı) köyünde kılarlardı. Çünkü Müslümanlar bu köyden gelmişlerdi. Köyden evlilik sebebi ile ayrılan bir Süryani bayan (köyün önemli ailelerinden birine mensup) 1915'te Müslüman olur. Köyde ailesinden kalan evi akrabalarına bırakmamak için cami yaptırmak istediğini bildirir. Bunun üzerine köylüler vakit kaybetmeden yıkık durumda olan evi cami yaparlar. 2000 yıllarında bu cami yıkılıp yerine büyük bir cami ve yüksek bir minare yapılmış ve 2003 yılında da ibadete açılmıştır.

Köyde komşuluk ve akrabalık ilişkileri açısından bir sıkıntı olmayıp yardımlaşma, dayanışma yoğun olarak yaşanmaktadır.

Köyde giyim kuşam da değişiklik göstermiştir. Geleneksel kıyafetler tercih edilmemekle bera ber bazı yaşlılar tarafından hala kullanılmaktadır.

Genel olarak geleneğin ve dinin sosyal yaşamdaki etkinliği azalmıştır. Mahremiyet ve kadın erkek ayrımı eski etkinliğini sürdürememektedir. Bunun nedeni radyo ve televizyonun günlük hayata girmesi ve kadının iş hayatına atılmasıdır.

Köy halkı ihtiyaçlarını karşılamak için sık sık Midyat'a gitmektedir (Çizelge 4.26.). Midyat'a gitme nedenlerinin başında sağlık, alışveriş, eğitim ve gezme gelmektedir.

Köy halkının yaşamlarını sürdürdükleri evlerin çoğu şu anda kendilerine ait sayılır. Evler genelde miras yoluyla geçmektedir. Ama yakın akraba mülkü olan yapılar; baba, dede, dayı, amca veya kayınpedere ait olabilmektedir. Ancak oturandan herhangi bir kira alınmamaktadır. Bu durumda yapı sahibi hem evini güvenilir birine teslim etmiş olmakta hem de evin gerekli bakımı evde oturan akrabası tarafından yerine getirilmektedir. Yapıyı kullanan sakinde herhangi bir kira vermeden köydeki barınma ihtiyacını karşılamaktadır (Çizelge 4.8.) .

4.2.2.3. Ekonomik Yapının Değişmesi

Köyde geçim kaynağı bölgenin coğrafyasına bağlı olarak gelişmiştir. Tarım ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır (Çizelge 4.17.). Düz arazinin çok yer kaplamamasına rağmen tarım önemli bir yer tutmaktadır. Yaz kuraklığı istemesi ayrıca kuraklığa dayanıklı olmasından dolayı mercimek yetiştiriciliği önemli yere sahiptir. Hatta yetiştirilen mercimeğin çok kaliteli olması köye Mercimekli adını vermiştir. Bunun dışında kavun, karpuz, nohut, arpa, buğday gibi ürünler yetiştirilmektedir. Yetiştirilen üzümle pekmez, pestil ve sucuk yapılmaktadır. İlçede bu ürünlerin satıldığı marketlere dağıtılmaktadır.

Küçük ve büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır. Elde edilen süt ile, tereyağı, peynir, yoğurt yapılmaktadır. Bunlar hem ev halkı için hem de maddi gelir için kullanılmaktadır.

Yaptılan anket çalışmasına göre köydeki iş kolları tarım-hayvancılık-emekli-işçi-öğrenci-ev hanımından oluşmaktadır (Çizelge 4.2.). Sosyal güvence çoğunlukta bulunmamaktadır (Çizelge 4.6.).

Bazı aileler yurt dışında yaşayan akrabalarının kendilerine maddi açıdan destek olduklarını belirtmiştir. Ekonomik yapıdaki farklılıklar hem evlere hem de evdeki eşyalara-konfora yansımıştır. Köydeki geleneksel yapılar genelde iki katlıdır. Ankette oda sayılarına verilen cevapların çoğu genelde yaşam kaynağının geçtiği mekanları kapsamaktadır. Çalışılan evlerin çoğunda 1-3 oda bulunmaktadır. Alt katta olan depo, samanlık ve ahırlar dahil edilmemiştir. 4-6 odası olan evlerde alt ve üst katlar beraber düşünülmüştür. Tüm yapılarda avlu ya da bahçe bulunmakta ve iki katlıdır. Yakın dönemde yapılan evlerde ya da sonraki onarımlarda banyo ve mutfak ayrı birer mekan olarak düzenlenmiştir. Geleneksel evlerde banyo odanın bir köşesinde bulunan1-2 m² lik alanda yerden yaklaşık 15 cm yükseklikteki yerden oluşurdu. Bulaşık yıkama gibi işlemlerde burada yapılır, su gideri de küçük bir olukla bahçeye veya sokağa akıtılırdı. Yaz aylarında su güneşe bırakılarak ısıtılırken, kış ayında ise su ocakta ısıtılarak sıcak su ihtiyacı giderilirdi. Pişirme işlemi yaz aylarında bahçe veya terastaki ocaklar üzerinde, kış aylarında ise aralıklarda ya da yaşam mekanının içinde ki ocaklarda yapılırdı (Çizelge 4.15.).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hapisnas Köyü, bulunduğu konum ve sahip olduğu değerler açısından bölgede önemli bir yere sahiptir. Bir Süryani yerleşim yeri olan Hapisnas Köyü geçmişi yüzyıllar öncesine dayanan manastır, kilise, şapel, kaya mezarları ve geleneksel evleri ile günümüze ulaşmış bir yerleşim alanıdır. Günümüzde Süryani nüfusun çok azalmış olması, kilise ve manastırların zamanla terk edilmesine neden olmuştur.

Midyat ve çevresinde, Süryanilerin çoğunluğunun büyük şehirlere ya da yurt dışına göç etmesiyle Hıristiyan nüfus Müslüman nüfusa göre azınlık durumuna düşmüştür.

Betonarme yapılaşmanın az olduğu ve geleneksel mimarinin daha çok korunduğu, Hapisnas Köyü'nde çok az sayıda yapı (Mor Loozor Manastırı, Mor Şemun De'Zeyte Kilisesi ve 3 adet kaya mezarı) tescilli olup, tescile değer daha çok sayıda anıtsal yapı (Meryem Ana Kilisesi, kaya mezarları ve mağaralar) ve geleneksel ev (yaklaşık 30 adet) bulunmaktadır.

Bu çalışmada Hapisnas Köyü'nde tespit edilen nitelikli geleneksel evlerin rölöve çizimleri hazırlanmış, Köy genel ve yapı ölçeğinde fotoğraflarla belgelenmiştir. Bunun yanında hazırlanan sosyal anket soruları köy halkına yöneltilmiştir. Koruma sorunlarının tespitinden sonra Hapisnas Köyüne yönelik sosyal ve mimari açıdan koruma önerileri geliştirilmiştir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde Hapisnas Köyü'nün bağlı olduğu il (Mardin) ve ilçenin (Midyat) sosyal, kültürel, coğrafi, mimari özellikleri tanıtılmaktadır. İkinci bölümde Midyat'a bağlı köylerin demografik ve sosyal yapısı incelenmiştir. Üçüncü bölümde Hapisnas Köyü'nün tarihçesi, coğrafi konumu, sosyal, kültürel, mimari özellikleri, anıtsal yapıları, geleneksel evleri inceleme, araştırma ve belgelere dayalı şekilde ele alınmıştır. Dördüncü bölümde Hapisnas Köyü'nün geleneksel kent dokusunun sosyal yapı analizi köy halkına yöneltilen anket sorularıyla elde edilmeye çalışılarak, sonuçlar grafiklerle değerlendirilmiştir. Daha sonra, Köyün koruma sorunları mimari ve sosyal açıdan olmak üzere iki başlık altında ele alınarak tespitlerde bulunulmuştur. Beşinci bölümde ise çalışma alanı olan Hapisnas Köyü'ne yönelik tüm alan sonuçları elde edilmiş, sosyal ve mimari yapıda korumaya yönelik öneriler geliştirilmiştir.

5.1 Alan Çalışması İle İlgili Sonuçlar

5.1.1.Sosyal Yapı İle İlgili Sonuçlar

Geleneksel konutların biçimlenişini etkileyen en önemli öğelerden biri sosyal yapıdır. Toplumun yaşam kültürü, komşuluk ilişkisi, inancı, mahremiyet, aile yapısı, ekonomi, nüfus gibi etkenler, yapının parsele oturuşundan, kat sayısı, mekan sayısı ve dağılımına kadar yapısal düzeni belirleyici özelliklerdir. Günümüze ulaşan özgün geleneksel evler, bölgenin coğrafik koşulları, malzeme ve iklim etkisinin yanında Süryani toplumunun kültürel özellikleriyle biçimlenmişlerdir.

Köydeki mevcut sosyal yapı geçmişle aynı özellikleri taşımamaktadır. Eski bir Süryani yerleşim yeri olan köyün nüfusu, geçmişteki toplumun kuşaklar sonrası çocuklarından oluşmamaktadır. Bugünkü sosyal yapı, köyden göç eden Süryani toplumun yerine, çevre köy ve ilçelerden göç ederek yerleşmiş Kürt, Arap ve Mıhallemilerden oluşan Müslüman nüfustur. Geçmişteki Süryani köy halkının miras olarak bırakmak isteyeceği ev, ibadet yapısı ve arazileri onların kuşaklar sonrası çocukları değil, kültürel olarak çok daha farklı özelliğe sahip göç yoluyla yerleşen yeni bir toplum kullanmaktadır. Bu durum, yeni kültürel yapının özgün bir yerleşim alanı olan Hapisnas'ta sosyal yapı değişikliği ve beraberinde de mimari yapı değişikliğinin temelini oluşturmuştur.

Yaşanan göçler sosyal yapıyı nerdeyse tamamen değiştirmiştir. Hem sosyal, hem kültürel, hem ekonomik yapı değişmiş bu da konutlar üzerinde etki oluşturmuştur. Sosyal yapının değişmiş olması yaşam biçimi ve koruma konusundaki olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir.

Süryani göçleriyle geleneksel konutlar el değiştirmiştir. Geleneksel konut kültürüne uyum sağlayamayan yada daha farklı kullanım özelliğine sahip toplumun gelmesi koruma adına bazı olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Örneğin yapı ile kullanıcı arasındaki bağın zayıflığı yapıya verilen değeri ve dolayısıyla kullanımdaki özenliği de azalttığından koruma çabası ön planda olmamıştır. Bu da yapılardaki en büyük bozulma nedenlerinden birini oluşturmuştur. Özellikle komşu köylerden göçle gelenler geleneksel konutları tercih etmişlerdir. Ancak aile yapısı ve ihtiyaçlara göre yapılarda değişikliğe gitmişlerdir. Bu durum geleneksel konut yapısının bozulmasını hızlandırmıştır.

Ekonomik durum, evlerdeki bozulmaları doğrudan etkilemektedir. Süryanilerin sosyo ekonomik durumu Müslümanlara göre çok daha iyi olup, ekonomik düzeyin düşük olduğu ailelerin evlerinde bozulma oranının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni düzenli ve yeterli bakımın yapılmıyor olmasıdır.

5.1.2.Mimari Yapı İle İlgili Sonuçlar

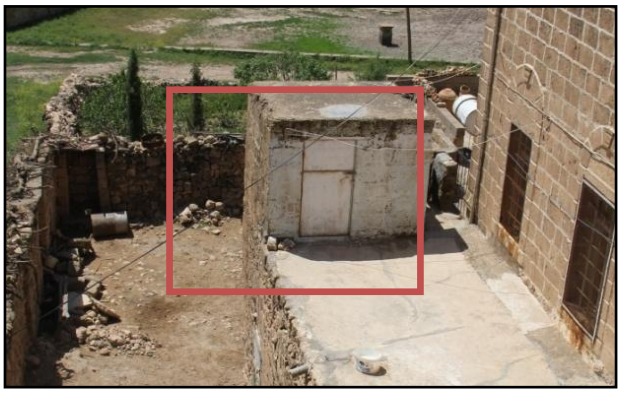
Sosyal yapıdaki değişimlere paralel mimari birimlerde de değişimler meydana gelmiştir. Geleneksel konutlarda kullanıcıların ihtiyaç, aile üye sayısı, sosyal ve ekonomik yapısına göre yeniden düzenlemeler yapıldığı görülmüştür.

Sosyal yapıdaki değişimler, çoğu evin plan düzeninde, mekan biçimlenişi ve sayısında değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişimlerin başında makinalı tarımdan kaynaklanan motorlu araç, teknik donanım ve aletlerin sayısı ile hanede yaşayan kişi sayısının artması yer almaktadır. Bazı evlerde avlu, dam ve teras gibi açık alanlara yeni birimler eklenmiş, eyvanlar ön kemerlerinden kapatılmış, açık/kapalı/yarı açık mekan kurgusu bozulmuştur.

Günümüzde çekirdek aile yapısı daha hakimdir. Bu durum daha önce kalabalık aileler tarafından kullanılan evlerin çekirdek aileler tarafından kullanılması sonucunda değişiklikler yaşanmasına neden olmuştur. Ya evlerin bir kısmı kullanılarak bir bölümü boş kalmakta, ya da bir ev birkaç farklı aile tarafından kullanılmaktadır. Bunun tam tersi de mevcuttur. Her iki durumda da evlerde mimari değişiklikler meydana gelmekte bu da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (eklentiler, bakımsızlık vs.) (Resim 5.1-4.).

Eklenen beton merdiven ve sahanlık

Terasa eklenen tuvalet

Ailelerde üye sayının artmasıyla yapılan ek bölümler

Resim 5.1-4. Yapılan niteliksiz eklentiler

Sosyal yapıdaki değişiklikler mekan kullanımında, evlerin iç donanımlarında mobilya ve dekorasyon araçlarında da değişime sebep olmuştur. Yapıların çok amaçlı kullanılan bölümleri özel mekan alanlarına çevrilmiştir (Resim 5.5-8.).

Resim 5.5-8. Mekan içlerinde yapılan yeni kullanım biçimleri

Resim 5.9-10. Mekan içlerinde yapılan yeni kullanım biçimleri

Bugünkü kullanıcılar mekan düzenlemelerini ihtiyaç ve konfor koşullarına uygun hale getirmeye çalışmışlardır. Örneğin yüklük içleri ve dolaplara, küçük ev aletleri gibi eşyaları yerleştirip kapak ya da perde yardımıyla kapatmışlar. Buna bağlı olarak bazı mimari elemanların işlevleri de değişmiştir. Geleneksel yapıların çoğunluğu konut niteliğini kaybetmemiştir. Bu durum koruma ve restorasyon çalışmalarında da kolaylık sağlayacak önemli bir faktördür.

Günümüzde özgün harç dışında çimento esaslı harçlar kullanılmaktadır. Yeni yapılan eklentilerin tamamında bu harç bulunmaktadır. Kireç esaslı harcın temini zor ve pahallı olduğundan daha ucuz olan beton, taşıyıcı ve ana harç malzemesi olarak kullanılmaktadır.

5.1.3.Sonuçların Genel Değerlendirmesi

Betonarme yapılaşmanın az olduğu ve geleneksel dokunun daha çok korunduğu Hapisnas Köyü'nün, konu edildiği bu çalışmada sosyal ve mimari alanda koruma sorunları tespit edilerek öneriler geliştirilmiştir.

5.2.Hapisnas Köyü İçin Geleceğe Yönelik Koruma Önerileri

Hapisnas Köyü anıtsal yapıları ve konutlarıyla; tarihi, estetik ve mimari açıdan önemli bir yerleşim yeridir. Özellikle farklı kültür ve inanışlarla biçimlenmiş geleneksel kent dokusunu koruyarak günümüze ulaşmıştır. Geçmişin kanıtı olan bu değerlerin geleceğe aktarılması ancak doğru ve etkili bir koruma ile mümkün olacaktır.

Geçmişe oranla ülkemizde tarihi çevre koruma kavramı gelişmiştir ve bu birçok tarihi kent merkezlerinde koruma çalışmalarının yapılmasına olanak sağlanmaktadır. Ancak bugüne kadar Hapisnas Köyü'nde geniş çaplı bir koruma çalışması ya da buna bağlı bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Uluslararası bir kuruluşun (CHwB) Mor Loozor Manastırı'na yaptığı katkılara benzer araştırmalar köy ölçeğinde genişletilerek korunması gereken yapılar projelendirilmelidir. Projelendirilen yapılar gerekli kurumlara bildirilerek kent ölçeğinde koruma çalışmalarına başlanmalıdır.

Koruma çalışmalarının sağlıklı yürütülmesi için yerel yönetim öncülüğünde, halkın katılımı sağlanmalıdır. Halk ve yönetim beraber olduğu sürece korumanın başarıya ulaşma şansı daha yüksek olacaktır.

Avrupa'da ve ülkemizde uygulanan başarılı koruma çalışmaları mevcuttur. Ülkemizde daha çok tek yapı ölçeğinde, Avrupa'da ise çevre ölçeğinde koruma çalışmaları yaygındır. Korunan yapı veya bölgeler incelendiğinde yapılardaki özgünlüğün değişmediği ve bunun yanında günün şartlarına uygun yeni düzenlemelerin yapıldığını görmek mümkündür.

Avrupa'dan verebileceğimiz örneklerin içinden en özel ve dikkat çekeni Bologna'dır. Bologna'nın taşıdığı özel nitelik büyük ölçüde tarihi dokunun yalnız fiziksel değil sosyal yapısıyla da korunmuş olmasından kaynaklanır. Belediye ve halk, koruma çalışmalarının yürütülmesinde tam bir işbirliği halinde çalışmıştır. Belediyenin sağladığı olanakla dar gelirli

eski doku sakinleri sosyal konut yardımından elde edilen bir fonla evlerini onarıp korumuşlardır (Hatami 2013).

Bologna'da koruma çalışmalarında halkla bütünleşmeyi sağlamak için, kullanıcıları bilgilendirme çabalarına büyük önem verilmiştir. Bu konuda belediye haber bülteni sürekli olarak yenileme çalışmalarıyla ilgili haberleri duyurmuştur (P.L.Cervellati ve ark, 1979).

Türkiye'de yapılan uygulamalar incelendiğinde sosyal yapı ile birlikte korunmayan bölgelerde korumanın gerçek anlamda gerçekleşmediği görülmüştür. Antalya Kaleiçi'nde geleneksel sahiplerinden arındırılarak yapılan koruma çalışmaları sonucu, alan sosyal açıdan önemli kayıplara uğramıştır. Soğukçeşme Sokağı'nda yapılan koruma çalışmalarında, yapılar sadece dış görünüş olarak korunmuş, tarihsel çevreyi bütünüyle koruma anlayışı gerçekleştirilmemiştir (Dalkılıç 2007).

Köyde tescile değer çok sayıda geleneksel yapı bulunmaktadır. Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun tescilleyebileceği çok sayıda nitelikli yapı bulunmaktadır.

Köyde yapılacak koruma çalışmalarında kullanıcıların da koruma içinde yer alması ve köyün sahip olduğu sosyal yapının ve mimari fonksiyonun devamlılığı sağlanmalıdır. Yapılacak koruma projesinde yapılar tek tek değil bütün olarak ele alınmalı; nitelikli yapıların ve anıtsal yapıların sosyal, fiziksel ve işlevsel sorunlarını çözecek öneriler geliştirerek alana özgü, bilinçli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

5.2.1. Sosyal Açıdan Öneriler

5.2.1.1.Toplumsal Yapı

Köy eski toplumsal yapısından oldukça uzak bir noktadadır. Özgün düzeyine ve saygınlığına kavuşturulması için eğitim en önemli araçtır.

Köyden göç eden özgün sosyal yapıyı oluşturan kesim; çalışmalar konusunda bilgilendirilmeli, maddi ve manevi destek olmaları konusunda ikna edilmelidir. Yurtdışında yaşayan Süryanilerin yılın belli dönemlerinde de olsa köye gelmeleri sağlanmalı, toplumsal kültürel süreklilik devam ettirilmelidir. Böylece geleneksel yaşam ve ananeler sürdürülerek gelecek kuşaklara aktarılmış olacaktır. Kıyafetler, yemekler, ibadet biçimleri ve diller yaşatılarak yeni nesillere taşınacaktır.

5.2.1.2.Eğitim

Korumanın gerçekleşmesindeki en önemli nokta eğitimdir. Hem alandaki halkı eğitmek hem de tarihi bir çevrede yaşadıkları bilincini aşılamak koruma için olumlu bir sonuç doğurur. Eğitim sürecine katılmayan ve gereklerini yerine getirmeyen ailelere uygun yerleşim alanları önerilmeli ve onların yerine koruma konusunda bilgili ve düzeyli aileler yerleştirilmelidir. Avrupa'da olduğu gibi semt kurulları kurulmalı ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yürütülmelidir. Eğitim yerel yönetimlerce sağlanmalıdır.

Alanda yaşayanlara korumanın sağlayacağı konfor ve itibar gibi katkılar anlatılmalı koruma fikri bu sayede aşılanmalıdır. Yapılacak çalışmalar sadece alanda yaşayan halka değil tüm kamuoyuna bilgi verilmelidir. Bu hem koruma kavramını oturtur hem de özendirici etki yapar.

5.2.1.3.Sağlık

Alanda sağlık konusunda sıkıntılar yaşandığını yapılan anketler sonucu belirlenmiştir. Sağlık hizmetleri yaygınlaştırılarak köy halkının bu hizmetlerden faydalanması sağlanmalıdır. Küçük rahatsızlıklarda bile ilçeye gitme zorunluluğu en aza indirilmeli gerektiği zaman acil müdahale hizmetleri sağlanmalıdır. Köylülerin kolaylıkla yararlanabileceği, donanımlı bir sağlık ocağı yapılmalıdır.

Çocuk sayısının eskiye oranla azaldığı fakat günümüz koşullarına göre hala fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenle aile planlaması konusundaki bilinç artırılmalı, yetişkinler bilgilendirilmelidir.

Evde doğum yapmama konusunda kadınlar uyarılmalı, sağlık personeli çerçevesinde hastanede doğum yapmalarını sağlayacak çalışmalar geliştirilmelidir.

5.2.1.4.Ekonomi

Köyün ekonomik yapısı tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Bu nedenle tarım arazileri verimli hale getirilmeli devletin verdiği destekler hakkında köy halkı bilinçlendirilmelidir. Köylerde yer alan üzüm bağlarında üretim çalışmaları artırılmalı, yapılan ürünler (şarap, pestil, pekmez, sucuk) tanıtılmalı böylelikle kalite artırılmalıdır. Elde edilen ürünlerin satışı için küçük bir işletme açılmalıdır.

Hayvancılığın geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalı, gerekirse ilgili bakanlıkla irtibata geçilmelidir.

5.2.1.5.Turizm

Köy, geniş bir kültür yelpazesine ve sahiptir. Bu yapı koruma çalışmalarıyla geliştirilmeli ve turistik açıdan uğrak bir mekan haline getirilmelidir. Sosyal ve kültürel yapılar inşa edilmelidir. Bu yapılar Hapisnas Kültür Evi veya yaptıkları ürünleri satabilecekleri küçük bir işletme olabilir. Böylelikle köy cazibe alanı halini almalıdır.

5.2.2. Mimari Açıdan Koruma Öneriler

Köyde yapılması planlanacak koruma projesi için en önemli nokta korunması gerekli yapıların çevreyle beraber ele alınması ve tümüyle incelenmesidir. Alanda yapılacak kentsel koruma planı bir bütün olarak ele alınmalı çevre ölçeğinden tek yapı ölçeğine inen bir planlama düzeni düşünülmelidir. Büyük ölçeklerle, detay çizimlerle bir koruma serüveni oluşturulmalıdır.

Yapılan çalışmalardan sonra yapılardaki bakım ve onarımlar tespit edilmeli ve bu çalişmalar sonucunda problemler belirlenmeli, bu problemlere uygun acil çözümler saptanmalıdır.

5.2.2.1. Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri

Köyde çevre ölçeğinde yapılacak koruma çalışmaları, analiz paftaları doğrultusunda oluşturulmalıdır. Nitelikli-niteliksiz yapılaşmalar ayırt edilmeli, niteliksiz yapıların bulunduğu yerlerde gerek görülürse kazı çalışmaları yapılmalıdır.

Yol ve sokaklarda kullanılacak zemin ve duvar malzemeleri geleneksel dokuya uygun olmalıdır. Aynı zamanda köyde eksikliği çok hissedilen park ve park mobilyaları da çevre dokusuna uygun malzeme ve boyutta seçilmelidir.

Köyde en çok istenen sosyal alanlardan bir diğeri ise çocuk oyun alanlarıdır. Mevcut boş alanlar çocuklar için oyun alanı olarak düzenlenmelidir. Sosyal alan park alanları ile işlek hale getirilmelidir.

Sokak aydınlatmaları alanın dokusuna zarar vermeyecek şekilde tasarlanmalıdır.

Köydeki kiliseler Süryaniler için büyük önem taşımaktadır. Bu nitelikteki yapılar ön plana çıkarılmalı, koruma ve bakım-onarım çalışmaları hızlandırılmalıdır.

Geleneksel yapılara eklenen birimler yıktırılmalı, dokuya fazla zarar vermeyen yapıların ise cepheleri geleneksel dokuya uygun hale getirilmelidir.

Yetersiz olan alt yapı çalışmaları için projeler üretilmeli, geleneksel kent yapısını zedelemeyecek şekilde çalışmalar yapılmalıdır.

5.2.2.2.Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri

Ülkemizde yapılan koruma çalışmalarının büyük çoğunluğu tek yapı ölçeğindedir. Fakat bazı durumlarda bu korumada bile sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunların temel nedenleri işinde yetenekli teknik eleman yetersizliği ve halkın koruma konusundaki bilinçsizliğidir.

Koruma çalışmalarında yaşanan diğer bir sorun ise yapılacak müdahalelerin genel olarak adlandırılamaması, her bir yapıya özgü müdahalelerin ortaya çıkmasıdır. Bu da uygulamada ve değerlendirmelerde karışıklığa yol açmaktadır. Bu nedenle yapılacak müdahaleler genel olarak başlıklandırılmalıdır. Bu yüzden temel ilkeler ve müdahale biçimlerine daha uygun olduğu kabul edilen tanımlar yapılmıştır. Bunlar; bakım, onarım, yeniden yapım gibi başlıklardır.

Köyde restorasyon çalışması yapılan tek yapı kilisedir. Kilisenin yapısal durumu iyi olup, düzenli bakım ve onarımı yapılmalıdır. Yapısal durumu kötü olan evler için her birine özel restorasyon projeleri hazırlanmalı yapıya uygun müdahaleler belirlenmelidir.

Yapıların sorunları, bozulma nedenleri ve türleri ayrıntılı bir şekilde belirlenmeli ve belgelenmeli; daha sonra bu sorunlara uygun koruma kararları alınmalıdır. Projenin doğru bir şekilde uygulanmasında ve doğru kararların alınmasında büyük rol oynayan teknik eleman ekibi doğru seçilmeli, iyi eğitilmelidir.

Evlerdeki mekanlar günümüz koşullarına göre yeniden gözden geçirilmelidir. Burada yaşayan kişilerin yaşam biçimi, gereksinimi ve istekleri göz önüne alınarak konutların özgün dokusu korunarak yeni tasarımlar yapılmalıdır.

6.KAYNAKLAR

Acar, A. 2011. Midyat Köy Adları Üzerine Bazı Düşünceler. Uluslararası Midyat Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, Mardin, S,447-464.

Aksoy, R.2009. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Diyarbakır, Mardin, Urfa, Batman Geleneksel Köy Evleri. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri . Enstitüsü.İstanbul.

Akyol, H. 2011. 14. ve 15. Yüzyıllarda Tur Abdin Bölgesinde Hakimiyet Mücadeleleri. Uluslararası Midyat Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, Mardin. . S,105-116.

Anonim 2016. http://tr.wikipedia.org/wiki/Midyat. Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. http://morgabriel.org/turabdin.html. Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. http://www.midyatbulteni.com/midyat-hakkinda/midyat-cografyasi/. Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. http://www.midyatbulteni.com/midyat-hakkinda/midyat-da-sosyal-yapi/ . Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/9Bolge/Harita.aspx. Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. www.mardinlife.com/midyat-mercimekli-koyu-ve-muhtari-bilgi-182,2014 Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2016. http://v3.arkitera.com/h45522-abbaralar-zamana-direniyor.html . Erişim Tarihi:14.05.2016

Anonim 2017. http://gertrudebell.ncl.ac.uk/images/S_006.jpg, 1911 . Erişim Tarihi:18.01.2017

Anonim 2017. http://chwb.org/ , 2017 . Erişim Tarihi:18.01.2017

Asatekin,N,G. 1984. Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Çalışmaları Hakkında. Mimarlık Dergisi. 84(3-4): 26-30.

Aydın, S. Emiroğlu, K. Özel, O. Ünsal, S. 2000. Mardin Aşiret-Cemaat-Devlet. İstanbul.

Bölükbaşı, Esin. 2011. Kırsal Ölçekte Geleneksel Konutların İncelenmesi ve Çevre Koruma Önerileri İçin Bir Yöntem Araştırması-Bağlıca Köyü-Nallıhan. Yüksek . Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Dalkılıç, N. 2007. Midyat, Kentsel Zenginliğin Korunması. Çekül Yayınları. Ankara.

Dalkılıç, N. 2004. Midyat İlçesindeki Kültürel Zenginliğin Oluşturduğu Geleneksel Mekansal Dizgenin Korunması İçin Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi Gazi . Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Demir, M, Z. 2013. Habsus. Gdk Yayın No: 198. İstanbul.

Demir, M. 2011. Asur Kaynakları Işığında Tur Abdin(Kasieri). Uluslararası Midyat . Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, Mardin. S,43-66.

Demircan, A. 2011. Muhallemilerin Etnik Kökeni Etrafındaki Tartışmalar. Uluslararası Midyat . Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, Mardin. S,465-484.

DİE. 2000. Mardin Sayısı. Ankara.

Everi,N. 2013. Mardin, Güneş Ülkesi. E Yayınları. Sayfa: 200. İstanbul.

Halifeoğlu,F.M. 2016. Kişisel Arşivi. Diyarbakır

Halifeoğlu, F.M. 2005. Geleneksel Konut-Aile İlişkisinin Sürdüğü Yerleşmeler İçin Bir Koruma Model Önerisi: Mardin-Savur Örneği. Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Fen . Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Hasol, D. 2010. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. Yem Yayın.11.Baskı. İstanbul

Hatami, M.2013. Tarihi Kent Merkezlerinin Koruma Sorunları,Urmiye Tarihi Kent Merkezi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri . Enstitüsü. İstanbul.

Karakaş, B. 2011, Süryani kırsal mimarisi üzerine bir araştırma: Midyat-haberli(basibırn) köyü örneği, yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Keser, E. 2002. Tur Abdin Süryani Ortodoks Dini Mimarisi. İstanbul.

Kingsley ,K. 1987. Çeviri: Çift, S. 2003. Manastır Mimarisi Üzerine. Uludağ Üniversitesi, . . İlahiyat Fakültesi. 12(2): 349-360.

Kuban.D,Çağdaş Koruma, 1984. Tasarım ve Planlama İlişkilerine Kuramsal Bir Yaklaşım, Mimarlık Dergisi. 84(3-4): 3-5.

Oğuz.G.P, Aksulu.I, . 2007. Adana Tepebağ'daki Tarihi yerleşim Dokusunun İncelenmesi, Koruma Sorunları Ve Öneriler, Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der. 22(2): 207-216.

Öz , Y. 2007, Mardin Yezidileri, İnanç, Sosyal Hayat ve Coğrafi Dağılımı, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk,A. Çatal, A.C. 2011. 19.Yüzyılın İkinci Yarısında Midyat Kazasında Asayiş Bozukluğu. Uluslararası Midyat Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, . Mardin. S,117-126.

Öztürk, A. 2011. Batı-Dışı Çok-Kültürlülük Modeli Örneği Olarak Midyat Örneği. Uluslararası . Midyat Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, 7-9 Ekim, Mardin.S,749-748.

Pehlivanoğlu, M. 2012. Mustafa Pehlivanoğlu Tasarım ve Uygulama LTD.ŞTİ, İstanbul.

Sami, K. 2009. Kırsal Yerleşim, Midyat Yezidi Köylerinde Kırsal Mimarlık: Renkleri Solan . Bir Halkın Kültürel Mirası ve Değişen Toplumsal Feraset. Mimarlık Dergisi. 349.

Soydan, E. Şarman, N. 2013. Mardin ve Şırnak İllerindeki Süryanilere Ait Dini Yapıları . Kültür(ve İnanç) Turizmi Potansiyeli.

Saygın Y., N.Kiper,N.Güçer, E. 2004. Bir Stüdyo Çalışması,İYTE:Alaçatı Tarihi YerleşimAlanı Koruma Projesi, Planlama Dergisi. 2004(4): 34-47.

Tan,A. 2011. Turabidin den Berriye ye. Nübihar Yayınları, Yayın No:75. Diyarbakır.

Taşğın, A. Tanrıverdi,E. Seyfeli, C. 2005. Süryaniler ve Süryanilik 4. Orient Yayınları, Yayın . No: 11, Sayfa,89. Ankara.

Ulutürk, M. 2011. Farklı Din ve Kültürlerin Bir Arada Yaşama Deneyimi Olarak Midyat-Hapsinas(Mercimekli) Köyü. Uluslararası Midyat Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, . 7-9 Ekim, Mardin. S,771-788.

Yaşar,Ş. 2010. Mukaddime,Sayı 2, Mardin.

EKLER

Ek 1 : Midyat Hapisnas Köyü Sosyal Yapı Araştırma Anket Soruları

1. Yaşınız..... Meslek .....

2. Evli/Bekar..... Eşiniz akrabamı?..... Evli ise çocuk sayısı(kız-erkek).....

3. Evdeki bireylerin eğitim durumu.....

4. Evde yaşayan aile/birey sayısı..... Evin reisi kim.....

5. Geçim kaynağı..... Sosyal güvenceniz varmı?.....

6. Etnik Kökeniniz
   - Arap.....□
   - Kürt.....□
   - Mahallami..□
   - Süryani.....□
   - Diğeri.....

7. Yaşadığınız ev kime ait?..... Evin yapım yılı veya kaç yıllık?.....
   Kimin tarafından yapıldı?.....Ustası kim?.....

8. Size ait başka bir ev varmı?.....Varsa nerede?

9. Size ait herhangi bir gayrimenkul varmı?.....Varsa ne?..... Nerede?
   - □ Tarla.....
   - □Ev.....
   - □Arsa.....
   - □Bahçe.....
   - □Çiftlik.....
   - □Diğer.....

9. Konfor
   - Oda sayısı.....
   - Mutfak.....
   - Banyo.....
   - Tuvalet.....

   Tesisat
   - Su.....
   - Elektrik.....
   - Klima.....
   - Soba.....

10. Başlıca geçim kaynağınız nedir?
    - Tarım.....Ektiğiniz tahıllar nelerdir?.....
    - Hayvancılık..... Hangilerini besliyorsunuz?.....
    - Bağcılık.....Şarap.....Pekmez.....Diğerleri.....

11. Evde üretilen başka yiyecek türü varmı?
    - Evet.....Varsa, neler üretiliyor?
    - Hayır.....Yoksa, ne üretmek istediniz?

12. Yurtdışında akrabanız varmı?
    - Evet.....Yakınlık derecesi.....Kaç Kişi....Hangi ülkede.....Maddi destek veriyorlar mı?.....
    - Hayır.....

Ek 2 : Midyat Hapisnas Köyü Sosyal Yapı Araştırma Anket Soruları

13. Bildiğiniz kadarı ile hapisnasın yerlisi misiniz?
    Evet.....
    Hayır.....
        Nereden ve ne zaman geldiniz?...../.....
        Gelme sebeniniz neydi?
            Geçim için.....
            Aile aralarında olan geçimsizlikten dolayı.....
            Toprak anlaşmazlığından dolayı.....
            Görüş ayrılıklarından dolayı.....

	Evet/Hayır
14. Köye eski isminin verilmesini istermisiniz?	...../.....
15. Köy tüzel kişiliğine ait olan tapularının sahiplerine geri verilmesini istermisiniz?	...../.....
16. Köyünüzün kendisine has bir geleneği varmı?	...../.....
Varsa nedir?.....	
17. Köyde yaşayanlar arasında görüş ayrılıklarından dolayı anlaşmazlık oluyor mu?	...../.....
Oluyorsa sebebi nedir?.....	
18. Köyde eksik gördüğünüz veya yapılmasını istediğiniz bişey var mı?	...../.....

    Varsa ne isterdiniz?
        Çocuk oyun alanı.....
        Sokakların döşenmesi ve kanalizasyonun yapılması.....
        Midyata ulaşımın daha da sağlıklaştırılması.....
        Okul ve sağlık ocağının iyileştirilmesi.....
        Yurtdışında kalanlara dönüş için destek verilmesi.....
        Diğer.....

19. Köyde yaşanan göçün sebebi nedir? .....
    Daha çok nerelere yapıldı?.....

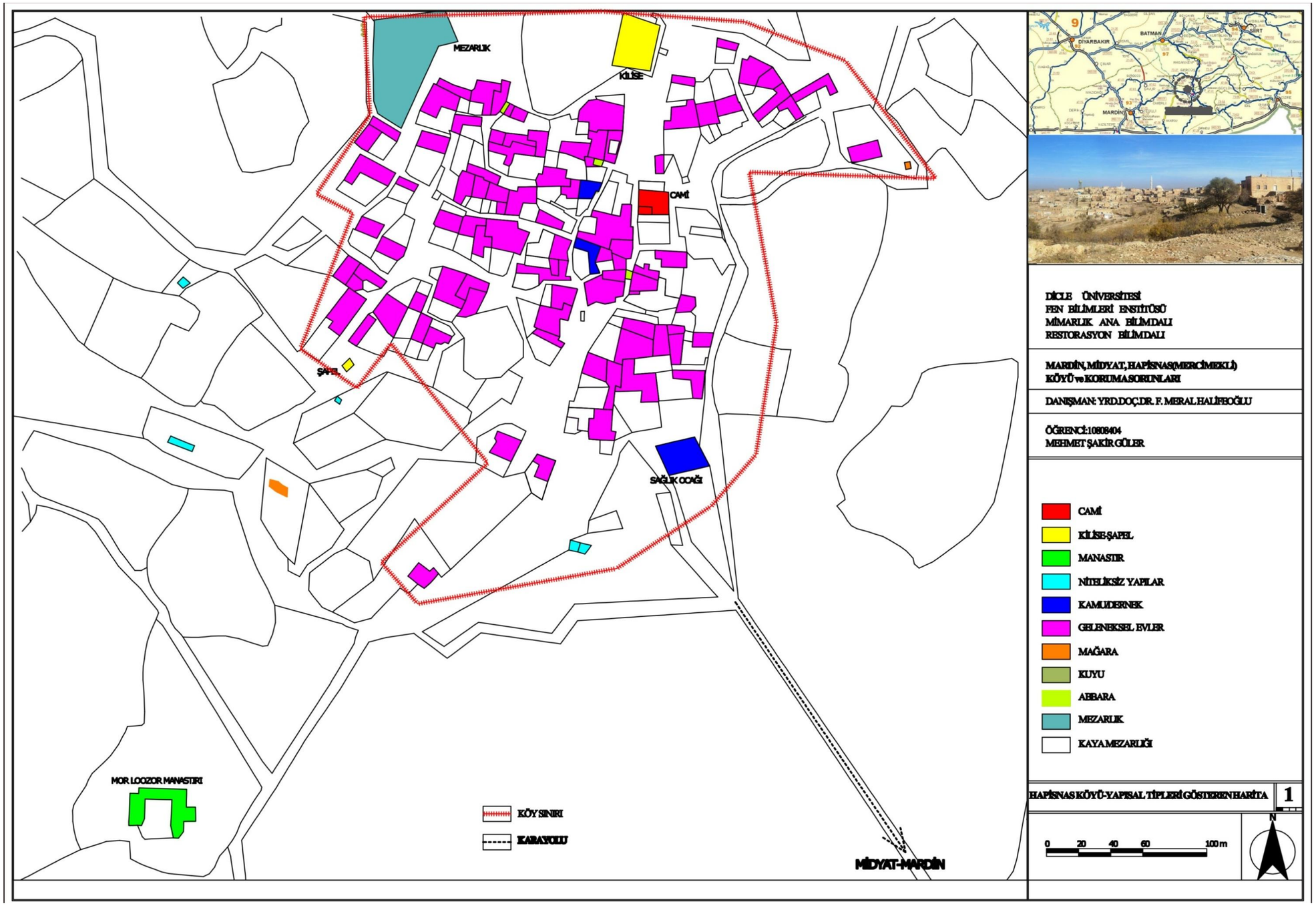
20. Komşu köyler ile aranızda nasıl bir bağlantı var?
    .....

21. Mor loozor manastırını köye nasıl kazandırılmasını istersiniz?
    - □ Manastır olarak görevini devam ettirmesini
    - □ Teşhir edilecek bir biçimde onarılıp korunmasını
    - □ Olduğu biçimde korumasını
    - □ Bu şekilde kalmasını

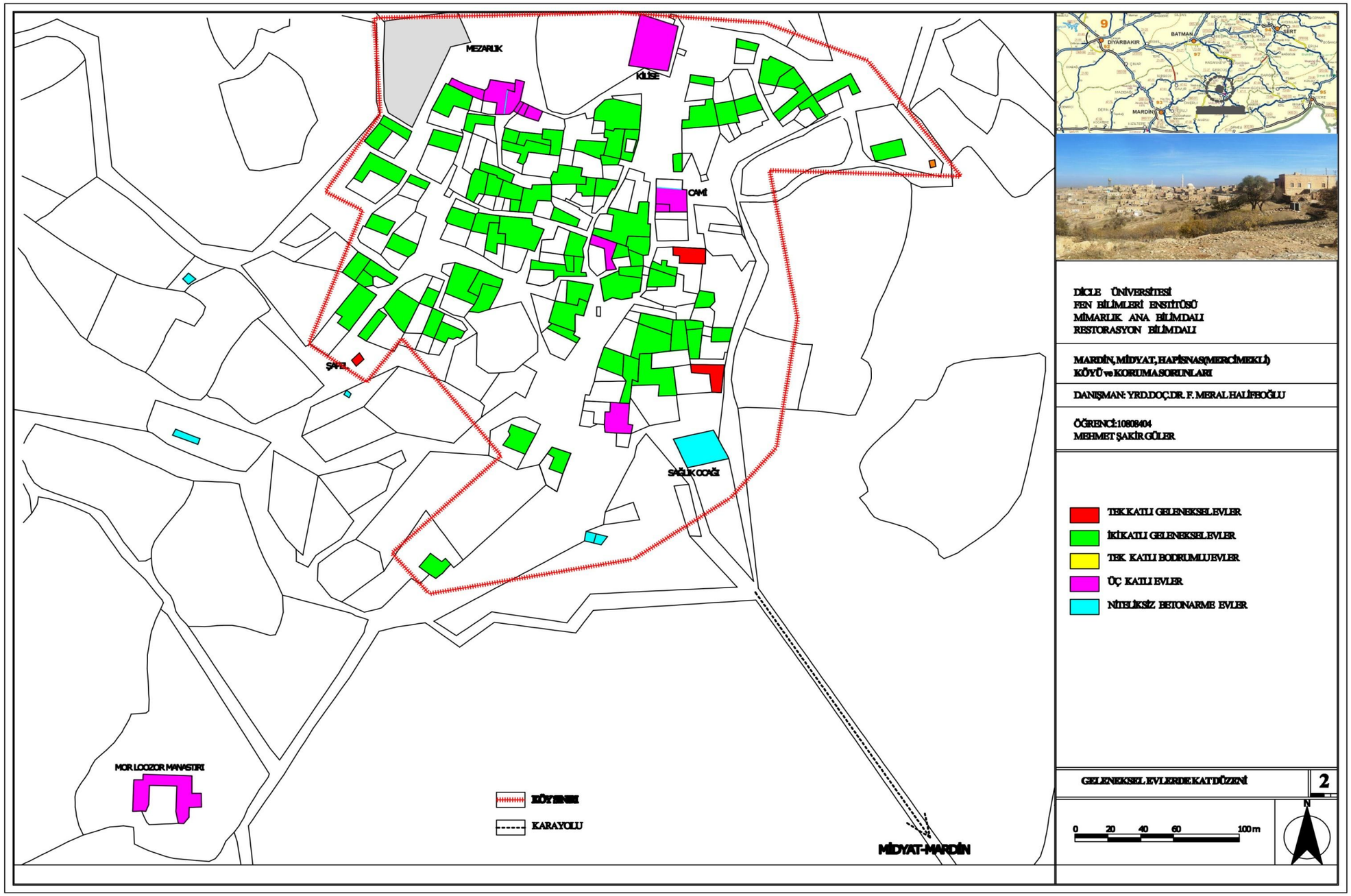
22. Son zamanlarda köyde sizi rahatsız eden bir durum oldu mu?
    .....

23. Midyata ne sıklıkta, nasıl ve niye gidersiniz?
    .....
    .....
    .....

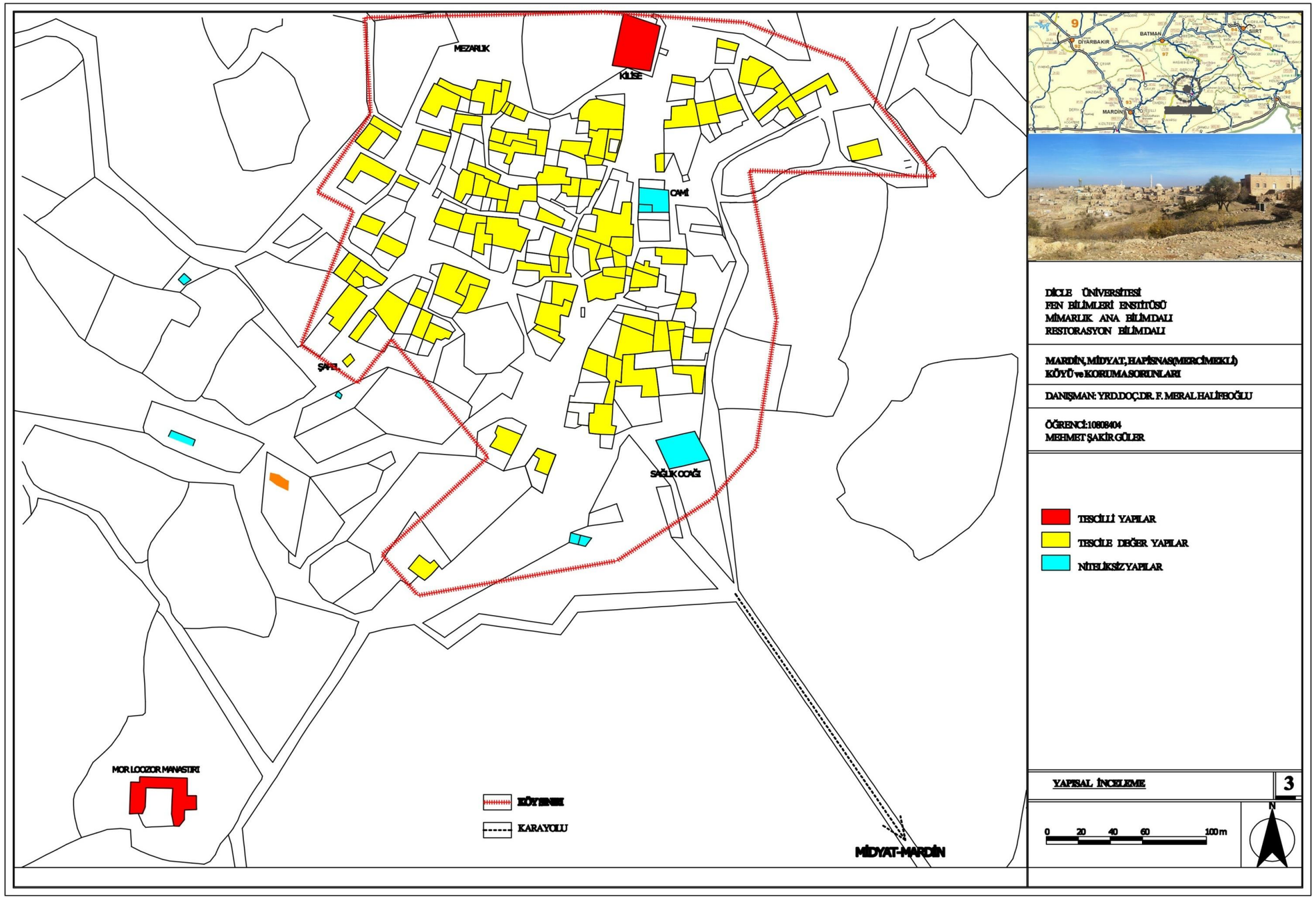
Ek 3 : Hapisnas Köyü - Yapısal Tipleri Gösteren Harita

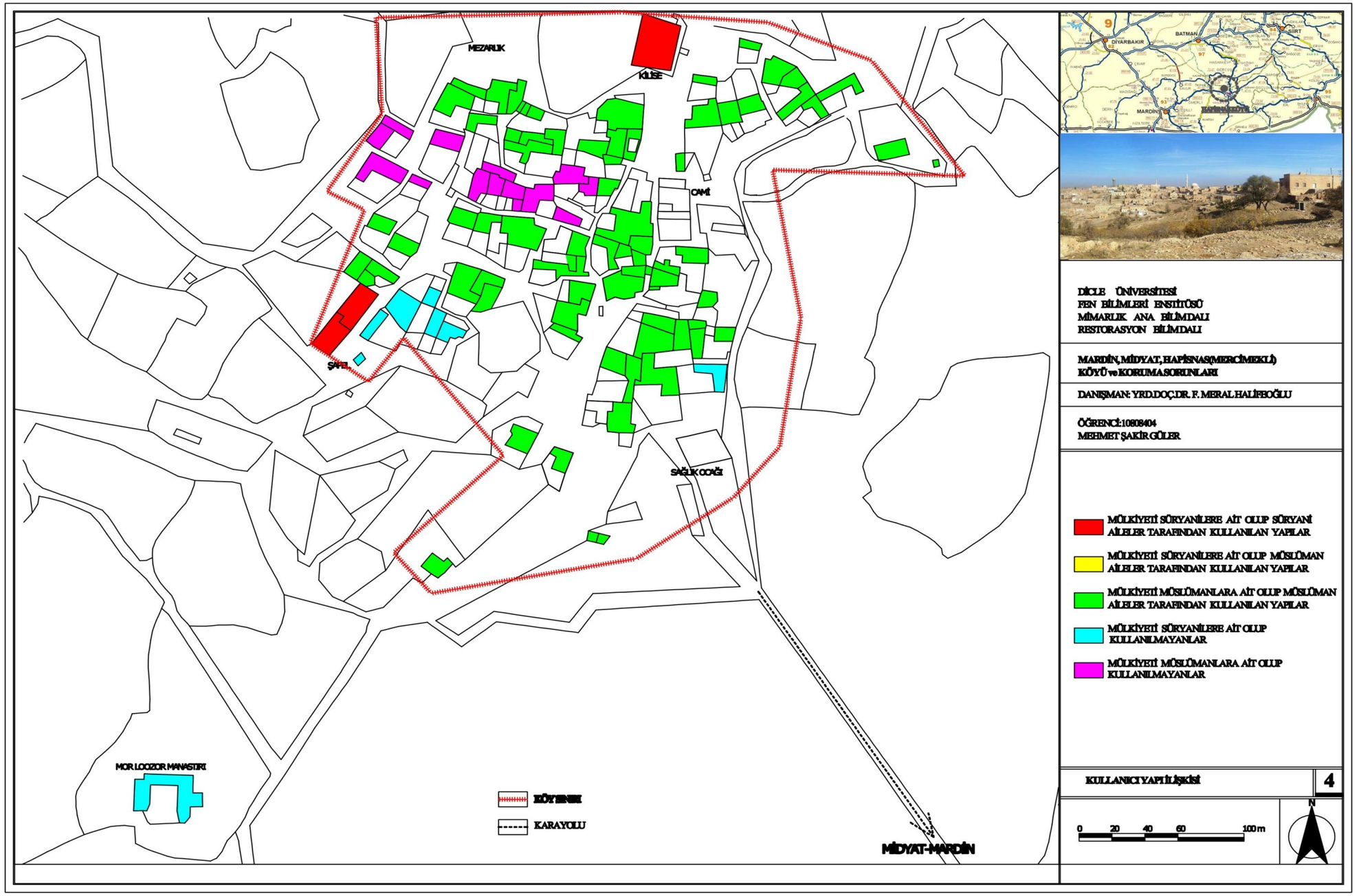
Ek 4 : Hapisnas Köyü - Geleneksel Evlerde Kat Düzeni

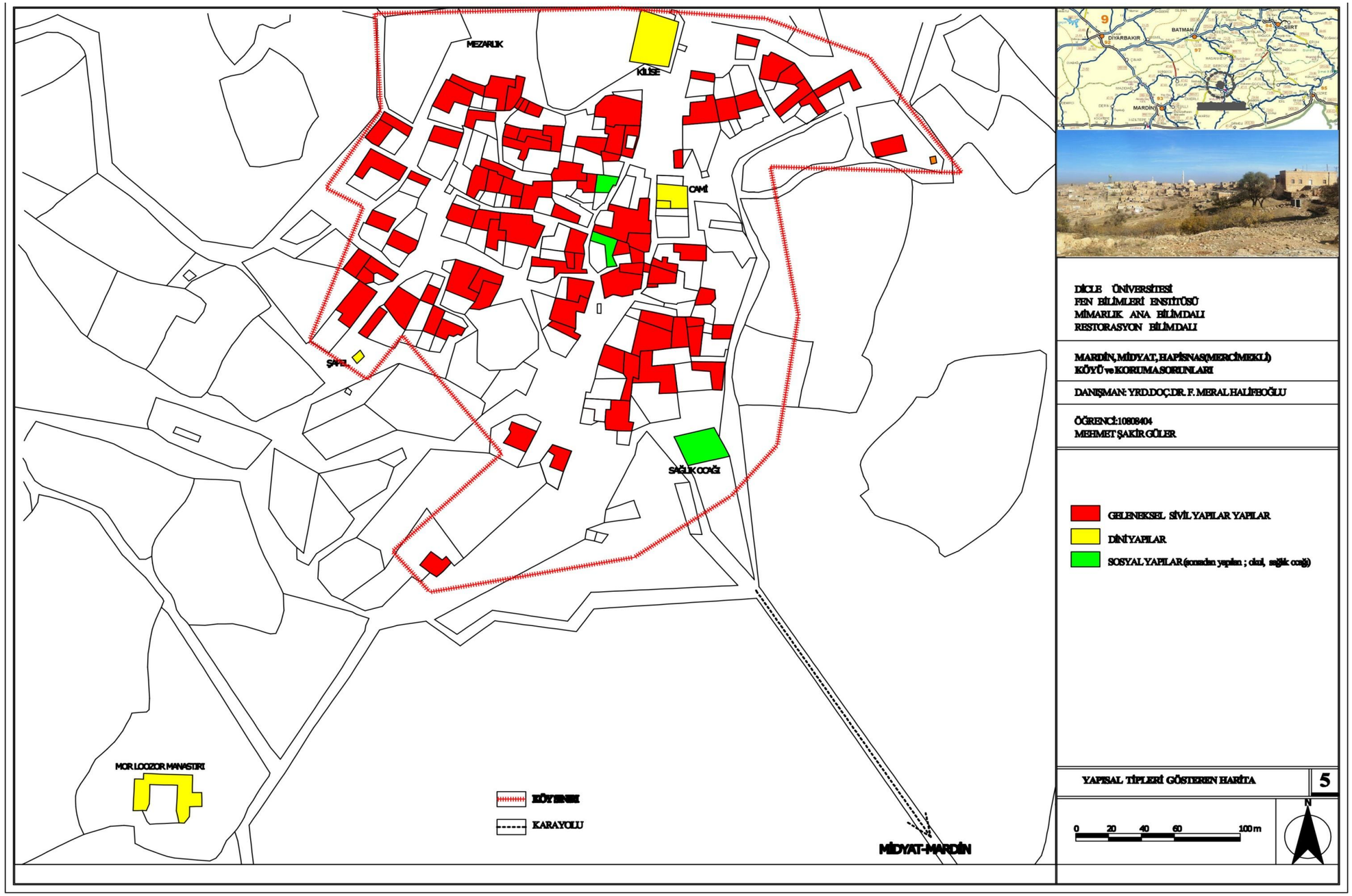
Ek 5 : Hapisnas Köyü - Yapısal İnceleme

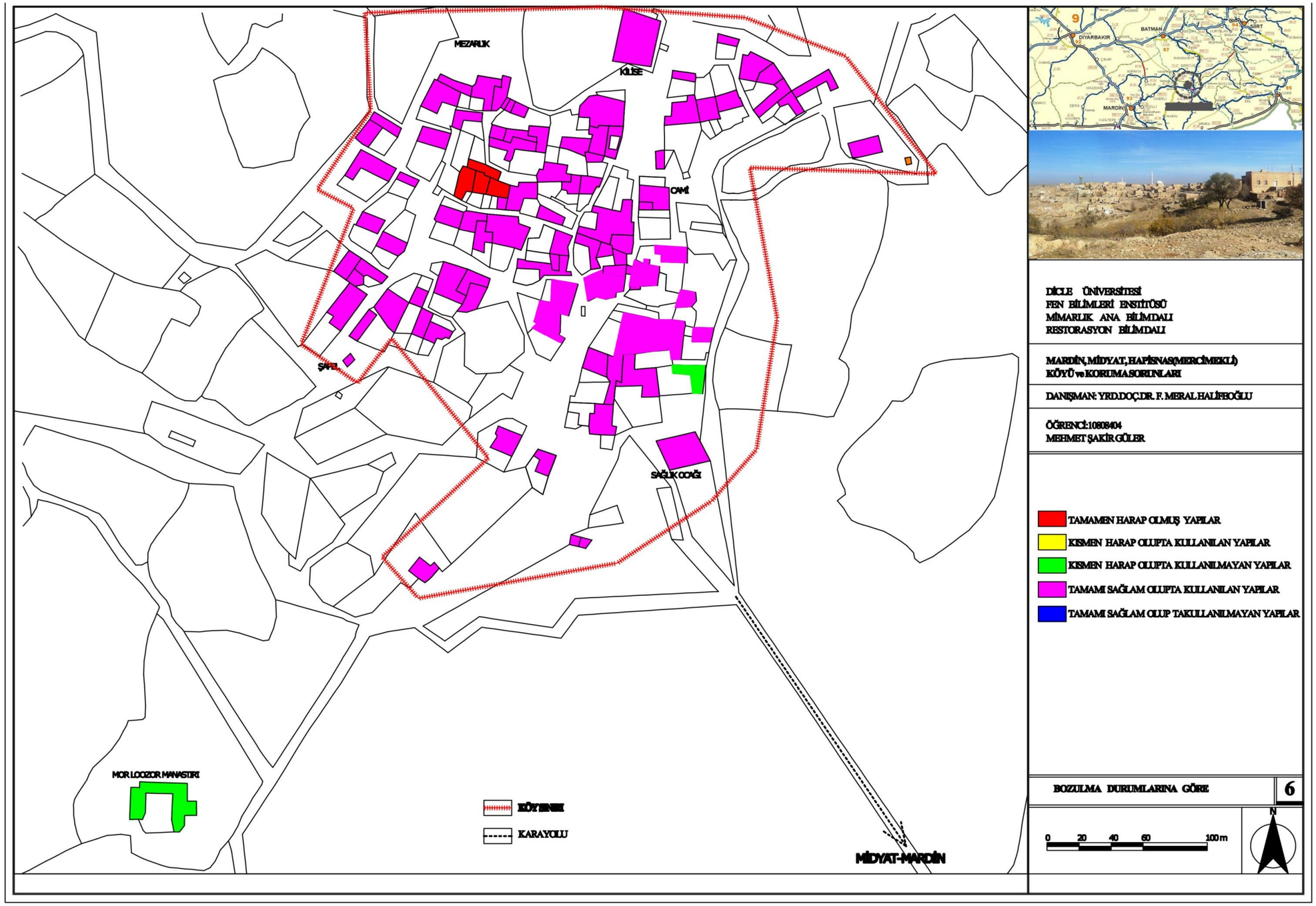
Ek 6 : Hapisnas Köyü - Yapı - Kullanıcı İlişkisi

Ek 7 : Hapisnas Köyü - Yapısal Tipleri Gösteren Harita

Ek 8 : Hapisnas Köyü - Yapıların Bozulma Durumunu Gösteren Harita

Ek 9 : DKVKBK'dan Alınan Tescil Fişi – Mor Şemun D'Zeyte Kilisesi

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVARTERİ	D.K.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO :
İLİ : MARDİN	İLÇESİ : MİDYAT	MAHALLE VE KÖY : MERCİMEKLİ (HAPSİNAS)		KORUMA DERECESİ ANITSAL 1 2 3
SOKAK VE KAPI NO :		KADASTRO : PAFTA ADA PARSEL		ÇEVRESEL 1 2 3
ADI : MOR ŞEMUN KİLİSESİ	YAPTIRAN :	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI	
	YAPIM TARİHİ :	KİTABE :	VAKFİYE	

GENEL TANIM : Tek nefli ve tonoz örtülü bir kilise ve manastır mekanlarından oluşmaktadır.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	SÜSLEME ELEMANLARI	RUTUBET
A İYİ	A	A	A	A	A	A YOK
B ORTA	B	B	B	B	B	B İZİ VAR
C FENA	C	C	C	C	C	C ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI :

FOTOĞRAF : 2012

GÖZLEMLER : Yakın zamanlarda kadar onarım görmüş olan kilise yöresel ortaçağ mimarisini yansıtan örneklerden biridir.

BUGÜNKÜ SAHİBİ	BAKIMINDAN SORUMLU OLAN	TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON

YAPILAN ONARIMLAR : Halen kullanılan kilise yakın zamanlarda kadar onarılmıştır.

ORİJİNAL KULLANIMI : KİLİSE

AYRINTILI TANIM : "Mor Şim'un" (ܡܪ ܫܡ݂ܥܘܢ) kilisesi olarakda bilinmektedir. Girişi güneyden tek nefli ve basit tonozlu bir yapıdır. Tonozlar haçla diğer kısımlar yöresel taş malzemeden inşaa edilmiştir. Duvarlarda basit kemerli nişler görülmektedir. Aşırı kemerlerden üçünde geometrik ve bitkisel süslemeler görülmektedir. Ayrıca kareli inşa sebkındeki melek ve kuş figürleri yerdeğiştirdir. Apsisin güneyinde dört sütunce üzerine kubbeli bir vaftiz küçüsü yerleştirilmiştir.
Narteksi üç sıralı kemer açıklıklı ve tonoz örtülüdür. Narteksin doğusu yarım kubbe ile biten bir apsis şeklindedir. Narteksten yine basit tonozlu bir yan şahnişe geçilmektedir.

BUGÜNKÜ KULLANIMI : KİLİSE

ÖNERİLEN KULLANIMI :

HAZIRLAYANLAR / /199 A.İ.H.M. Müz. Asst. Bimur Gabuk Arş. San Tar Bö. Naki Başar. Arş. San Tar. Sedkin Tan Mimar BÖ

KONTROL EDEN 13/8/2001 Nuri Bamar Bö. Müd. V.

YAYIN DİZİNİ

EKLER	
RAPOR	X
FOTOGRAF	6
RÖLÖVE PROJESİ	
RESTORASYON PROJESİ	
HARİTA	
KROKİ	
KİTABE	
VAKFİYE	
DİĞER	

KURUL ONAYI / /199 / /199 / /199

REVİZYON / /199 / /199

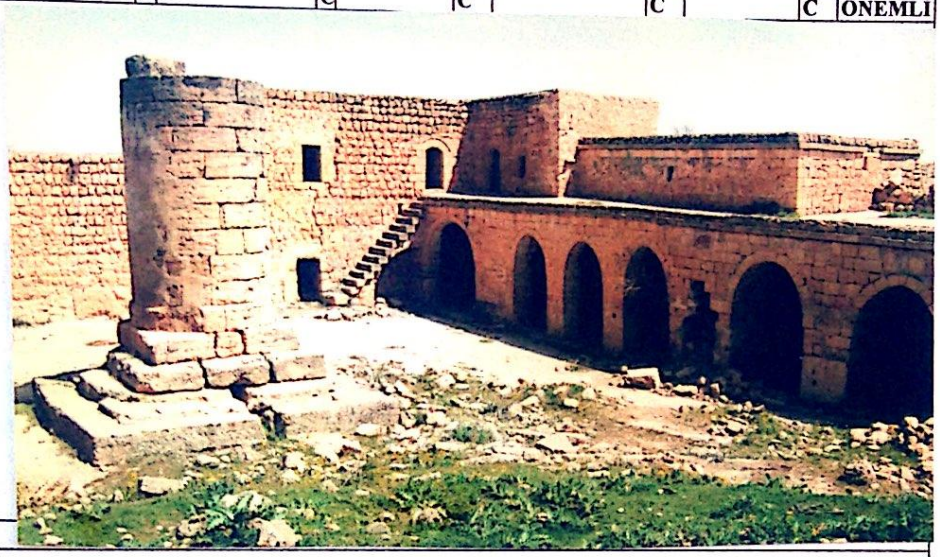
Ek 10 : DKVKBK'dan Alınan Tescil Fişi – Mor Loozor Manastırı

AVRUPA KONSEYİ	DOGAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.K		A N I T	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO :
İ : MARDİN	İLÇESİ : MİDYAT	MAHALLE–KÖY-MEVKİ:Mercimekli (Haspinas) Köyü		KORUMA DERECESİ: ANITSAL 1 2 3 / ÇEVRESEL 1 2 3
RESİ:		PAFTA-ADA-PARSEL: 108 ada, 63 parsel		
I : MOR LOOZOR MANASTIRI	YAPTIRAN :	YAPAN :		MİMARİ ÇAĞI :
	YAPIM TARİHİ :	KİTABE :		VAKFİYE :

ENEL TANIM: Taşınmaz doğu,batı ve küzey olmak üzere üç kanattan oluşmaktadır. Doğu kanadı kuzey-güney doğrultusunda olup tek li tonozlu kilise yapısıdır.kuzey ve batı kanadı taş ve harç malzemeden inşa edilmiş tonozlu yapılardan oluşmuştur.

ORUMA URUMU	A	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK
	B		B		B		B		B		B	İZİ VAR
	C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ

ZİYET PLANI

UGÜNKÜ SAHİBİ :

APILAN ONARIMLAR :

AYRINTILI TANITIM: Söz konusu taşınmaz avlu etrafında doğu, batı ve kuzey önünde bulunan 3 kanattan oluşmaktadır. Yöresel taş malzemeden inşa edilen yapının ana risi kuzey kanattan batıya bakan kemerli bir kapı ile sağlanmaktadır. Bu kapıdan tonozlu niş bir mekana girilmekte olup bu mekanın güney duvarında avluya açılan bir kapı ulunmaktadır. Yapının doğu kanadı Kuzey- Güney doğrultusunda enlemesine tek nefli ve onozlu bir yapıdır ve kilise olarak kullanılan bölümdür. Apsisi niş şeklinde ve yarım tonoz rtülüdür. İç mekanda kaçak kazı çukurları bulunmaktadır. Tescil sonrası tahribata uğradığı espit edilmiştir. Önünde 6 açıklıklı revak mevcuttur. Revak çapraz tonoz ile örtülüdür. Yapının loğu ve kuzey kanadı 2 katlıdır. İkinci kata doğu ve kuzey kanadın birleştiği yerden 12 asamaklı taş bir merdivenle çıkılmaktadır. 2. katta rahip odaları ve toplantı salonu ulunmaktadır. Yapının batı kanadı taş ve harç malzemeden tonozlu bir mekandır. Ön kısmında kemer açıklığı bulunmakta olup muhtemelen sonradan kapatıldığı gözlenmiştir. Avlunun rtasında doğal kayaya oyulmuş 2 basamaklı yarısı yıkılmış durumda olan bir inziva kulesi ulunmaktadır.

TEKNİK BİLGİLER	Su	Elektrik	Isıtma	Kanalizasyon zasyon
ORİJİNAL KULLANIMI: Manastır				
BUGÜNKÜ KULLANIMI: Manastır (Boş)				
ÖNERİLEN KULLANIMI:				

HAZIRLAYANLAR 21 / 04 / 2009

Ahmet DEMİR
Müze Araştırmacısı

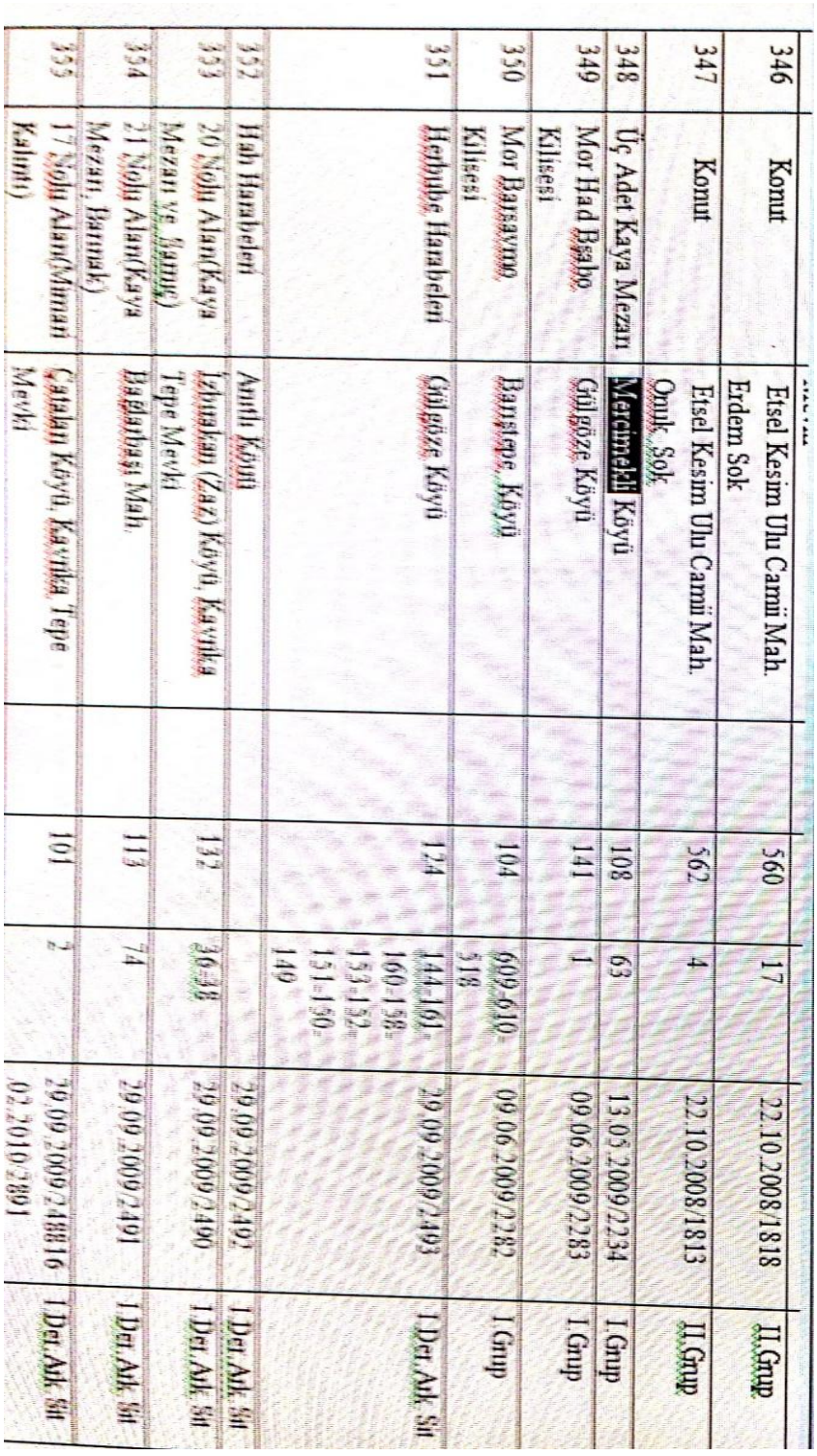
Zeynep K.SAYLIK
Arkeolog

Mehriban KARAASLAN
MÜDÜR

YAYIN DİZİNİ :
1-
2-
3-
4-

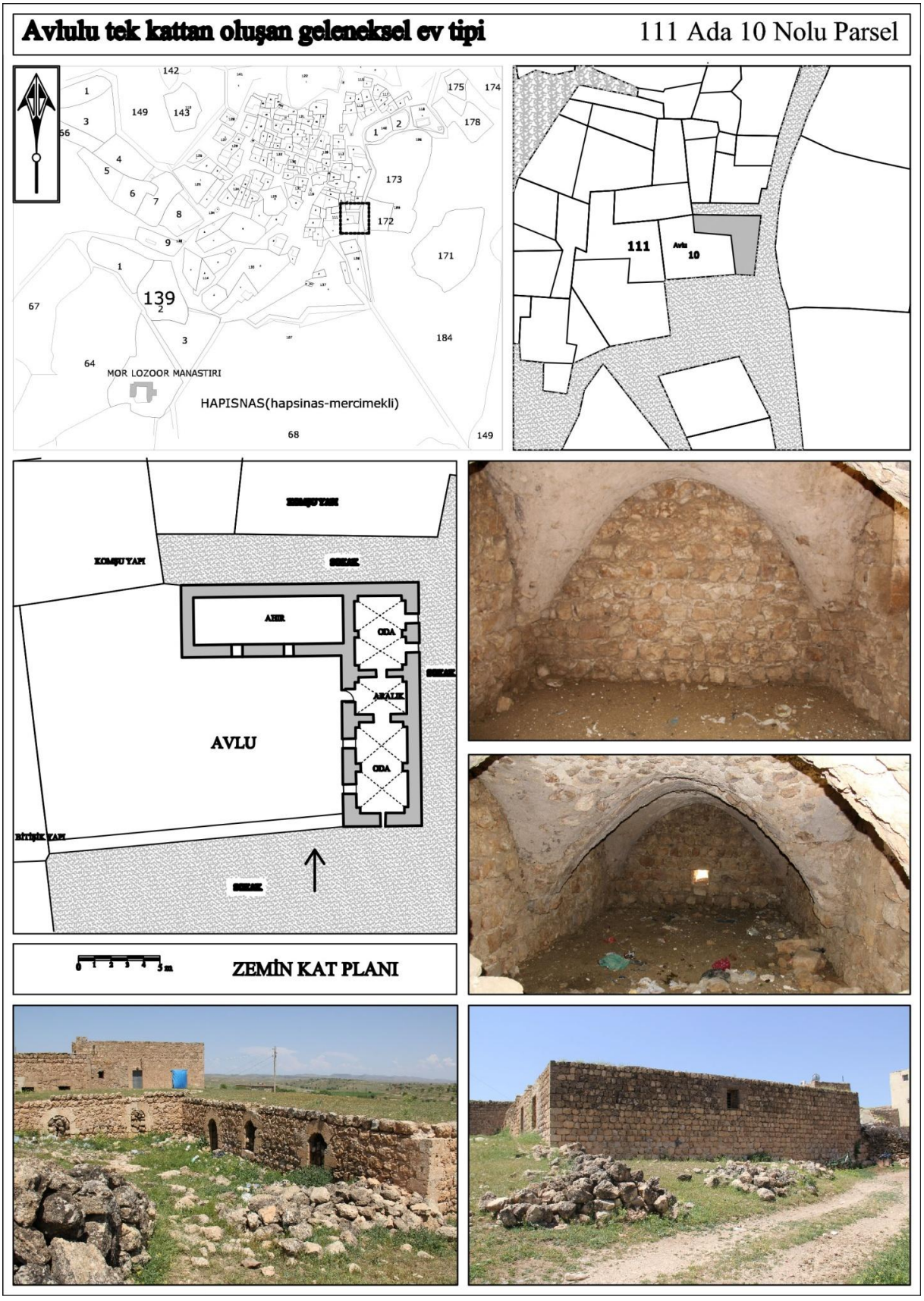
EKLER :	
RAPOR	X
FOTOĞRAF	X
RÖLÖVE PROJESİ	
RESTORASYON PROJESİ	
HARİTA	X
KROKİ	X
KİTABE	X
VAKFİYE	

Ek 11 : DKVKBK'dan Alınan Tescil Kararları -Kaya Mezarları

346	Konut	Etsel Kesim Ulu Camii Mah. Erdem Sok		560	17		22.10.2008/1818	II.Grup
347	Konut	Etsel Kesim Ulu Camii Mah. Onuk Sok		562	4		22.10.2008/1813	II.Grup
348	Üç Adet Kaya Mezarı	Merimekli Köyü		108	63		13.03.2009/2234	I.Grup
349	Mor Had Başbp. Kilisesi	Gülgöze Köyü		141	1		09.06.2009/2283	I.Grup
350	Mor Barsayma Kilisesi	Barıştepe Köyü		104	609-610-518		09.06.2009/2282	I.Grup
351	Harabe Harabeleri	Gülgöze Köyü		124	144-161-160-158-153-152-151-150-149		29.09.2009/2493	I.Der.Alk.Sit
352	Hah Harabeleri	Antlı Köyü					29.09.2009/2492	I.Der.Alk.Sit
353	20 Nolu Alan(Kaya Mezarı ve Lahiti)	İzbırakan (Zaz) Köyü, Kayrıka Tepe Mevki		132	36-38		29.09.2009/2490	I.Der.Alk.Sit
354	21 Nolu Alan(Kaya Mezarı, Barınak)	Başbahçe Mah.		113	74		29.09.2009/2491	I.Der.Alk.Sit
355	17 Nolu Alan(Mimari Kalıntı)	Çatalan Köyü, Kayrıka Tepe Mevki		101	2		29.09.2009/248816 02.2010/2891	I.Der.Alk.Sit

Ek 12 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 1

Ek 13 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 2

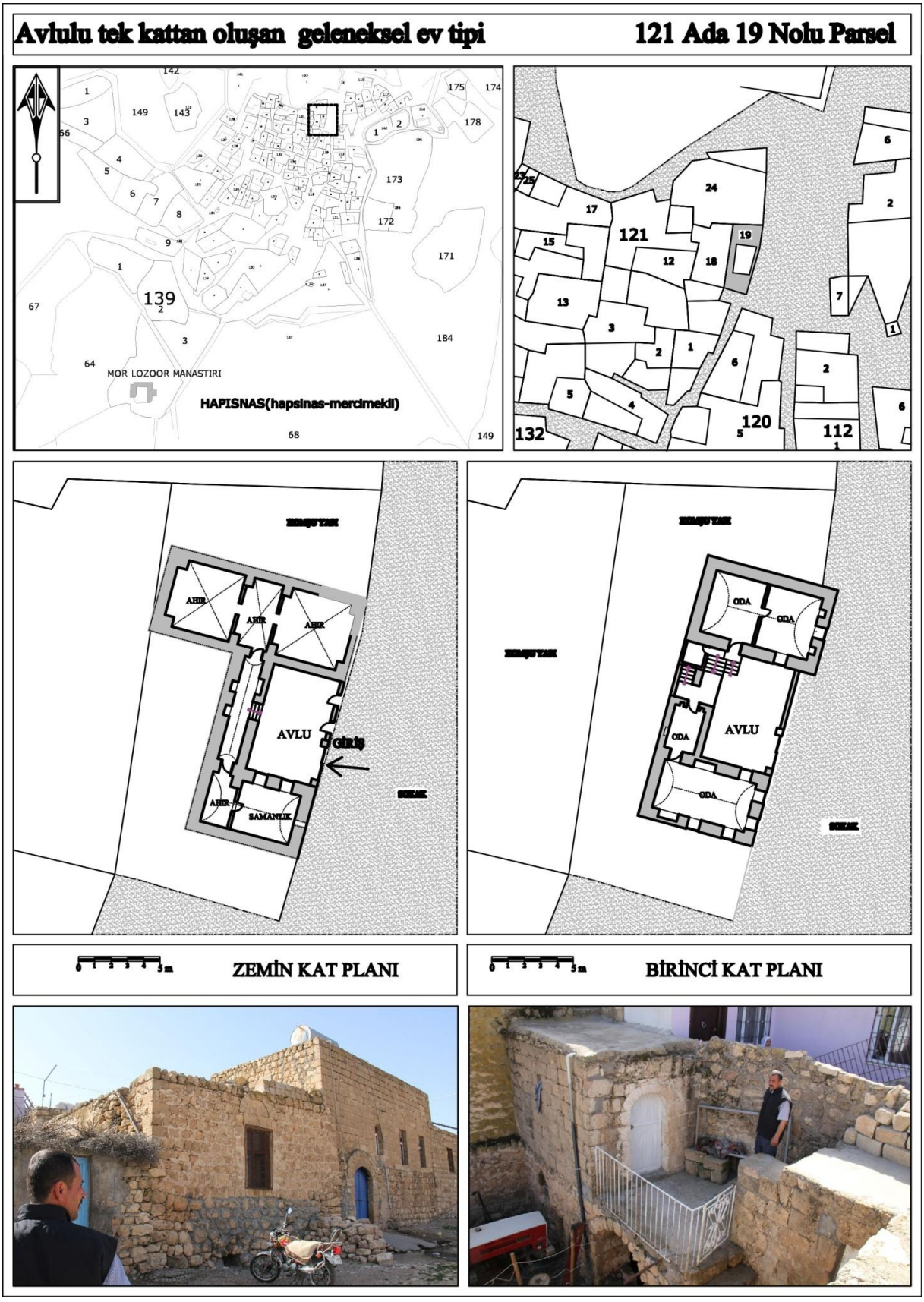

Ek 14 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 2

Sokaktan evin avlusuna yukarıdaki fotoğraflarda göründüğü gibi abbaradan geçilmektedir.. Abbara içinden evin zemin katında bulunan ahıra geçişte bulunmaktadır. Avluda yapılan niteliksiz ekler ile avlu küçülmüştür. Avluda yapılan betonarme kolonlar ile üst katta ihtiyaç duyulan yeni mekanlar eklenmiştir. Yapının özgün halinde üst katta iki oda bulunurken sonradan yapılan ekler ile ıslak hacimler ve bir oda daha yapılmıştır.

Ek 15 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 3

Ek 16 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 3

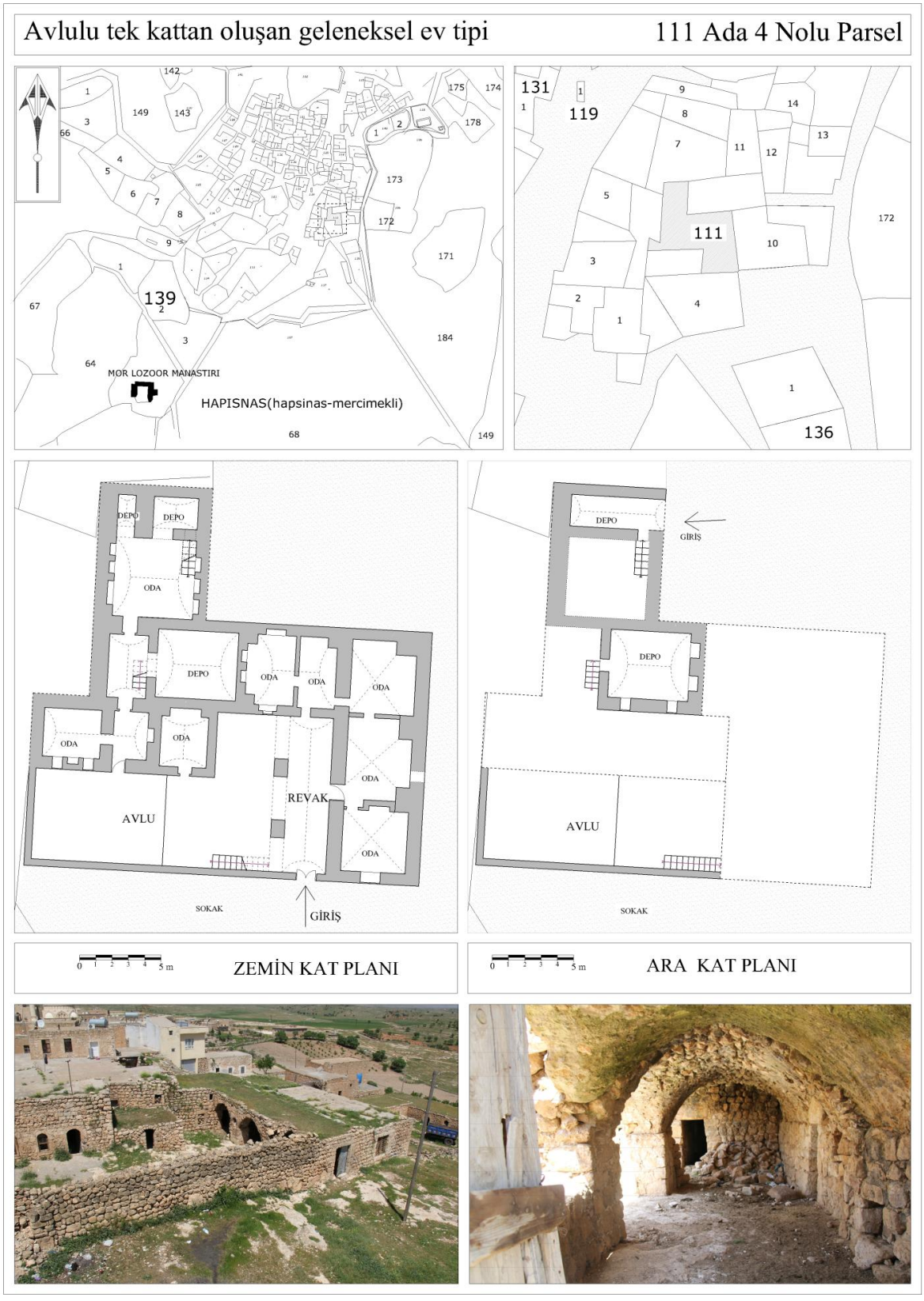

Tek avlu duvarı sokağa bakan yapı avlunun üç tarafını mekanlarla kapatılmıştır. Zemin katta ahır ve samanlıkları bulunan evde, avlunun bir kısmı garaj gibi kullanılmaktadır. Tarım araçları için özgün avlu duvarında daha geniş bir kapı açılmıştır.

Ek 17 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 4

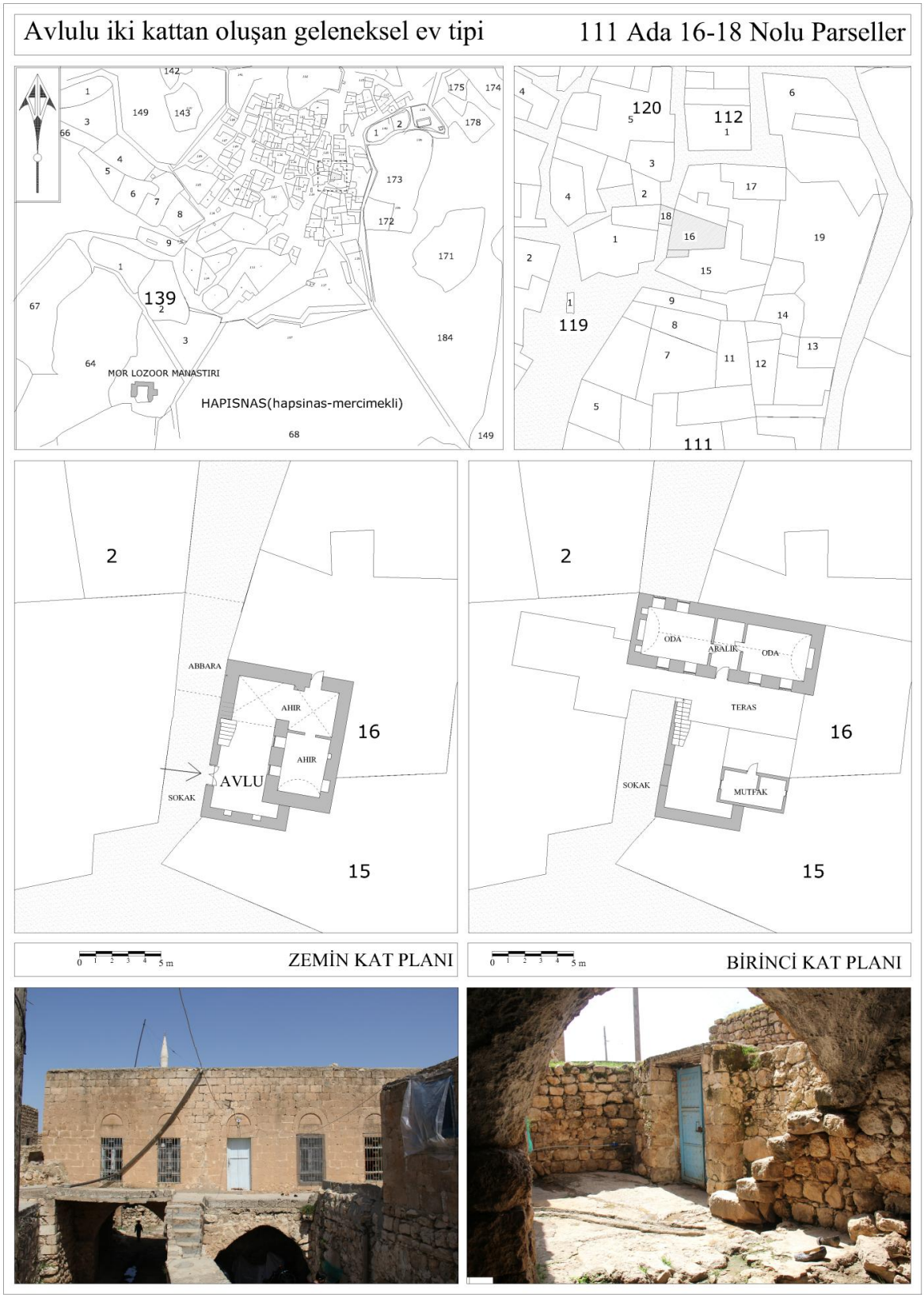
Ek 18 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 5

Ek 19 : Yapı Katalogu - Şapel

Ek 20 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 6

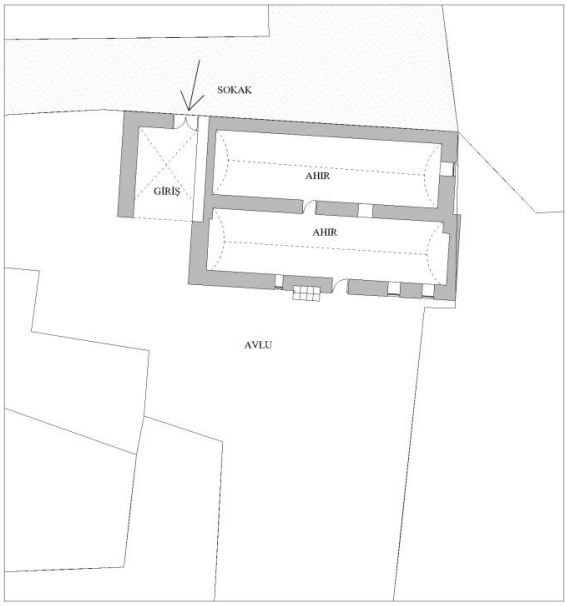

Ek 21 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 7

Avlulu tek kattan oluşan geleneksel ev tipi — 111 Ada 17 Nolu Parseller

ZEMİN KAT PLANI

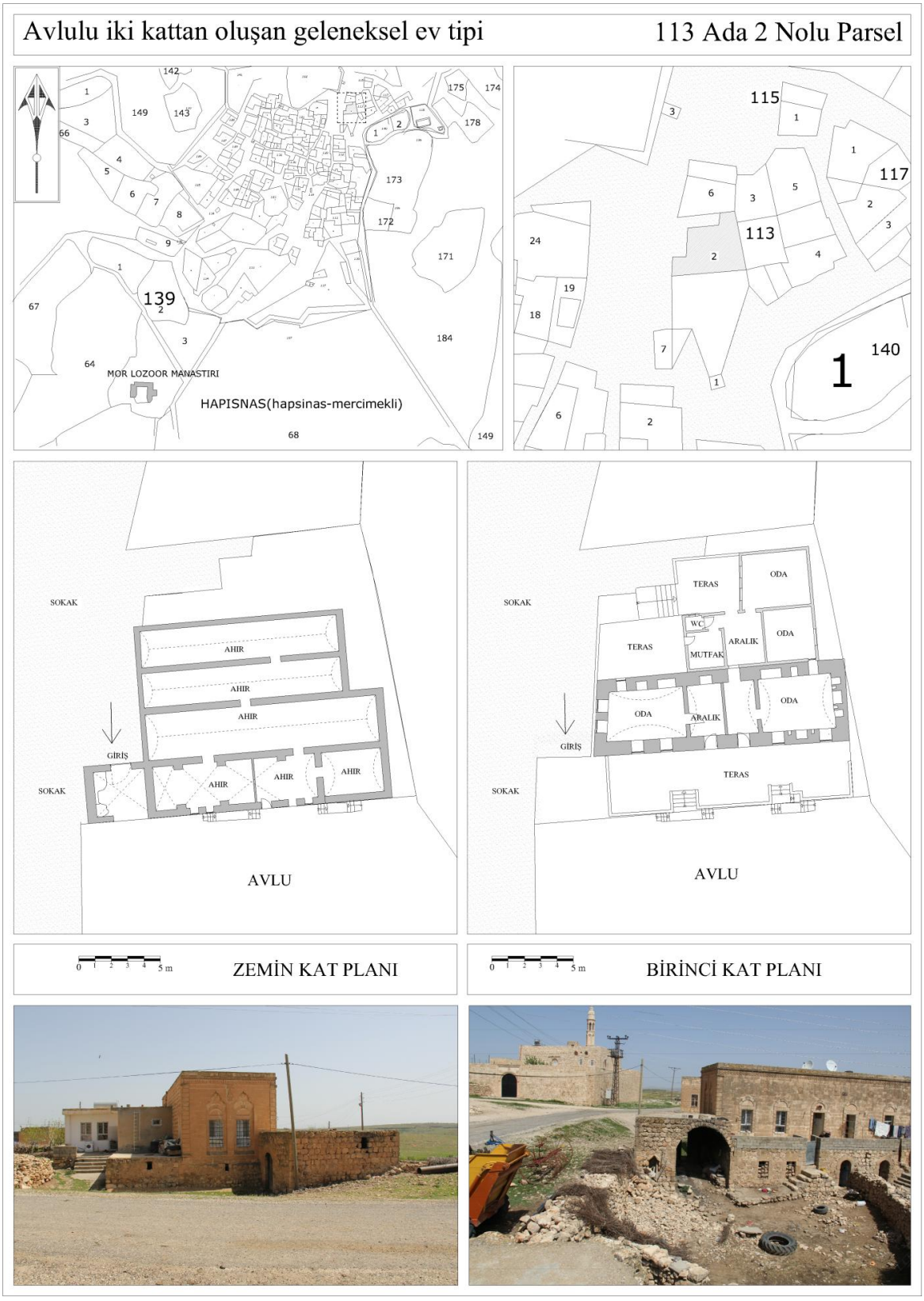

Ek 22 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 8

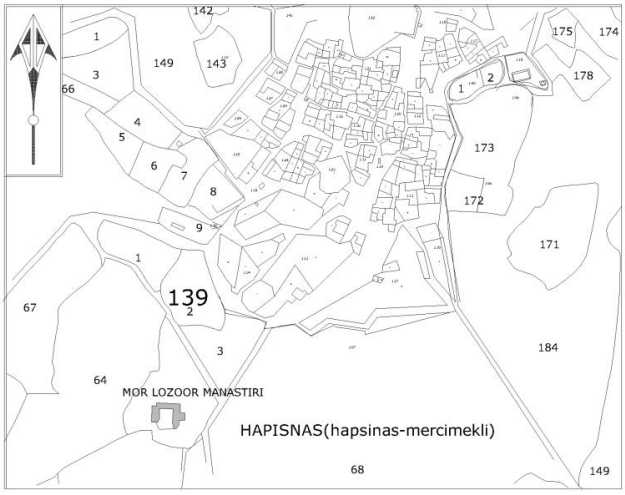

Ek 23 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 9

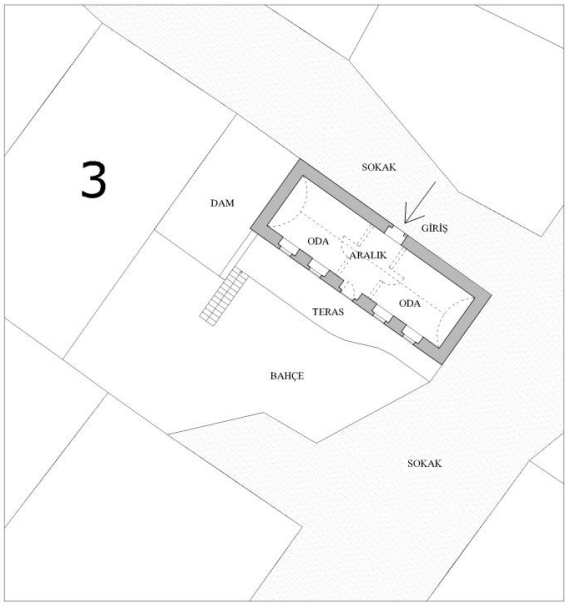

Ek 24 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 10

Avlulu iki kattan oluşan geleneksel ev tipi — 125 Ada 3 Nolu Parsel

BİRİNCİ KAT PLANI

Ek 25 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 11

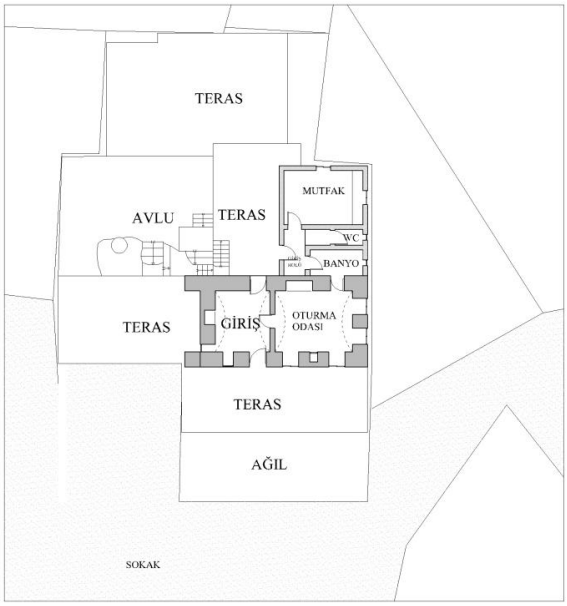

Ek 26 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 12

Avlulu iki kattan oluşan geleneksel ev tipi 111 Ada 1 Nolu Parsel

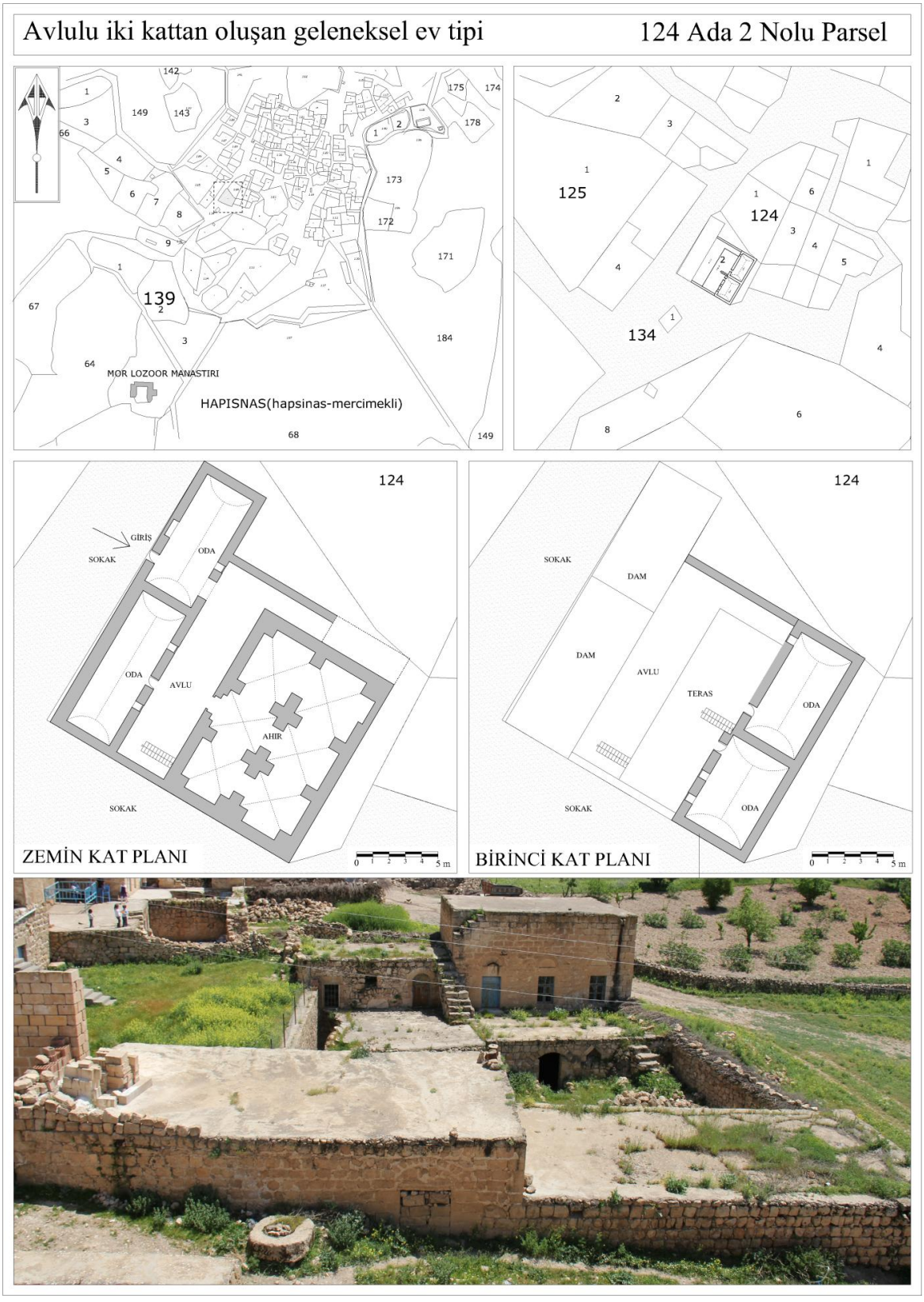

0 1 2 3 4 5 m 1'İNCİ KAT PLANI

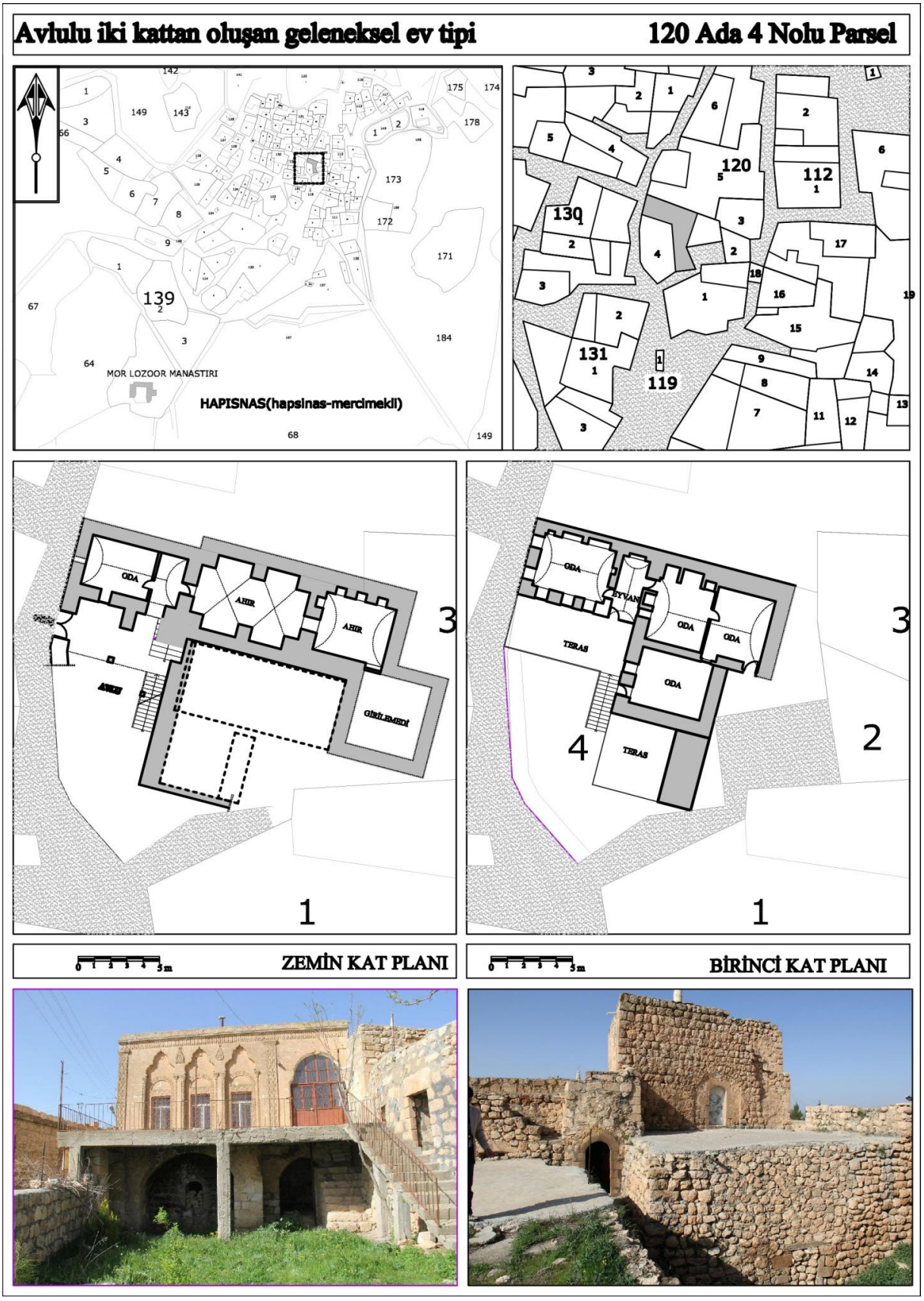

Ek 27 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 13

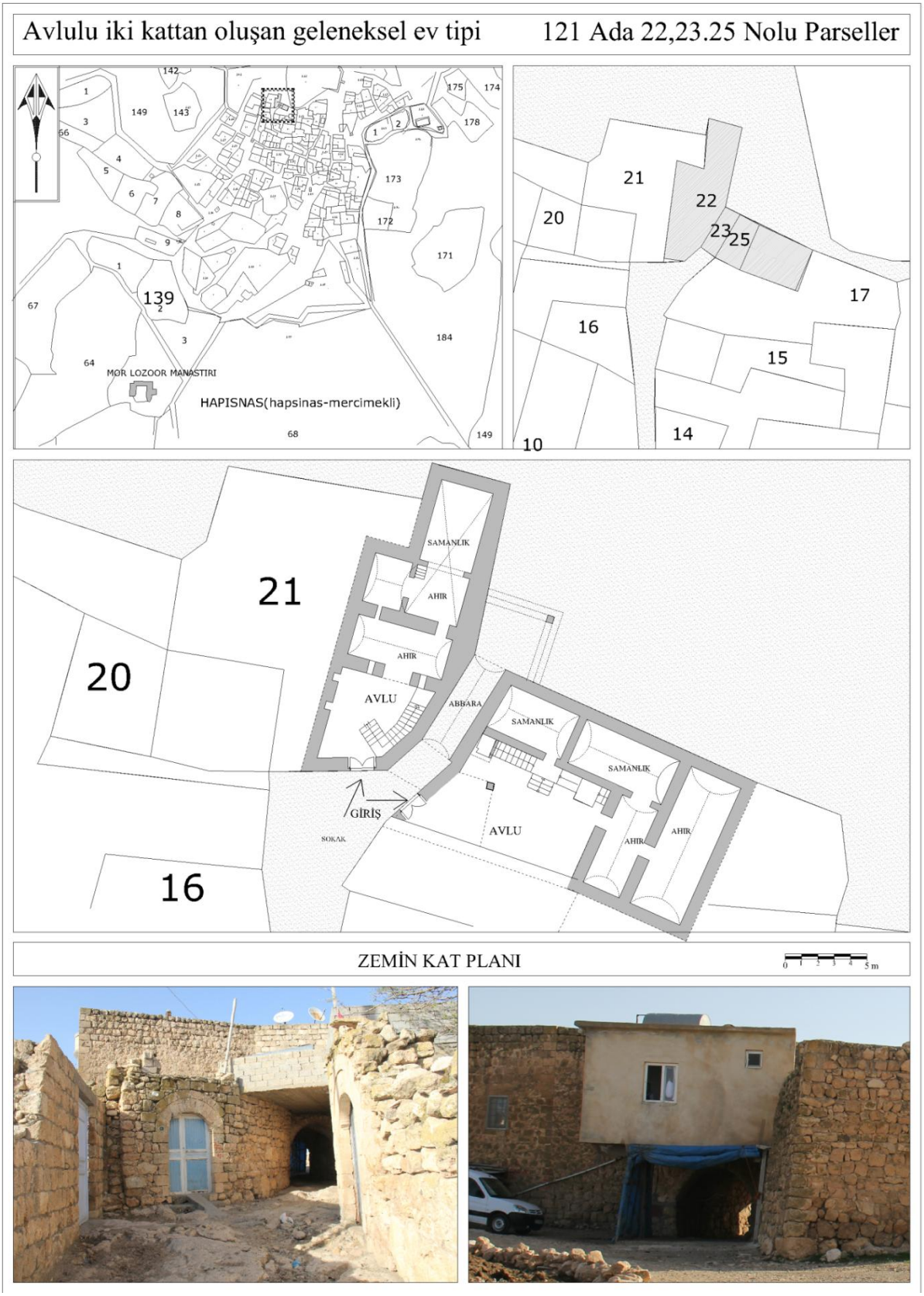
Ek 28 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 14

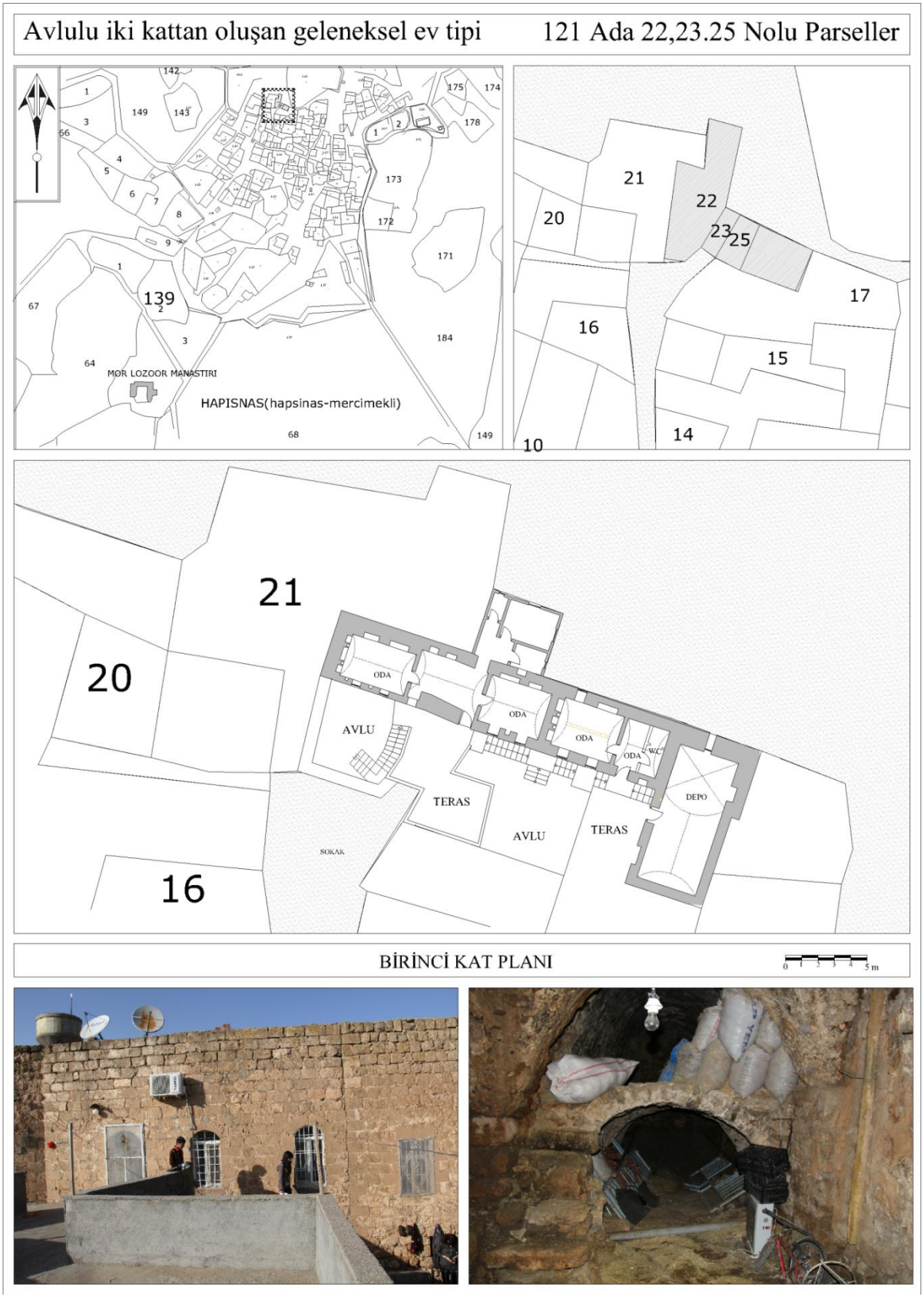
Ek 29 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 15

Ek 30 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 17

Ek 30 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 17

Ek 30 : Yapı Katalogu - Geleneksel Ev 18

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : GÜLER, Mehmet Şakir

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 15.06.1988 - MARDİN

Medeni hali : Evli

Telefon : 0530 771 06 11

e-mail : msakirguler@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Dicle Üniversitesi/Mimarlık Bölümü	2010
Lise	Ziya Gökalp Süper Lisesi	2006

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2009	Arkeoloji Müzesi – Hilar Mağaraları, Ergani-D.Bakır	Kazı sonrası çıkan verilerin çizilmesi
2009	FMZ Mühendislik, D.Bakır	Rölöve ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması
2010-2015	Güler Mimarlık, Mardin	Rölöve ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması
2016	MNK Proje Müş. İnş, D.Bakır	Rölöve ve Restorasyon Projelerinin Hazırlanması

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi – Neslihan Dalkılıç, Ferit Aydın, Osman Bilden, Şakir Güler, Emin Selçuk Taşar , DOCOMOMO,2010

CEMİL PAŞA KONAĞI RESTORASYONU, Sur-Diyarbakır / Fatma Meral HALİFEOĞLU, Mehmet Şakir GÜLER, Burhanettin Yılmaz AYDIN, Orhan BALSAK, Murat ALÖKMEN , Ulusal Mimarlık Ödülleri, **YAPI DALI / Koruma-Yaşatma Ödül Adayları,** 2014

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI İNTİHAL RAPORU FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ADI VE SOYADI	Mehmet Şakir GÜLER
ÖĞRENCİ NO	10808404
EĞİTİM – ÖĞRETİM YILI	2016-2017
YARIYIL	☒ Güz ☐ Bahar
ANABİLİM DALI	Mimarlık
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	Midyat / Hapisnas(Mercimekli) Köyü ve Koruma Sorunları
İNTİHAL RAPORU BİLGİLERİ	
RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	133
BENZERLİK ORANI	% 8
RAPORLAMA TARİHİ	23 / 01 / 2017

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 133 sayfalık kısmına ilişkin, 23 / 01 / 2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

☒ Kabul/Onay sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç
☐ Alıntılar hariç/dâhil
☐ Diğer

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mehmet Şakir Güler

(İmza)	(İmza)
08./ 02 /2017	08./ 02 /2017
Doç. Dr. Fatma Meral HALİFEOĞLU	Doç. Dr. Mine Baran
Tez Danışmanı	**Anabilim Dalı Başkanı**